

Vragen over de kerkorde

versie maart 2014

Indeling van dit document In dit document vindt u een schematisch overzicht . Dat geeft u een snelle indruk van de onderwerpen. Van dit overzicht kunt u doorklikken naar de bijlagen.	Welkom bij 'Vragen over de kerkorde'. Op het Protestants Landelijk Dienstencentrum zijn sinds de totstandkoming van de Protestantse Kerk in Nederland vele vragen binnengekomen over de betekenis van de kerkorde. Het antwoord op veel van die vragen is te vinden in het boek 'Toelichting op de kerkorde' (uitgeverij Boekencentrum, red. P. van den Heuvel)'. Dat boek is daarom belangrijk. In de praktijk zijn allerlei zaken toch nog weer verder uitgewerkt. Sommige vragen worden veel gesteld, andere minder, terwijl het antwoord toch belangrijk is. Dit document biedt daarom meer dan een gewone rubriek 'Veel gestelde vragen'. Via het schematisch overzicht kunt u snel de weg vinden.	Wat is de kerkorde? De kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland regelt het kerkelijk leven van de Protestantse Kerk in Nederland en haar gemeenten. Bij de kerkorde 'in enge zin' (de zgn. Romeinse artikelen) horen de ordinanties, de generale regelingen en de overgangsbepalingen. Samen worden ze ook wel 'de kerkorde' genoemd. Alles is te vinden op www.pkn.nl >Actief in de kerk > kerkorde
Vragen over vragen De ervaring leert dat antwoorden weer nieuwe vragen oproepen. Dat zal met dit document niet anders zijn. Als het vragen zijn die te maken hebben met een concrete problematiek kunt u deze natuurlijk bij ons kwijt. Vragen van gebruikers die hun vraag slechts uit interesse zijn ook welkom. Of wij die altijd –snel- kunnen beantwoorden kunnen wij niet beloven.	'Uitgelicht' en 'Nieuw' Soms zullen wij op een bepaalde kwestie de aandacht willen vestigen. Dat doen wij in de rubriek 'Uitgelicht'. En als er nieuwe ontwikkelingen zijn, dan noemen wij die in de rubriek 'Nieuw'. 'In opbouw!' Voor dit document geldt per definitie, dat het niet af is. Steeds zal er weer nieuwe informatie aan toegevoegd worden.	Andere documenten Sommige zaken zijn al uitvoerig uitgewerkt in andere documenten. Zie het overzicht Wie zijn wij? Dit document is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het Programma Institutionele Ondersteuning. Vragen over dit document kunt u stellen bij juza@pkn.nl

Overzicht van andere relevante documenten

Tal van zaken, die met de kerkorde te maken hebben, worden al uitvoerig besproken in tal van bestaande documenten, waarvan het meeste ook op de website van de Protestantse Kerk in Nederland te vinden is. Wij noemen:

1. de **modellen voor gemeenten**, waaronder:
 - plaatselijke regelingen
 - voor vereniging van gemeenten (w.o. een model notariële akte)
 - statuten voor protestantse stichting
 - voor federatie van gemeenten.
2. de **handleiding ledenregistratie en kerkorde**, deze is te vinden op de LRP-site.
3. informatie van het Bureau Predikanten en Kerkelijk Werkers over de rechtspositie van predikanten en kerkelijk werkers, waaronder begrepen zijn traktement/salaris en overige 'arbeidsvoorwaarden', wachtgeld, en pensioenen (de zgn. **Gids Arbeidsvoorwaarden**, zie www.pkn.nl) ;
4. informatie van het Bureau Begeleiding Predikanten; vanuit dit bureau worden diensten verleend op het terrein van het beroepingswerk, de werkbegeleiding en het maatschappelijk werk;
4. informatie van het Bureau Kerkmuziek;
5. richtlijnen voor archiefbeheer;
6. het Handboek voor classicale vergaderingen, met informatie over de taak van (het breed moderamen van) de classicale vergadering, ook als het gaat om taken gericht op gemeenten.

Terug naar [startpagina](#)

Schematisch overzicht

hoofdonderwerpen	
De gemeente	- lid zijn
<i>zie bijlage 1, waarin zijn opgenomen de deelonderwerpen:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Overkomst (uit andere kerkgenootschappen) 2. Registratie in doop- trouw- en belijdenisboeken; ledenregistratie. <ul style="list-style-type: none"> - Uitschrijving leidt niet tot schrappen gegevens in boeken. - Boeken of digitale vastlegging? - Registratie van zaken in een gemeenschappelijke kerkdienst - Registratie huwelijksinzegening in interkerkelijke context - Inhoud doop-, trouw- en belijdenisboeken - Doop, belijdenis en huwelijksinzegening in andere gemeente dan eigen gemeente. - Begraafboek 3. Wederopneming van uitgetreden leden 4. Doop aan een kind van personen van buitenlandse nationaliteit, in het bijzonder asielzoekers. 5. Stemrecht en financiële betrokkenheid 	
De gemeente	- vermogensrechtelijke zaken (met informatie over rechtspersoonlijke aspecten en de bestuursorganen)
<i>zie bijlage 2, waarin zijn opgenomen de deelonderwerpen:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Lokale rechtspersonen, naam, vertegenwoordiging, bevoegdheid bestuurders en bevoegdheidsbeperkingen 2. Nederduits hervormde gemeenten. 3. Naam van de gemeente e.d. (w.o. info over Pastoralia, Vicariegoederen e.d.) 4. Schenking/making aan een wijkgemeente 	
De gemeente	- ambtsdragers
<i>zie bijlage 3, waarin zijn opgenomen de deelonderwerpen:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Taken van ambtsdragers: aanwezigheid tijdens de eredienst 2. Termijnen ambtsdragers, bijzondere gevallen 3. Verkiezing van ouderlingen en diakenen (zie volgend vak) 4. De samenstelling van het college van kerkrentmeesters in een gemeente met wijkgemeenten. 5. Geheimhouding 6. Secundusleden AK? 	
	<ol style="list-style-type: none"> a) De regels b) Het kiesrecht c) De verkiezingsregeling d) De regels en de praktijk e) Verkiezingen met dubbeltallen of volgens het 'gewone' systeem? f) Voorbereiding – bepalen vacatures, rooster van aftreden, inwinnen aanbevelingen g) Vacature voor ouderling-kerkrentmeester is andere vacature dan die van pastorale ouderling h) De aanbevelingen i) Wie kunnen kandidaat zijn / komen voor verkiezing in aanmerking? – relatie met ambtstermijn; herkiesbaarheid j) Opstellen verkiezingslijst k) Altijd verkiezingen, tenzij ... l) Verkiezingen – hoe? m) Bedanken door verkozenen – hoe verder? n) Bezwaren o) (Her)bevestiging van ambtsdragers p) Ambtswissel? q) Duo-ambt? r) Ambtsdragers met een bijzondere opdracht <p>Verwante onderwerpen</p> <ol style="list-style-type: none"> s) Bovenallige ambtsdragers in de algemene kerkenraad – enkele aspecten
De predikant	
<i>zie bijlage 4, waarin zijn opgenomen de deelonderwerpen:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Emeritaat, o.a. einde predikantschap (funktioneel leeftijdsontslag), later met emeritaat gaan dan op 65-jarige leeftijd in gemeente met wijkgemeenten 2. colloquium 3. consulentschap 4. Het verrichten van het dienstwerk van een predikant <ul style="list-style-type: none"> - ord. 3-27-6 5. Predikant in tijdelijke dienst 	

6. Bijzonderheden beroepingsprocedure 7. vrijstelling werkzaamheden tijdens wachtperiode ontheffing 8. De positie van de predikant in een combinatie van gemeenten 9. Bijzonderheden hulpdiensten 10 Overkomst predikanten 11 Bijzonderheden betreffende <i>status</i> van predikant (beroepbaarheid, behoud bevoegdheden) 12. Mix van predikanten kerkelijk werkers in een gemeente 13 <i>gereserveerd</i> 14 Predikant in deeltijd – bijzonderheden 15 Losmaking (ord. 3-20, akte van losmaking) 16 <i>gereserveerd</i> 17. (einde) emeritaat wegens (einde) arbeidsongeschiktheid 18. <i>gereserveerd</i> 19 solvabiliteitsverklaring, beperkte geldigheidsduur, beroepingswerk, approbatie door BMCV		
Bijzonderheden bij de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten en de bevoegdheid om voor te gaan		
<i>zie Bijlage 5 waarin zijn opgenomen de deelonderwerpen:</i>		
1. Verlies van de bevoegdheid door het verzuim verlenging aan te vragen. 2. Bevoegdheden in een kerkdienst 3. De bevoegdheid om voor te gaan in een trouwdienst		
Kerkelijke rechtspraak	- Bezwaren en geschillen - Opzicht - Ambtsontheffing	
<i>zie Bijlage 6 waarin zijn opgenomen de deelonderwerpen:</i>		
1. Behandeling verzoek spoedvoorziening in het kader van een bezwaar of geschil 2. Aspecten van een opzichtzaak door het college van predikant(en) en ouderlingen (CPO) 3. Revisie (ord. 12-12) alleen mogelijk bij besluiten, niet bij uitspraken 4. De bezwaarprocedure bij het geschiktheidsonderzoek van ord. 13-9 5. Bezwaren en geschillen bij de Waalse gemeenten 6. Bezwaren tegen de diverse adviezen en besluiten in een ord. 3-20-procedure		
Werken in de gemeente: kerkelijk werker en de medewerker		
<i>zie Bijlage 7 waarin is opgenomen:</i>		
1. De (integrale) brief van de dienstenorganisatie, bureau HRM, over de wijzigingen in de positie van de kerkelijk werker per januari 2013		

Uit dit overzicht blijkt, dat de insteek van ‘Vragen over de kerkorde’ puur praktisch is. Wie zich meer wil verdiepen in de theologische en kerkelijke achtergronden van de kerkorde –en die zijn er zeer zeker!- verwijzen wij graag naar de ‘Toelichting op de kerkorde’ (uitgeverij Boekencentrum, red. P. van den Heuvel).

Bijlage 1 – lid zijn van een gemeente

Algemeen: in de 'Toelichting op de kerkorde' is het nodige te vinden over dit onderwerp. Verder is voor LRP (het nieuwe systeem voor de ledenregistratie) een aparte handleiding opgesteld. Hierin is eveneens veel informatie te vinden over het onderwerp 'lid zijn van een gemeente'.

In deze bijlage aanvullend aandacht voor de volgende onderwerpen:

1.	Overkomst (uit andere kerkgenootschappen)
2.	Registratie in doop- trouw- en belijdenisboeken; ledenregistratie. Uitschrijving leidt niet tot schrappen gegevens in boeken. Boeken of digitale vastlegging? Registratie van zaken in een gemeenschappelijke kerkdienst Registratie huwelijksinzegening in interkerkelijke context Inhoud doop-, trouw- en belijdenisboeken Doop, belijdenis en huwelijksinzegening in andere gemeente dan eigen gemeente. Begraafboek
3.	Wederopneming van uitgetreden leden
4.	Doop aan een kind van personen van buitenlandse nationaliteit, in het bijzonder asielzoekers .
5.	Stemrecht en financiële betrokkenheid
	terug naar de schematisch overzicht

1. Overkomst

1.1. Als een lid van een ander kerkgenootschap lid (wensen te) worden van een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland en daarmee van de Protestantse Kerk in Nederland noemen we dat wel 'overkomst'.

Dit is iets anders en gaat verder dan het *gastlidmaatschap*, waarbij iemand gastlid wordt van de gemeente, èn lid blijft van zijn/haar eigen kerkgenootschap.

1.2. De kerkorde behandelt de overkomst in twee ordinanties, namelijk ordinantie 6 over de doop en ordinantie 9 over de geestelijke vorming, waarbij het dan met name over de belijdenis gaat.

overkomst als dooplid; dooperkenning

1.3. Het 'criterium' om dooplid te zijn van de Protestantse Kerk in Nederland of als dooplid over te komen is

- dat de persoon in kwestie *gedoopt* is, en
- dat die doop in de Protestantse Kerk in Nederland *erkend* kan worden.

1.4. Ord. 6-5 zegt over de dooperkenning, dat deze

- kan zijn geschied door de generale synode (dit geldt voor de meeste 'reguliere' kerkgenootschappen), of anders
- dat dit door de kerkenraad geschiedt, indien '*... vast komt te staan dat deze doop in of vanwege een christelijke kerk of een gemeenschap van christenen, door een aldaar tot de doopbediening bevoegd persoon bediend werd met water en in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest*'.

Als de doop erkend is of kan worden is daarmee nog niet alles gezegd: de kerkenraad dient zich ook nog op de hoogte te stellen van de beweegredenen van betrokkene. Daarna beslist de kerkenraad.

Als de doop niet erkend zou kunnen worden, en betrokkene wil toch lid worden, dan zal hij/zij gedoopt moeten worden (voor volwassenen: na belijdenis te hebben gedaan).

1.5. In kerkgenootschappen, die uitgaan van volwassenendoop is het ontvangen van de doop tevens een vorm van het doen van geloofsbelijdenis. In dat geval kan de kerkenraad iemand opnemen onder de belijdende leden. Zie hierna.

overkomst als belijdend lid

1.6. Het kan zijn dat een persoon in het andere kerkgenootschap belijdenis heeft gedaan of iets anders wat daarop lijkt. Dan kan hij/zij als 'belijdend lid' in de gemeente worden opgenomen, indien althans aan de daarvoor geldende voorwaarden is voldaan. Dit is geregeld in ord. 9-5-7, dat luidt:

'De kerkenraad gaat na, indien een lid van een andere kerk verlangt als belijdend lid opgenomen te worden in een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland, wat de beweegredenen zijn en beslist op grond van hetgeen destijds door betrokkene beleden werd - naar richtlijnen door de kerk gesteld - op welke wijze de betrokkene onder de belijdende leden van de gemeente wordt opgenomen.'

Dit artikellid noemt de volgende elementen:

- a) De kerkenraad stelt zich op de hoogte van de beweegredenen van betrokkene;
- b) De kerkenraad neemt een beslissing '*... op grond van hetgeen destijds door betrokkene beleden werd, ...*
- c) naar richtlijnen door de kerk gesteld, ...
- d) *op welke wijze de betrokkene onder de belijdende leden ... wordt opgenomen*'.

ad b)

In de toelichting op de kerkorde (Zoetermeer 2004, redactie P. van den Heuvel, pag. 221/222) wordt hierover opgemerkt:

'... Niet altijd zal gevraagd moeten worden om het afleggen van de openbare geloofsbelijdenis: de persoonlijke geschiedenis in de andere kerk(gemeenschap) en de wijze waarop men die heeft beleefd, kunnen voor de kerkenraad aanknopingspunten bieden om hier een verantwoorde beslissing te nemen. Zo is het denkbaar dat een rooms-katholiek die overkomt naar de Protestantse Kerk in Nederland door de kerkenraad zonder (openbare) geloofsbelijdenis onder de belijdende leden wordt opgenomen omdat deze persoon het vormsel persoonlijk sterk als een belijden van het geloof heeft ervaren. Voor andere rooms-katholieken ligt dat wellicht heel anders en dat kan reden zijn om hen juist wel openbare geloofsbelijdenis af te doen leggen.
...'

ad c) 'richtlijnen door de kerk gesteld' - verwijzing naar generale regeling gastlidmaatschap

1.7. De genoemde richtlijnen zijn nog niet opgesteld. De Toelichting op de kerkorde verwijst daarom naar de *generale regeling gastlidmaatschap*.

Daarin wordt geregeld voor welke kerkgenootschappen geldt dat hun leden gastlid kunnen worden van een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland.

Als iemand gastlid kan worden *kan ook zijn/haar belijdenis in de Protestantse Kerk in Nederland worden erkend*.

De generale regeling duidt deze kerkgenootschappen op twee manieren aan:

- ten eerste met een *concrete lijst* (art. 1 lid 2) :

‘de kerken die als lid tot de Raad van Kerken in Nederland zijn toegetreden;
de Christelijke Gereformeerde Kerken,
de Gereformeerde Gemeenten,
de (Vrijgemaakt) Gereformeerde Kerken,
de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten en
de Unie van Baptisten-gemeenten.’

- ten tweede door, van kerkgenootschappen die niet in de lijst voorkomen, een *algemene karakteristiek* te noemen, waaraan een kerkgenootschap in elk geval moet voldoen (art. 1 lid 3):

‘kerken
a. die zichzelf verstaan als gemeenschap die Christus rondom Woord en sacrament vergadert,
b. waar de heilige doop door een aldaar tot de doopbediening bevoegd persoon wordt bediend
met water in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest,
c. waar de maaltijd van de Heer wordt gevierd onder gebruikmaking van de instellingswoorden
en binnen het kader van een verkondiging, die de gemeente rond de tafel van de Heer samenroept.’

Indien het kerkgenootschap waartoe betrokkene behoort niet voorkomt in de concrete lijst, zal de kerkenraad met betrokkene dienen te bespreken of het wel voldoet aan de algemene karakteristiek.

1.8. De kerkenraad kan beslissen dat iemand zonder meer als belijdend lid kan worden ingeschreven, of wellicht na het beantwoorden van een nadere vraag. De beslissing zou ook kunnen zijn, dat betrokkene nog openbare belijdenis moet doen en voorlopig niet als belijdend lid ingeschreven kan worden (maar eventueel –zie hiervoor- wel als dooplid).

Tenslotte zij nog vermeld dat de namen van personen, die onder de belijdende leden zijn opgenomen, ook als het gaat om overkomst uit een andere kerk, worden ingeschreven in het belijdenisboek van de gemeente (ord. 9-5-8).

[terug](#)

2. Registratie in doop- belijdenis- en trouwboeken;

[terug](#)

1. De boeken

De doop van (kinderen van) gemeenteleden en hun openbare geloofsblijdenis zijn zaken, die worden vastgelegd in daarvoor bestemde boeken.

Over het doopboek wordt gesproken in ord. 6-4:

Artikel 4. De doopregistratie

1. De kerkenraad draagt er zorg voor dat de namen van hen die in de gemeente zijn gedoopt, in het doopboek van de gemeente worden ingeschreven, een en ander met inachtneming van de richtlijnen die de generale synode daarvoor geeft.

Over het belijdenisboek in ord. 9-5-8:

8. De namen van hen die naar het bepaalde in dit artikel onder de belijdende leden zijn opgenomen, worden in het belijdenisboek van de gemeente ingeschreven.

Dan is er nog het trouwboek, waarover ord. 5-3-7 zegt:

7. De kerkenraad kan een trouwboek bijhouden, waarin hij de namen van hen van wie het huwelijk is ingezegend inschrijft.

De bewoordingen van de kerkorde zijn duidelijk: doopboek en belijdenisboek zijn verplicht, het trouwboek is facultatief.

In de Nederlandse Hervormde Kerk was het trouwboek wel kerkordelijke verplicht. Hervormde gemeenten zullen dit gebruik dus nog van voor 1 mei 2004 kennen. Indien zij het wensen te staken is daartoe een besluit van de kerkenraad nodig.

[terug](#)

2.2. Uitschrijving leidt niet tot schrappen gegevens in boeken.

In de *ledenregistratie* worden gegevens vastgelegd van –het woord zegt het al- *leden*. Als de betreffende personen zich laten uitschrijven worden zij verwijderd uit de ledenregistratie (dit is ook wettelijk verplicht).

De registratie in de doop-, belijdenis- en huwelijksboeken betreft *feiten*, deze feiten worden niet ongedaan gemaakt indien iemand zich laat uitschrijven. Daarom zegt art. 9-3 van de generale regeling ledenregistratie:

‘3. De beëindiging van de registratie in de registers van de gemeente laat onverlet de registratie van de feitelijke gegevens die zijn opgenomen in de doopboeken, belijdenisboeken en trouwboeken.’

De boeken kunnen een rol spelen wanneer betrokkene later weer lid wil worden.

Beëindiging van de registratie leidt er overigens evenmin toe, dat de Protestantse Kerk in Nederland de gegevens volledig vernietigt. De gegevens worden bewaard in een elektronisch-historisch archief (art. 12-7 generale regeling). Dit is volgens de privacy-wetgeving toegestaan, mits maar is gewaarborgd, dat de gegevens in dit archief niet gebruikt kunnen worden als waren het gegevens van leden.

Indien een persoon, die zijn lidmaatschap heeft opgezegd, later opnieuw lid van de kerk wil worden, kunnen de gegevens uit het historisch archief opgevraagd worden –dat mag dan weer, want betrokkene is weer lid.

[terug](#)

2.3. Boeken of digitale vastlegging?

De vraag wordt nog wel eens gesteld of het vastleggen van zaken in boeken nog wel past in het ‘digitale tijdperk’.

Het is inderdaad niet uitgesloten, dat de feiten van doop, huwelijksinzegening en belijdenis ooit (ook) digitaal vastgelegd zullen worden. De discussies over digitale gegevensverwerking zijn echter bepaald nog niet afgesloten. Het is niet duidelijk of er al sluitende waarborgen bestaan als het gaat om betrouwbaarheid en authenticiteit van de gegevens, alsmede om de fysieke houdbaarheid en houdbaarheid in het licht van de invoering van steeds weer nieuwe computerapparatuur en –programmatuur.

Zolang er op deze punten nog geen zekerheid is is het wijs de traditie van het vastlegging in fysieke boeken vast te houden.

Hierbij speelt ook nog, dat het ingeschreven zijn in een boek, dat veelal ook een plaats heeft in de kerkzaal, in de christelijke kerk toch een andere symbolische betekenis heeft dan het meer technische opgenomen zijn in een database!

[terug](#)

2.4. Registratie van zaken in een gemeenschappelijke kerkdienst

De generale regeling *federatie* spreekt in artikel 2 over de gemeenschappelijke kerkdienst (daarvoor is overigens niet per se nodig dat er een federatie bestaat, ook in een stadium voorafgaande aan federatie kan een gemeenschappelijke kerkdienst worden gehouden). In een gemeenschappelijke kerkdienst kan er worden gedoopt, belijdenis worden gedaan, en een huwelijk worden ingezegend ¹.

De doop en de belijdenis worden ingeschreven in het betreffende boek van de door betrokkenen aangewezen gemeente, de inzegening van het huwelijk wordt aangetekend in de trouwboeken van de bij deze kerkdienst betrokken gemeenten.

Als de gemeenschappelijke kerkdienst gehouden wordt door gemeenten, die een federatie vormen, dan is er de mogelijkheid van een gemeenschappelijk (doop-, belijdenis- en trouw-) boek.

[terug](#)

2.5. Registratie huwelijksinzegening in interkerkelijke context

Indien een van de huwelijkspartners lid is van een gemeente van een ander kerkgenootschap kan dit worden vermeld en getuigt het van goede interkerkelijke omgangsvormen om die andere gemeente te informeren over de huwelijksinzegening. Of dit kerkgenootschap op haar beurt het huwelijk en de inzegening inschrijft is iets wat zich onttrekt aan de verantwoordelijkheid van de Protestantse Kerk in Nederland.

[terug](#)

2.6. Inhoud doop-, trouw- en belijdenisboeken

De onder 4.1 geciteerde kerkordeartikelen zeggen over de doop-, trouw- en belijdenisboeken niets anders, dan dat de namen worden ingeschreven.

Over het doopboek wordt daar nog aan toegevoegd, dat dit geschiedt '... met inachtneming van de richtlijnen die de generale synode daarvoor geeft' .

In de toelichting op de kerkorde ('Toelichting op de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland, Boekencentrum 2004, redactie P. van den Heuvel') wordt het volgende opgemerkt (pag. 209):

'Het kan nodig zijn dat iemand kan aantonen gedoopt te zijn. Alleen daarom al is het nodig dat de kerkenraad zorgt voor een zorgvuldige en toegankelijke registratie. Daartoe dient het doopboek, waarvoor het college van kerkrentmeesters de verantwoordelijkheid draagt (ord. 11-2-7 sub f). De generale synode *kan hiervoor nog* richtlijnen geven. De dopeling (of de doopouders) krijgt (krijgen) een schriftelijke verklaring, veelal zal dat vorm krijgen via een fraai uitgevoerde doopkaart ...'

Wat betreft de richtlijnen van de generale synode: deze zijn nog niet gegeven.

¹ ook een andere levensverbintenis gezegend, doch daarvoor wordt in de kerkorde geen apart boek genoemd, reden waarom dit in deze tekst verder buiten beschouwing blijft.

Als het gaat om de gegevens, die in boeken vastgelegd worden, ligt het voor de hand aansluiting te zoeken met art. 7 lid 2 van de generale regeling en van de gegevens die daar worden genoemd in elk geval op te schrijven:

	doopboek	trouwboek	belijdenisboek
geboortenamen	x	x	x
geslachtsnaam	x	x	x
geslacht (eventueel, indien dit al niet uit de namen blijkt)	x		x
geboortedatum/data	x	x	x
predikant	x	x	x
datum gebeurtenis	x	x	x
kerkelijke status (dooplid, belijdend lid)		x	
namen ouders	x		
adres	x	x	x

Wat betreft de vorm van de boeken kan gesteld worden, dat elk (fysiek) boek, dat qua uitvoering past bij de betekenis van de heilige doop, de openbare belijdenis dan wel de huwelijksinzegening en voldoet aan eisen van duurzaamheid, geschikt is.

[terug](#)

2.7. Doop, belijdenis en huwelijksinzegening in andere gemeente dan eigen gemeente.

a) Doop

Het is mogelijk dat om een kind te laten dopen in andere gemeente (B) dan de gemeente waar de ouders lid van zijn (A). De ouders kunnen dit aanvragen bij de kerkenraad van de gemeente te B.

Hiervoor is wel contact nodig tussen de kerkenraad van B en A. Zie ord. 6-2. De kerkenraad van A heeft de mogelijkheid om bezwaar te maken. De kerkenraad van B moet de kerkenraad van A laten weten wat hij beslist (zie voor de termijnen die in acht genomen moeten worden het genoemde kerkordeartikel).

Als het kind vervolgens in B. wordt gedoopt, wordt dit ingeschreven in het doopboek van B (ord. 6-4-1) en geeft de kerkenraad van B bericht aan de kerkenraad van A.

b) Belijdenis

Het is ook mogelijk dat een persoon, die lid is van de gemeente te A, openbare belijdenis doet in de gemeente te B.

Voordat de kerkenraad van B hierin bewilligt is er contact nodig met de kerkenraad van A. Zie ord. 9-4-4. De kerkenraad van A kan bezwaren maken, die door de kerkenraad van B kunnen worden gehonoreerd of niet. De kerkenraad van B moet de kerkenraad van A inlichten over zijn besluit.

Als betrokkene dan belijdenis heeft gedaan in B wordt dit ingeschreven in het belijdenisboek van B (ord. 9-5-8), waarna de kerkenraad van B hiervan mededeling doet aan de kerkenraad van A. (ord. 9-5-9).

c) Huwelijksinzegening

Voor de inzegening van het huwelijk geldt alweer, dat dit in een andere gemeente kan geschieden dan de gemeente, waarvan men lid is (zie ord. 5-3-3). Ook hier geldt weer een vergelijkbare procedure met een bezwaarmogelijkheid.

Als de gemeente van B een trouwboek bijhoudt (het is niet verplicht), dan vindt inschrijving in dit boek plaats.

Bij dit alles geldt, dat de ledenadministrateur van de gemeente van A primair verantwoordelijk is voor het vermelden in het register van de gemeente (de ledenregistratie) van de kerkelijke gegevens.

2.8. Begraafboek

Een enkele keer wordt een vraag gesteld over een zgn. 'begraafboek'. Dit boek wordt niet genoemd in de kerkorde, en ook niet in de kerkorde van de NHK van 1951. Het gaat hier kennelijk om een nog ouder fenomeen. Het feit dat men begraven is is ook geen specifiek kerkelijk feit. De kerk had in vroeger tijd in dezen een meer publieke functie, die sindsdien is overgenomen door de burgerlijke overheid.

[terug](#)

3. Wederopneming van uitgetreden leden

In dit verband nog het volgende: indien een persoon zich als dooplid heeft laten uitschrijven en later weer lid wil worden ligt het voor de hand dat dit gepaard zal gaan met het doen van belijdenis, maar het kan zijn, dat betrokkene 'zo ver' niet is en slechts als dooplid wil worden ingeschreven. De kerkenraad, die met betrokkene een gesprek voert, kan daarmee instemmen. Uiteraard is de doop niet 'ongeldig' geworden, betrokkene hoeft dus niet opnieuw gedoopt te worden. Over de wederopneming van *belijdende* leden zegt ord. 9-5-6:

'6. De kerkenraad gaat na, indien een belijdend lid dat zich aan de gemeenschap van de kerk heeft onttrokken verlangt weer in haar midden te worden opgenomen, wat de beweegredenen zijn en beslist op welke wijze de betrokkene weer onder de belijdende leden van de gemeente kan worden opgenomen.'

[terug](#)

4. Doop aan een kind van personen van buitenlandse nationaliteit, in het bijzonder asielzoekers.

[terug](#)

4.1. Als de ouders, of één van hen, (doop)lid is van een christelijke kerk, bijvoorbeeld die in hun geboorteland, kan hun kind gedoopt worden.

Dit is bepaald in ord. 6-2-6, dat luidt:

6. Indien de ouders of verzorgers door wie de doop voor hun kind wordt begeerd, lid zijn van een andere kerk, kan in bijzondere situaties, zulks ter beoordeling van de kerkenraad, de doop worden bediend, zo mogelijk in overleg met het bevoegde orgaan van die andere kerk.

De doop wordt bij ons in het doopregister ingeschreven, en de ouders krijgen een (liefst Engelstalig) doopbewijs mee.

Eventueel kan dan ook nog overwogen worden de vader en het kind in te schrijven als gastleden van de gemeente hier (zie generale regeling gastlidmaatschap, art. 1-4:

4. Leden van buitenlandse kerken kunnen als gastlid worden ingeschreven, indien

- de generale synode aan de relatie met de betrokken kerk heeft vormgegeven naar het in ordinantie 14-4-3 bepaalde, dan wel
- indien de kerkenraad zich ervan vergewist heeft dat de betrokken kerk voldoet aan de in lid 3 gestelde criteria.

4.2. Zijn de ouders geen lid van een kerk, dan zullen zij, of tenminste één van hen, toch ook eerst lid moeten worden (en dat betekent dan: belijdenis doen en gedoopt worden).

4.3. Overigens kunnen personen zonder verblijfsvergunning 'gewoon'

- lid van een van onze gemeenten worden en
- vervolgens hun kind te laten dopen.

[terug](#)

5. Stemrecht en financiële betrokkenheid

De vraag wordt nog wel eens gesteld of leden van de gemeente, die niet financieel bijdragen, uitgesloten kunnen worden van het stemrecht.

Dit is niet het geval. De kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland kent geen bepaling met die strekking.

Een kerkenraad kan dit punt niet alsnog in de *eigen verkiezingsregeling* opnemen, omdat dat zou inhouden, dat aan gemeenteleden fundamentele rechten zouden worden ontnomen zonder dat daaraan een bepaling in het statuut van het kerkgenootschap (de kerkorde c.a.) ten grondslag ligt.

In de NHK gold dat wie over het voorafgaande kalenderjaar geen kerkelijke bijdrage had betaald geen stemrecht had (ord. 3-2-2 HKO). Een vergelijkbare bepaling ontbreekt in de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland.

De bepaling functioneerde in de NHK nauwelijks. Er waren de nodige beperkingen aan verbonden:

- kerkenraad en college van kerkvoogden moesten eerst proberen betreffende gemeenteleden ertoe te bewegen hun financiële verantwoordelijkheid voor de gemeente te aanvaarden (ord. 16-7-2 HKO);
- de gemeente moest op de hoogte worden gesteld van de criteria die door de kerkvoogdij werden gehanteerd; zodoende kon iedereen uitrekenen of hij wellicht werd buitengesloten;
- de lijst van stemgerechtigde lidmaten werd ter inzage gelegd, zodat men kon controleren of men daarop stond (en eventueel dat kon corrigeren).

Pas dan kon men worden buitengesloten van het stemrecht.

Daarbij gold dan ook dat men niet iemand het stemrecht mocht ontnemen die een keertje niet of te laat had betaald, vanwege een conflict met de gemeente.

Om deze redenen is de bepaling niet overgenomen in de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland.

[terug](#)

Bijlage 2 Vermogensrechtelijke aspecten van de gemeente

Deze bijlage schenkt aandacht aan de volgende onderwerpen:

1.	Lokale rechtspersonen, naam, vertegenwoordiging, bevoegdheid en bevoegdheidsbeperkingen
2.	Nederduits hervormde gemeenten.
3.	Naam van de gemeente e.d. (w.o. info over Pastoralia, Vicariegoederen e.d.)
4.	Schenking/making aan een wijkgemeente
	terug naar de schematisch overzicht

1. Lokale rechtspersonen, naam, vertegenwoordiging, bevoegdheid en bevoegdheidsbeperkingen

1.1. De Protestantse Kerk in Nederland kent twee rechtspersonen op plaatselijk niveau: de gemeente en haar diaconie.

Elke gemeente heeft twee bestuurlijke organen: de kerkenraad en het college van kerkrentmeesters.

Het bestuur van de diaconie is het college van diakenen.

De diakenen zijn ambtsdrager van de gemeente en hebben als zodanig ook zitting in de kerkenraad.

1.2. Er zijn binnen de Kerk vier 'typen' gemeenten: de protestantse gemeenten, de hervormde gemeenten, de gereformeerde kerken en de evangelisch-lutherse gemeenten (Zie art. II-2 kerkorde).

1.3. De [naam](#) van een gemeente is (Ord. 2-11-1):

- 'Protestantse gemeente te X',
- 'Hervormde gemeente te X',
- 'Gereformeerde kerk te X',
- 'Evangelisch-Lutherse gemeente te X',

waarbij X in principe staat voor de [vestigingsplaats](#) van de gemeente.

De naam van een diaconie is: 'Diaconie van de Protestantse gemeente te X' enz.

1.4. Vertegenwoordiging

Een gemeente wordt in vermogensrechtelijke aangelegenheden van niet-diaconale aard vertegenwoordigd door de voorzitter en de secretaris van het college van kerkrentmeesters tezamen (of hun plaatsvervangers).

Een gemeente wordt in vermogensrechtelijke aangelegenheden van diaconale aard vertegenwoordigd door de diaconie; de diaconie wordt vertegenwoordigd door voorzitter en de secretaris van het college van diakenen tezamen (of hun plaatsvervangers).

De gemeente wordt in alle andere aangelegenheden vertegenwoordigd door preses en scriba van de kerkenraad (of hun plaatsvervangers).

Zie voor dit alles ord. 11-5.

1.5. De vermogensrechtelijke aangelegenheden.

De kerkorde noemt op diverse plaatsen de taken van de diverse ambtsdragers in de Protestantse Kerk in Nederland. In ordinantie 11 gaat het specifiek om de 'vermogensrechtelijke aangelegenheden'.

Ord. 11-1 geeft het kader voor de samenwerking van de organen van de gemeente op dit punt:

- lid 1: de zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de gemeente (ook de diaconale!) berust bij de kerkenraad;
- lid 2: de kerkenraad vertrouwt de verzorging van de vermogensrechtelijke aangelegenheden
 - van diaconale aard toe aan het college van diakenen;
 - van niet-diaconale aard aan het college van kerkrentmeesters.
- lid 3: de colleges stemmen hun beleid af op dat van de kerkenraad inzake het gehele leven en werken van de gemeente en doen verslag aan de kerkenraad.

Uit deze bepaling blijkt, dat de ambtsdragers van de gemeente en de bestuurlijke organen, waarin zij functioneren altijd *samen* werken in en ten behoeve van het geheel, *met* respectering van de *onderscheiden* taken en verantwoordelijkheden.

1.6. Taken en bevoegdheden van de colleges inzake de vermogensrechtelijke aangelegenheden.

Ord. 11 benoemt vervolgens (ord. 11-2-7 respectievelijk ord. 11-3-4) de taken van de colleges volgens onderstaand schema:

Het college van kerkrentmeesters heeft tot taak:	Het college van diakenen heeft tot taak:
a. het in overleg met en in verantwoording aan de kerkenraad scheppen en onderhouden van de materiële en financiële voorwaarden voor het leven en werken van de gemeente door: <ul style="list-style-type: none"> - het meewerken aan de totstandkoming van het beleidsplan, de begroting en de jaarrekening van de gemeente overeenkomstig het bepaalde in ordinantie 4-7-1 en het bepaalde in de artikelen 6 en 7; - het zorg dragen voor de geldwerving; - het zorg dragen voor het beschikbaar zijn van ruimten voor de eredienst en de andere activiteiten van de gemeente; en voorts	a. het in overleg met en in verantwoording aan de kerkenraad scheppen en onderhouden van de materiële en financiële voorwaarden voor de door de gemeente te verrichten diaconale dienst door: <ul style="list-style-type: none"> - het meewerken aan de totstandkoming van het beleidsplan, de diaconale begroting en de diaconale jaarrekening overeenkomstig het bepaalde in ordinantie 4-7-1 en het bepaalde in de artikelen 6 en 7; - het zorg dragen voor de geldwerving ten behoeve van de diaconale arbeid van de gemeente; en voorts
b. het beheren van de goederen van de gemeente;	b. het beheren van de goederen van de diaconie;
c. het verzorgen van het, in het beleidsplan en de begroting geformuleerde, personeelsbeleid;	c. het verzorgen van het, in het beleidsplan en de diaconale begroting geformuleerde, personeelsbeleid;
d. het zorgdragen voor de arbeidsrechtelijke aangelegenheden van hen die krachtens arbeidsovereenkomst bij de gemeente werkzaam zijn op niet-diaconaal terrein;	d. het zorgdragen voor de arbeidsrechtelijke aangelegenheden van hen die krachtens arbeidsovereenkomst bij de diaconie werkzaam zijn;
e. het fungeren als opdrachtgever van kosters en beheerders van gebouwen en ander beherend en administratief personeel dat op arbeidsovereenkomst in dienst van de gemeente werkzaam is;	e. het fungeren als opdrachtgever van hen die op arbeidsovereenkomst in de gemeente op diaconaal terrein werkzaam zijn;

f. het bijhouden van de registers van de gemeente, het doopboek, het belijdenisboek en – indien aanwezig - het trouwboek;	
g. het beheren van de archieven van de gemeente;	
h. het beheren van de verzekeringspolissen.	f. het beheren van verzekeringspolissen.

Dat de colleges deze taken hebben betekent dat zij op de genoemde terreinen ook bevoegd zijn besluiten te nemen.

1.7. Bevoegdheidsbeperkingen colleges.

De bevoegdheden van de colleges worden op twee manieren beperkt:

- a) doordat voor bepaalde beslissingen *instemming van de kerkenraad* nodig is voordat zij kunnen worden uitgevoerd;
- b) doordat voor bepaalde beslissingen –aanvullend- een *goedkeuring* nodig is van het *regionaal college voor de behandeling van beheerszaken (RCBB)*

1.7.1 – ad a)

Op dit punt is (in ord. 11-2- 8 en 9 resp. ord. 11-3- 5 en 6) voor beide colleges ten eerste bepaald, dat zij *'bij het beheren van en beschikken over de aan hem toevertrouwde vermogenrechtelijke aangelegenheden van de gemeente binnen de grenzen van het door de kerkenraad vastgestelde beleidsplan en van de door de kerkenraad vastgestelde **begroting blijven**'*.

Ten tweede wordt dan voor beide een aantal rechtshandelingen opgesomd, die *'...vooraf de **instemming van de kerkenraad** behoeven'*.

Dat gaat bij beide colleges om dezelfde rechtshandelingen, zij het dat de kerkrentmeesterlijke opsomming een extra handeling noemt.

Deze laatste is:

- *het verkrijgen, bouwen, ingrijpend verbouwen, uitbreiden of restaureren, verhuren, bezwaren, verkopen of op andere wijze vervreemden en afbreken van een gebouw of een orgel, beide in gebruik ten behoeve van de eredienst of anderszins van belang voor het leven en werken van de gemeente*

Voor de volledigheid zij vermeld, dat de leden van de gemeente door de kerkenraad gehoord dienen te worden –ord. 4-8-7- in het geval van in dit artikellid genoemde handelingen met een kerkgebouw.

Voor het overige geldt voor beide colleges de volgende rij:

- *het aangaan van verplichtingen waarin niet bij vastgestelde begroting is voorzien;*
- *het aanvaarden van erfstellingen of schenkingen onder last of voorwaarde;*
- *het oprichten van of deelnemen aan een stichting;*
- *het voeren van processen voor de overheidsrechter en het aangaan van overeenkomsten om geschillen op een andere wijze tot een oplossing te brengen.*

1.7.2. – ad b)

De handelingen, waarvoor een goedkeuring vereist is van het RCBB worden genoemd in ord. 11-8 en ord. 11-9.

Het gaat hier om een gedifferentieerd systeem van toezicht.

Voor *alle* gemeenten en diaconieën geldt, dat zij goedkeuring nodig hebben voor een beperkt aantal handelingen (ord. 11-8-3).

Voor gemeenten die –kort gezegd- *onder verscherpt toezicht zijn gesteld* is goedkeuring nodig voor een groter aantal handelingen (ord. 11-9).

De bedoelde handelingen blijken uit het volgende overzicht:

'gewoon toezicht' geldt voor:	'verscherpt toezicht' geldt (tevens) voor:
<ul style="list-style-type: none"> - het op ingrijpende wijze verbouwen, uitbreiden of restaureren, verkopen of op andere wijze vervreemden en afbreken van een kerkgebouw of een orgel, vermeld op de door het regionale college bij te houden lijst van gebouwen en orgels van cultuurhistorische of architectonische waarde en het verkopen of op andere wijze vervreemden en bezwaren van voorwerpen van oudheidkundige, historische of kunstwaarde; - het aangaan van een overeenkomst met financiële gevolgen met een lid van het college van kerkrentmeesters, een lid van het college van diakenen of een van de andere leden van de kerkenraad alsmede personen die in dienst staan van de gemeente; - het beschikbaar stellen van diaconale gelden voor niet diaconaal werk van de gemeente; - het oprichten van of het deelnemen aan een stichting. 	<ul style="list-style-type: none"> - het kopen, verkopen, verhuren, verpachten of op andere wijze vervreemden en bezwaren van onroerende zaken en geldswaardige papieren, alsmede het bouwen, verbouwen, uitbreiden, restaureren of afbreken van een gebouw of een orgel; - het aangaan van een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd; - het verstrekken of aangaan van geldleningen en het stellen van persoonlijke zekerheid ten behoeve van derden voor zover daarin niet bij vastgestelde begroting is voorzien; - het aangaan van verplichtingen waarin niet bij vastgestelde begroting is voorzien; - het aanvaarden van erfstellingen of schenkingen onder last of voorwaarde; - het voeren van processen voor de overheidsrechter en het aangaan van overeenkomsten om geschillen op een andere wijze tot een oplossing te brengen.
<p>Erfenissen kunnen slechts worden aanvaard onder het voorrecht van boedelbeschrijving.</p>	

1.7.3. Het verscherpte toezicht wordt toegepast indien het RCBB daartoe in de financiën van de gemeente aanleiding ziet (Zie voor de precieze criteria, voorwaarden en omstandigheden waaronder ord. 11-9).

1.7.4. Voor bepaalde rechtshandelingen is medewerking van een notaris nodig. Een notaris controleert of aan alle formele vereisten voor handelingen is vereist. Dit betekent dat hij nagaat of een bepaald besluit door het bevoegde orgaan is genomen en of aan eventuele instemmings- en goedkeuringsvereisten, is voldaan.

Daarbij zal aan de orde komen of een gemeente of diaconie wel of niet onder verscherpt toezicht valt. Hierover kan het RCBB een verklaring worden gevraagd.

Ord. 11-8-4 bepaalt hierover:

‘In de gevallen dat voor het verrichten van een rechtshandeling geen toestemming vereist is van het regionale college, verstrekt het regionale college desgevraagd een verklaring dat het college van kerkrentmeesters of het college van diakenen geen toestemming nodig heeft van het regionale college voor het verrichten van de betreffende rechtshandeling.’

1.8. Federaties (zie ook de modellen voor gemeenten)

1.8.1. Gemeenten kunnen besluiten om ‘nauw samen te werken’ (ord. 2-11-6). Zij behouden daarbij hun eigen zelfstandigheid en rechtspersoonlijkheid.

Een dergelijke nauwe samenwerking van gemeenten wordt ook wel ‘federatie’ genoemd. De kerkordelijk aanbevolen aanduiding voor dit samenwerkingsverband is ‘Protestantse gemeente te ... *in wording*’ (art. 4 generale regeling federatie).

1.8.2. De partijen in de federatie kunnen afspreken, dat een of meer van hun bestuurlijke organen één worden:

- a) een gemeenschappelijke kerkenraad;
- b) een gemeenschappelijk college van kerkrentmeesters;

c) een gemeenschappelijk college van diakenen.

Een gemeenschappelijk bestuurlijk orgaan kan beslissingen nemen, die gelden voor beide gemeenten. Voor de organen b) en c) geldt daarbij overigens wel, dat de beslissingen ook gedragen moeten worden door een meerderheid per samenstellend orgaan.

1.8.3. Voor wat betreft de vermogensrechtelijke aangelegenheden geldt, dat de federatiepartners deze *geheel, gedeeltelijk of niet* 'gezamenlijk kunnen verzorgen'. In het laatste geval worden de beslissingen over deze aangelegenheden *per gemeente* genomen door de eigen colleges van kerkrentmeesters c.q. diakenen. In het eerste geval beslist het gemeenschappelijk college van kerkrentmeesters resp. diakenen over alle aangelegenheden gezamenlijk.

In het geval van *gedeeltelijke* gezamenlijke verzorging zal het erop aankomen, wat partijen hebben afgesproken: over *welke* aangelegenheden beslissen zij gezamenlijk, en welke aangelegenheden worden apart, per gemeente, behandeld.

Onder 'gezamenlijke verzorging' wordt verstaan, dat de gemeenten (en/of hun diaconieën) hun activiteiten gericht op de materiële zaken en belangen voortaan gezamenlijk verrichten. Dit komt o.a. tot uitdrukking in het feit, dat er gemeenschappelijke colleges van kerkrentmeesters resp. diakenen worden gevormd. Onder 'gezamenlijke verzorging' valt niet, dat de vermogens van de gemeenten (en hun diaconieën) worden samengevoegd. Het hoort juist bij de federatievorm, dat alle vermogensbestanddelen van de aan de federatie deelnemende gemeenten *gescheiden* blijven.

1.8.4. Wat in de paragrafen 1.4 t/m 1.7. is gesteld over vertegenwoordiging en de verzorging van de vermogensrechtelijke aangelegenheden dient in het geval van een federatie gelezen te worden voor de gemeenschappelijke bestuurlijke organen, *voor zover de vermogensrechtelijke aangelegenheden inderdaad gezamenlijk worden verzorgd*.

De vertegenwoordiging ligt voor die aangelegenheden bij de voorzitter en secretaris van het gemeenschappelijk college van kerkrentmeesters, c.q. diakenen.

[terug](#)

2. Nederduits hervormde gemeenten – de herkomst van de naam 'Nederduits Hervormde Gemeente'

De naam 'Nederduits Hervormde Gemeente' is de benaming voor de (plaatselijke) hervormde gemeente zoals deze werd voorgeschreven in het Algemeen Reglement voor de Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

Dit algemeen reglement was vóór 1951 het 'statuut' van de Nederlandse Hervormde Kerk, zoals thans wordt bedoeld in artikel 2 boek 2 BW .

In artikel 1 van dit algemeen reglement werd bepaald dat de Nederlandsche Hervormde Kerk bestond uit Waalsche, Presbyteriaansch-Engelsche, Schotse en Nederduitsche hervormde gemeenten.

De achtergrond van een en ander was dat ooit de Waals-hervormde gemeenten talrijker waren in Nederland. Met 'Nederduits' werd dan het taalgebied van de betreffende hervormde gemeente aangegeven, tegenover de Waals-hervormde in dezelfde stad of plaats.

Dit reglement is in 1951 vervangen door de kerkorde van de Nederlandse Hervormde Kerk. In artikel 1 van ordinantie 2 van laatstgenoemde kerkorde werd bepaald dat de (plaatselijke) hervormde gemeente werd aangeduid als 'de Hervormde gemeente te....'.

Op 1 mei 2004 is de Nederlandse Hervormde Kerk door vereniging met de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederland

opgegaan in de Protestantse Kerk in Nederland. De Protestantse Kerk in Nederland bestaat uit al de gemeenten, te weten de hervormde gemeenten, de gereformeerde kerken en de evangelisch-lutherse gemeenten, alsmede de protestantse gemeenten (artikel II-2 kerkorde). De naam van de eerstgenoemde gemeenten in 'de Hervormde gemeente te ...' (ordinantie 2 artikel 11 bij de kerkorde).

Uit het vorenstaande volgt dat een gemeente, aangeduid als 'de Nederduitse Hervormde Gemeente te X', krachtens het bepaalde in de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland thans genaamd is 'de Hervormde gemeente te X'.

[terug](#)

3. Over de naam van gemeenten in de Protestantse Kerk in Nederland en aanverwante onderwerpen (w.o. info over Pastoralia, Vicariegoederen e.d.)

Informatie over:

1. De naam van gemeenten
2. Officiële naam vs. 'praktijk'
3. Naamswijziging door aanmerking
4. Naamswijziging in het kadaster
5. De naam van (kerk)gebouwen
6. De namen van aan de gemeente gelieerde rechtspersonen
7. Bijzondere naamsaanduidingen in het kadaster

3.1.1. De naam van gemeenten

Welke naam de gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland hebben is in ordinantie 2 artikel 11 bepaald:

"1. Elke gemeente heeft haar door de kerk vastgestelde grenzen en wordt aangeduid als respectievelijk
de Protestantse gemeente te,
de Hervormde gemeente te,
de Gereformeerde kerk te,
de Evangelisch-Lutherse gemeente te,

waar nodig met een bijzondere aanduiding om haar kerkordelijk, postaal en in het rechtsverkeer te onderscheiden van de andere plaatselijke gemeente(n)."

De aldus bepaalde naam geldt als de officiële naam van de gemeente, zoals deze gebruikt wordt in het rechtsverkeer, bijvoorbeeld in notariële akten en in contracten.

Hierbij vallen verschillende dingen op: bepaalde elementen zijn onderdeel van de naam, andere elementen juist niet. Ook valt de schrijfwijze op.

In dit artikel gaan we in op

- de (aanduiding van) de vestigingsplaats (1.2.)
- zaken, die in de praktijk nog wel eens aan een naam toegevoegd worden, maar daar niet bij horen en in wezen overbodig zijn (1.3.)
- de schrijfwijze (1.4.).
- enkele 'bijzondere gevallen' (1.5)

3.1.2. De (aanduiding van de) vestigingsplaats

- Achter het voorzetsel 'te' in de naam wordt *in beginsel* de burgerlijke gemeente genoemd, die als vestigingsplaats van de gemeente wordt beschouwd (elke rechtspersoon heeft een vestigingsplaats – art. 1:10 Burgerlijk Wetboek).

In beginsel, er komen verschillende uitzonderingen voor:

a) Indien de kerkelijke gemeente meer dan één burgerlijke gemeente omvat is de praktijk veelal, dat men beide burgerlijke gemeenten noemt.

Daartegen is geen principieel bezwaar (het kan bij meer dan twee burgerlijke gemeenten wel onpraktisch worden), als men maar bedenkt dat een notaris wel zal vragen naar één burgerlijke gemeente die als juridische vestigingsplaats heeft te gelden.

b) Door processen van schaalvergroting bij burgerlijke gemeenten gebeurt het dat het dorp, dat traditioneel genoemd werd in de naam van de kerkelijke gemeente, geen zelfstandig burgerlijke gemeente meer is.

Een notariële akte vermeldt in zo'n geval bijvoorbeeld: 'De Hervormde gemeente te X (= naam dorp) (Y (= naam burgerlijke gemeente))'.

c) kerkelijke gemeenten hebben ook nog wel eens een vrije naam, bijvoorbeeld 'Protestantse gemeente 'Midden-Limburg''. Ook een dergelijke gemeente behoort een vestigingsplaats te hebben. Dit zal blijken als er voor een transactie een notariële akte opgesteld moet worden. Men zal dan waarschijnlijk het grootste dorp in het geheel noemen, of de woonplaats van de scriba.

3.1.3. Overbodige toevoegingen, letterafkorting Protestantse Kerk in Nederland, gebruik logo

De toevoeging '*binnen de Protestantse Kerk in Nederland*' behoort niet tot de officiële naam van een gemeente.

In bepaalde regio's van Nederland zijn na de kerkvereniging 'hersteld hervormde gemeenten' of 'voortgezet gereformeerde kerken' gevormd. Daardoor kan voor gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland de behoefte ontstaan de eigen positie duidelijk te maken. Het is echter zo, dat juist de hersteld hervormde gemeenten en voortgezet gereformeerde kerken juridisch verplicht zijn het betreffende voorvoegsel te vormen.

Terzijde zij nog opgemerkt, dat er tegen een toevoeging als '*in de P.K.N.*' nog een ander bezwaar bestaat van geheel andere aard. De letterafkorting van de Protestantse Kerk in Nederland is wellicht praktisch, maar drukt werkelijk niets uit van wat de kerk is: noch dat het een kerk is, noch dat zij protestants is. Wie toch iets over de kerk in haar geheel wil zeggen, gebruikte de naam 'Protestantse Kerk in Nederland' in haar geheel!

Dit kan overigens ook (en beter) door het logo van de Protestantse Kerk in Nederland te gebruiken. Informatie hierover is te vinden op onze website.

3.1.4. De schrijfwijze

Als het gaat om de schrijfwijze van de naam van een gemeente binnen de Protestantse Kerk in Nederland geeft –nu het gebruik van hoofdletters in de spelling van de Nederlandse taal niet dwingend is voorgeschreven- de kerkorde de doorslag. In ord. 2-11-1 wordt aangegeven dat in de naam 'Hervormde', 'Gereformeerde', 'Evangelisch-Lutherse' of 'Protestantse' enz. met een hoofdletter wordt geschreven en het woord 'gemeente/kerk' met een kleine letter.

Daar kan –voor de fijnproevers!- nog worden toegevoegd, dat de hoofdletter wordt gebruikt als het om een naamsaanduiding gaat. Als er gesproken wordt over 'de hervormde gemeente in ons dorp' gaat het om een aanduiding (het is een hervormde gemeente) en kunnen kleine letters gebruikt worden.

3.1.5. Enkele bijzondere gevallen

a) Gemeenten van bijzondere aanduiding.

Ord. 2-11-1 geeft aan, dat een gemeente soms een bijzondere naamsaanduiding dient te hebben, namelijk, indien die aanduiding nodig is om haar te onderscheiden (kerkordelijk, postaal en in het rechtsverkeer) van de andere plaatselijke gemeente(n)

Een bekend voorbeeld van deze situatie is de hervormde deelgemeente.

De 'toenaam' ('bijzondere aanduiding') is dan formeel onderdeel van de naam.

b) Federaties

Gemeenten kunnen 'nauw samenwerken' (ord. 2-11-6). Dit wordt ook wel 'federatie' genoemd. Een federatie heet bij voorkeur 'de Protestantse gemeente in wording te ...' (art. 4 generale regeling federatie) of anders 'de gefedereerde gemeente te...'.

c) Wijkgemeenten

De naam van een wijkgemeente is:

'wijkgemeente ... (eventuele toenaam ter onderscheiding van de andere wijkgemeenten – bijvoorbeeld een nummer, een windstreek of de aanduiding van het kerkgebouw) van de ...' (volgt de naam van de gemeente, waartoe de wijkgemeente behoort).

Dit is de 'officiële' naam, waarbij opgemerkt moet worden, dat –een enkele uitzondering daargelaten- een wijkgemeente nooit in het rechtsverkeer hoeft op te treden, omdat zij geen rechtspersoon is.

Naast gewone wijkgemeenten zijn er wijkgemeenten van bijzondere aard. Ook deze worden door een toenaam onderscheiden van de andere wijkgemeenten.

Ook wijkgemeenten kunnen federeren. Daarbij kan het gaan om wijkgemeenten, die behoren tot dezelfde (protestantse) gemeente, of om wijkgemeenten, die tot verschillende gemeenten behoren. In beide gevallen kan de naam zijn 'Protestantse wijkgemeente *in wording van ...*' of 'gefedereerde wijkgemeente van ...'(volg(t)(en) de na(a)men van de gemeente(n) waartoe de samenwerkende wijkgemeenten behoren).

3.2. Officiële naam vs. 'praktijk'

In de praktijk van alledag gebruikt men vaak niet de officiële naam van de gemeente of de wijkgemeente. Er worden elementen toegevoegd, of juist weggelaten, bijvoorbeeld in aankondiging van activiteiten in de plaatselijke krant, in het kerkblad of op de website. Daartegen is op zich geen bezwaar, als maar bedacht wordt, dat de gemeente ervoor moet waken, dat in het rechtsverkeer en het maatschappelijk verkeer helder blijft wat haar identiteit is, dat zij onderdeel uitmaakt van de Protestantse Kerk in Nederland, en er geen verwarring ontstaat met andere gemeenten (onderscheidende functie van de naam). Indien dat is gewaarborgd is er geen bezwaar tegen om bepaalde toevoegingen te doen, bijvoorbeeld bij wijze van 'motto'.

Zo zijn er gemeenten voor wie de vroegere aanduiding 'Samen op Weg' een motto is geworden, omdat zij die aanduiding als wezenlijk voor haar identiteit beschouwen.

Briefpapier neemt hierin weer een wat aparte positie in, omdat het de ontvanger van brieven juist daar informatie zal zoeken, die correct is. Indien dan in elk geval de vermelding van de gemeente in de aanhef en bij de ondertekening maar juist is, is daarmee de duidelijkheid weer gewaarborgd.

Verder verdient het de voorkeur om een naam te voeren die rekening houdt met belangen (en gevoelens) van andere gemeenten.

In het register van gemeenten, dat wordt bijgehouden door de generale synode synode (ord. 2-11-2) en in officiële kerkelijke documenten, waartoe ook het jaarboek gerekend moet worden, kan een zelfgekozen, niet verplichte toenaam niet opgenomen worden. Specifiek heeft dat ermee te maken, dat er gemeenten zijn, voor wie de toenaam juist wel verplicht is (zie hiervoor onder § 1.5), maar meer in het algemeen geldt dat op deze manier de duidelijkheid wordt bevorderd.

Indien gemeenten dus een bepaalde extra aanduiding wensen dienen zij zich te bedenken, dat deze niet opgenomen zal worden in het jaarboek, en dus ook niet in alle adresseringen, die daarop zijn gebaseerd of daarmee samenhangen.

In dit verband moet er ook op gewezen worden, dat in de ledenregistratie alleen de 'officiële' namen van gemeenten gebruikt worden. Artikel 12 lid 5 van de generale regeling ledenregistratie geeft namelijk aan, dat gegevens in de landelijke ledenregistratie alleen worden geregistreerd als deze - voorzover het gegevens van de gemeenten en de kerkelijke indeling betreft, afkomstig zijn van het breed moderamen van de betrokken classicale vergadering dan wel de kleine synode.

3.3. Naamswijziging door aanmerking

Indien gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland verenigen heet de verenigde gemeente 'Protestantse gemeente te ...'.

Een protestantse gemeente kan ook op andere wijze ontstaan, namelijk doordat de gemeente door de classicale vergadering wordt '*aangemerkt als protestantse gemeente*' (zie hiervoor ...).

Hoewel deze aanmerking nog wel andere gevolgen heeft (bijvoorbeeld voor de wijze, waarop nieuwgekomenen in de ledenregistratie worden verwerkt) lijkt het erop, dat het enige gevolg van de aanmerking is, dat de naam van de gemeente wijzigt. Om die reden wordt er aan deze procedure, beschreven in ord. 2-12-6, ook wel gerefereerd als de procedure tot naamswijziging.

Een gemeente kan zichzelf niet aanmerken als protestantse gemeente maar dient daartoe een verzoek in te dienen bij de classicale vergadering (en een wijkgemeente bij de algemene kerkenraad).

Over een naamswijziging moet met de leden van de (wijk)gemeente worden gecommuniceerd (kennelijk in en horen over), omdat het gaat over de aanduiding en de naam van de gemeente (ord. 4-8-7).

3.4. Naamswijziging in het kadaster

In art. 33 van de Kadasterwet is bepaald wat nodig is om een wijziging van de naam van een rechthebbende op registergoederen in te laten schrijven in het kadaster.

In lid 2 van dit artikel is bepaald, dat indien de rechthebbende een rechtspersoon is (zoals een kerkelijke gemeente) een opgave van de notaris nodig is.

Indien de naam van een gemeente verandert door vereniging is toch al de bemoeienis van een notaris nodig, omdat de vereniging geschiedt bij notariële akte (ord. 2-19-7). Maar ook al is de gemeente volgens de procedure van ordinantie 2, art. 12 lid 6 protestantse gemeente geworden (de classicale vergadering heeft haar '*aangemerkt als protestantse gemeente*'), voor de wijziging in de tenaamstelling bij het kadaster is dus toch bemiddeling van een notaris nodig. Dit kan in de vorm van een eenvoudige vaststellingsakte.

3.5. De naam van (kerk)gebouwen

Als het om naamgeving gaat besteedt de kerkorde alleen aandacht aan de namen van gemeenten; de kerkorde geeft geen aanwijzingen als het gaat om gebouwen. Een paar overwegingen:

a) De naamsduiding van het kerkgebouw wordt door de plaatselijke gemeente zelf gekozen. De gemeente bepaalt daarbij o.a. zelf welke hoofdletters worden gebruikt.

b) Wanneer een gemeente inmiddels 'de Protestantse gemeente te...' geworden is, kan het voor de hand liggen ook de naam van het kerkgebouw van 'Gereformeerde kerk' of 'Hervormde kerk' te wijzigen in 'Protestantse Kerk'. Echter, men kan ook, met het oog op de plaatselijke kerkgeschiedenis etc. de oude namen handhaven.

c) Het is van belang om verwarring te voorkomen.

Een paar voorbeelden:

- Een naam als 'de Samen-op-Weg-kerk' zou verwarrend kunnen werken. Gemeenteleden en buitenstaanders associëren de naam van het gebouw snel met de gemeente zelf, en 'Samen op Weg' is nu eenmaal een begrip, dat onlosmakelijk is verbonden met een periode in de geschiedenis van de drie in de Protestantse Kerk in Nederland verenigde kerkgenootschappen, die sinds 1 mei 2004 verleden tijd is.
- De naam 'de Nederlands Hervormde kerk' is de aanduiding van het landelijke kerkgenootschap (als rechtspersoon), die inmiddels is opgegaan in de Protestantse Kerk in Nederland.

3.6. De namen van aan de gemeente gelieerde rechtspersonen

De aanduidingen 'hervormd', 'gereformeerd' en 'evangelisch-luthers' worden niet alleen gebruikt in de naam van kerkelijke gemeenten, maar ook in de namen van andere instellingen (veelal zelfstandige rechtspersonen), die op de een of andere wijze een band met de gemeente of de kerk hebben.

Daarbij is het zinvol te onderscheiden tussen stichtingen en andere rechtspersonen.

6.1. Stichtingen

Voor stichtingen 'van de kerk' bestaat een aparte generale regeling stichtingen, behorend bij ordinantie 11-27.

De generale regeling stichtingen onderscheidt stichtingen, die

- op initiatief van een gemeente (of diaconie - of de landelijke kerk –dit laten we hier verder buiten beschouwing) zijn opgericht,
- mede op initiatief van een gemeente samen met andere kerken is opgericht;
- mede op initiatief van een gemeente en een niet kerkelijke instelling is opgericht.

Voor het eerste type bepaalt art. 3-1 sub a dat de statuten dienen in te houden (o.m.):

' de naam van de stichting, waarvan de woorden 'protestantse stichting' deel uitmaken dan wel waaruit blijkt dat deze een stichting is als bedoeld in artikel 1-1 en de vermelding dat zij een stichting is, opgericht overeenkomstig de generale regeling voor stichtingen als bedoeld in ordinantie 11-27 van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland;'

Art. 1-1 is een definitieartikel, dat vermeldt dat een protestantse stichting een stichting is *die door een gemeente, een classis enz.... als zodanig is opgericht.*

In onderlinge samenhang betekent dit, dat *of* de woorden 'protestantse stichting' in de naam van de stichting dienen voor te komen, *of* uit de naam moet blijken, dat de stichting is opgericht door een hervormde gemeente, gereformeerde kerk of evangelisch-lutherse gemeente.

Voor stichtingen, die vóór de kerkvereniging waren opgericht door een hervormde gemeente, gereformeerde kerk of evangelisch-lutherse gemeente geldt krachtens overgangsbepaling 2 en 3 bij de generale regeling, dat zij protestantse stichtingen zijn en hun statuten –ook op dit punt- dienen aan te passen.

6.2. Andere rechtspersonen

Voor andere rechtspersonen, zoals bijvoorbeeld een schoolvereniging, gelden geen kerkordelijke voorschriften zoals voor stichtingen.

Als een schoolvereniging het bijvoeglijk naamwoord 'gereformeerd' in haar naam draagt en dit voortkomt uit het feit, dat de vereniging (ooit) is opgericht door leden van een gereformeerde kerk kan deze naam gewoon zo blijven. Indien de Gereformeerde kerk door vereniging opgaat in een Protestantse gemeente is het wellicht zinvol dit ook door te voeren in de naam van de schoolvereniging, maar dat is een zaak van die vereniging.

3.7. Bijzondere naamsaanduidingen in het kadaster

Aan (met name hervormde) gemeenten zijn soms afzonderlijke vermogens verbonden met naamsaanduidingen als 'Pastoralia' (= 'Pastoriegoederen' = 'de Pastorie'), 'Vicariegoederen' en 'Kosterijgoederen' (= 'De Kosterij'). Het gaat hierbij om afgescheiden vermogens, die reeds bestonden in de tijd vóór de Reformatie in Nederland. De oorsprong van deze afgescheiden vermogens is, dat er alvorens aan een kerkelijke gemeente (die toen nog alle onderdeel waren van de RK Kerk) een pastor, vicaris of koster werd verbonden, een vermogen werd aangewezen, uit de opbrengsten ('vruchten') waarvan de betreffende functionaris bekostigd diende te worden.

In de tijd van de Reformatie zijn al deze vermogens toegefallen aan de (nieuwe) staatskerk, oftewel de Nederlandse Hervormde Kerk. Zij werden als eigendom van de (plaatselijke) hervormde gemeente beheerd en bestuurd door het college van kerkrentmeesters (voorheen: 'kerkvoogden'), en lange tijd nog apart geadministreerd. Naarmate het doel van deze vermogens opging in de doelstelling van een hervormde gemeente om haar predikanten, kosteren en andere kerkelijke functionarissen hun salaris te betalen, waarvoor een hervormde gemeente naast de bijdragen van haar leden ook de opbrengsten van haar vermogen gebruikte, raakte het apart administreren van deze vermogens al maar meer in onbruik.

In het kadaster komen de oude benamingen echter (soms) nog voor. In het kader van een vereniging of aanmerking als protestantse gemeente is er gelet op de status van deze vermogens alle reden om ze voortaan aan te merken als 'opgegaan' (fusie) in het vermogen van de gemeente.

[terug](#)

4. Schenking/making aan een wijkgemeente

Het komt een gemeente met wijkgemeenten voor, dat een gemeentelid, lid van een bepaalde wijkgemeente, iets wil schenken of nalaten juist *aan* die wijkgemeente. De wijkgemeente is echter geen rechtspersoon.

In een dergelijk geval is een schenking of een testamentaire making (verzamelbegrip voor erfstellingen enerzijds en legaten anderzijds) ten behoeve van de gemeente onder de last dat dit ten goede dient te komen van de wijkgemeente de aangewezen weg. Een last gaat verder dan slechts een uitdrukkelijke wens.

Wanneer een last niet wordt uitgevoerd kan de rechter op verzoek van een belanghebbende het recht van de erfgenaam vervallen verklaren (artikelen 4:131 BW), bij een uitdrukkelijke wens zit die stok niet achter de deur.

Bij een erfstelling onder een last moet de kerkenraad vooraf instemming verlenen aan college van kerkrentmeesters of diakenen om te kunnen aanvaarden (ord. 11-2 en 11-3). Het RCBB is er slechts bij betrokken in geval van verscherpt toezicht (ord. 11-9).

terug

Bijlage 3 Ambtsdragers – allerlei zaken

Deze bijlage besteedt aandacht aan de volgende onderwerpen:

1.	Taken van ambtsdragers : aanwezigheid tijdens de eredienst
2.	Termijnen ambtsdragers, bijzondere gevallen
3.	Verkiezing van ouderlingen en diakenen
	<p>In deze paragraaf gaat het over de verkiezing van ‘ambtsdragers’, waarin we hier meestal de ouderlingen en diakenen bedoelen, en niet de ‘andere’ ambtsdrager, de predikant</p> <p>Om de vragen over de verkiezing van ambtsdragers goed te beantwoorden is het van belang de diverse aspecten te kennen en goed toe te passen, ook in hun onderlinge samenhang. In deze paragraaf passeren de volgende onderwerpen de revue:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De regels b) Het kiesrecht c) De verkiezingsregeling d) De regels en de praktijk e) Verkiezingen met dubbeltallen of volgens het ‘gewone’ systeem? f) Voorbereiding – bepalen vacatures, rooster van aftreden, inwinnen aanbevelingen g) Vacature voor ouderling-kerkrentmeester is andere vacature dan die van pastorale ouderling h) De aanbevelingen i) Wie kunnen kandidaat zijn / komen voor verkiezing in aanmerking? – relatie met ambtstermijn; herkiesbaarheid j) Opstellen verkiezingslijst k) Altijd verkiezingen, tenzij ... l) Verkiezingen – hoe? m) Bedanken door verkozenen – hoe verder? n) Bezwaren o) (Her)bevestiging van ambtsdragers p) Ambtswissel? q) Duo-ambt? r) Ambtsdragers met een bijzondere opdracht <p>Verwante onderwerpen</p> <ul style="list-style-type: none"> s) Boventallige ambtsdragers in de algemene kerkenraad – enkele aspecten
4.	De samenstelling van het college van kerkrentmeesters in een gemeente met wijkgemeenten.
5.	Geheimhouding
6.	Secundusleden AK?
	terug naar de schematisch overzicht

3.1. Taken van ambtsdragers

Aanwezigheid tijdens de eredienst

Het is de bedoeling van de kerkorde dat er in een kerkdienst tenminste één ouderling en één diaken aanwezig zijn. Dat blijkt uit ord. 3-10-1 (voor ouderlingen) en ord. 3-11-1 (voor diakenen). Dezelfde conclusie kan ook verbonden worden aan artikel V lid 3 van de kerkorde, terwijl ord. 5-1-5 spreekt over de ambtelijke aanwezigheid van leden (meervoud) van de kerkenraad in een kerkdienst.

Het feit echter, dat ord. 5-1-5 in het algemeen spreekt over leden, en niet over 'tenminste één ouderling en één diaken' geeft ruimte voor de uitleg, dat indien er *in bijzondere gevallen* niet voldoende ambtsdragers beschikbaar zijn (zoals bij rouw- en trouwdiensten) het mogelijk is te volstaan met één ambtsdrager naast de voorganger.

[terug](#)

3.2. Termijnen ambtsdragers, bijzondere gevallen

[terug](#)

Sinds november 2011 luidt ord. 3-7-1:

'De eerste ambtstermijn van ouderlingen en diakenen is in de regel vier jaar. Zij zijn telkens terstond als ambtsdrager herkiesbaar, voor een per geval vast te stellen termijn van tenminste twee jaar en ten hoogste vier jaar, met dien verstande dat zij niet langer dan twaalf aaneengesloten jaren ambtsdrager kunnen zijn.'

Voorheen kon de maximale aaneengesloten zittingsduur van 8 jaar nog weer verlengd worden met dispensatie van het breed moderamen van de classicale vergadering (BMCV), maar voor de nieuwe maximale termijn van 12 jaar is dispensatie niet meer mogelijk. Een nieuwe termijn is pas mogelijk na een '*ambtstervrije periode*' van tenminste elf maanden (langer is overigens in de meeste gevallen verstandig!).

Toch kan men in bijzondere gevallen langer ambtsdrager zijn dan de maximale termijn. Ordinantie 3-7 noemt in de leden 2 en 5 twee situaties:

1. Indien de ambtsdrager is afgevaardigd naar een meerdere vergadering (dus naar de classicale vergadering of de generale synode) kan de kerkenraad de ambtstermijn verlengen tot het einde van de termijn waarvoor deze als afgevaardigde is aangewezen of als lid is benoemd. Het gaat hier om verlenging, niet om een nieuwe termijn.

Het ligt overigens in de rede, dat deze uitzondering alleen gebruikt wordt als het nodig is.

Twee voorbeelden:

a) een ouderling is reeds 11 jaar aaneengesloten ambtsdrager, zit als zodanig in zijn derde termijn van 4 jaar, als hij voor 5 jaar wordt afgevaardigd naar de generale synode.

De kerkenraad *kan* nu de derde termijn verlengen, zodat de ouderling tenslotte totaal 16 jaar (of daaromtrent) ouderling is.

b) Deze ouderling wordt in het vierde jaar van zijn *eerste* termijn van vier jaar afgevaardigd naar de generale synode.

Men zou nu kunnen redeneren: eerst de eerste termijn verlengen, en daarna heeft betrokkene nog recht op 8 jaar, tot totaal opnieuw 16 jaar.

Dit laatste kan echter in deze situatie voorkomen worden, en dan is dient de grens van 12 jaar gehandhaafd te worden.

Bij toepassing van deze uitzondering gaat de '*ambtstervrije periode*' van elf maanden lopen vanaf het moment van daadwerkelijk aftreden.

2. Indien niet direct een opvolger voor een aftredende ambtsdrager gevonden kan worden, kan deze, ter overbrugging van de ontstane vacature, ten hoogste nog zes maanden zitting houden in de kerkenraad (gerekend vanaf het moment dat de ambtstermijn volgens het rooster van aftreden verstreken was). De 'ambtstvrije periode' van elf maanden gaat in dit geval lopen vanaf het moment van aftreden volgens het rooster. Dit betekent dat de ambtsdrager die bij gebrek aan tijdige opvolging, nog zes maanden 'extra' in de kerkenraad zit vervolgens na vijf maanden opnieuw verkiesbaar is.

[terug](#)

3.3. Verkiezing van ouderlingen en diakenen

[\(terug\)](#)

De regels

De regels voor de verkiezing van ambtsdragers zijn te vinden in ordinantie 3, hoofdstuk I. De artikelen 1 en 2 gelden alle ambtsdragers, de artikelen 3 t/m 5 de predikanten, de artikelen 6 en 7 ouderlingen en diakenen.

Verder zijn van belang art. V van de kerkorde, en de bepalingen in de plaatselijke regeling. Volgens ord. 3-2 moet een gemeente namelijk een eigen *verkiezingsregeling* hebben en deze vormt onderdeel van de zgn. 'plaatselijke regeling'².

[\(terug\)](#)

Het kiesrecht

Wie stemgerechtigd is heeft zowel actief als passief kiesrecht. Dit blijkt uit ord. 3-6-1a: de verkiezing van ambtsdragers geschiedt *uit de stemgerechtigde leden*. Als dus een kerkenraad beslist, dat ook doopleden (ouder dan 18) stemrecht hebben (zie verder de informatie over de verkiezingsregeling), betekent dat, dat zij ook kandidaat gesteld kunnen worden voor ambtsdrager (zie verder 'Doopleden als ambtsdrager?').

[\(terug\)](#)

De verkiezingsregeling

Ord. 3-2 gaat o.a. over de verkiezingsregeling, zegt iets over de totstandkomingsprocedure daarvan en noemt twee onderwerpen, die in elk geval geregeld kunnen worden.

a) De procedure is, dat de (wijk)kerkenraad de regeling vaststelt of wijzigt; daarvoor is eerst communicatie met de (wijk)gemeente nodig ('kennen in en horen over');

b) De twee onderwerpen zijn:

- of alleen belijdende leden stemgerechtigd zijn, of ook doopleden van 18 jaar en ouder;
- of met volmacht gestemd kan worden.

[\(terug\)](#)

De regels en de praktijk

Uit vragen over de verkiezing van ambtsdragers blijkt, dat in veel gemeenten de gang van zaken in alle facetten anders is dan de kerkordelijke regeling voorschrijft.

Zo komt het voor dat een kerkenraad eenvoudigweg zelf op zoek gaat naar in zijn ogen geschikte kandidaten en als deze toestemmen, deze vervolgens benoemt. Men noemt dan als argument, dat de gemeente nu eenmaal toch nooit aanbevelingen doet. Verkiezingen worden nooit gehouden, want er valt nooit wat te kiezen, '*we zijn al lang blij dat iemand wil*'. Bij de bespreking van de diverse onderwerpen zal blijken, dat de kerkorde best oog heeft voor deze realiteit.

Er zijn echter bepaalde fundamentele zaken, waarmee rekening gehouden moet worden. Dit is dat de gemeente in elk geval in de gelegenheid wordt gesteld om *aanbevelingen* te doen,

² zie de modellen voor gemeenten, www.pkn.nl

en dat als er kandidaten zijn, waartussen gekozen kan worden, de gemeente dan ook zelf haar ambtsdragers kiest.

[\(terug\)](#)

Verkiezingen met dubbeltallen of volgens het 'gewone' systeem?

De kerkorde kent twee systemen voor verkiezing van ouderlingen en diakenen: het 'gewone' systeem, en het systeem met dubbeltallen.

Het eerste is van toepassing, tenzij de gemeente erin toestemt, dat het dubbeltalsysteem wordt toegepast. Dit moet eens in de zes jaar aan de gemeente worden gevraagd. Als de toestemming is 'verlopen' geldt weer het gewone systeem.

Het kenmerkende verschil is:

a) in het dubbeltalsysteem

- kiest de gemeente per vacature uit twee personen, die daarvoor door de kerkenraad gekandideerd zijn; bij de verkiezing valt er per tweetal dus ook steeds één af;
- is de kerkenraad volkomen vrij om –na kennisgenomen te hebben van de aanbevelingen– zelf de kandidaten te stellen.

b) in het gewone systeem

- kiest de gemeente uit de totaal beschikbare kandidaten voor een ambt de ambtsdragers ('meeste stemmen gelden');
- moet de kerkenraad personen met 10 of meer aanbevelingen op de kandidatenlijst plaatsen.

[\(terug\)](#)

Voorbereiding – bepalen vacatures, rooster van aftreden, inwinnen aanbevelingen

De kerkorde gaat ervan uit, dat de samenstelling van de kerkenraad niet toevallig is, maar dat deze qua aantallen is vastgesteld door de kerkenraad (ord. 4-6-3). Deze vaststelling kan bij kerkenraadsbesluit gewijzigd worden ³.

Verder is het de bedoeling, dat de kerkenraad een rooster van aftreden opstelt (ord. 3-7-4), vooral om te voorkomen, dat de gehele kerkenraad op hetzelfde moment aan het einde van de ambtstermijn komt.

De twee gegevens –samenstelling van de kerkenraad en rooster van aftreden– maken, dat een kerkenraad de gemeente kan melden voor welke ambten aanbevelingen gevraagd worden, en hoeveel vacatures er per ambt zijn.

Aan het begin van de verkiezingsprocedure wint de kerkenraad aanbevelingen in bij de gemeente.

In het gewone systeem geeft de kerkenraad daarbij aan voor welke ambten personen worden gezocht.

In het dubbeltalsysteem vermeldt de kerkenraad voor het ambt van welke aftredende ambtsdrager iemand wordt gezocht.

Als de zittende ambtsdrager herkiesbaar is en de gemeente wenst geen kandidaat naast hem te stellen kan de gemeente in dat geval afzien van het doen van een aanbeveling voor die specifieke positie.

[\(terug\)](#)

Vacature voor ouderling-kerkrentmeester is andere vacature dan die van pastorale ouderling

³ In de modellen voor plaatselijke regeling wordt aangegeven, dat de kerkenraad de samenstelling vastlegt in de plaatselijke regeling. Dat zou betekenen, dat de kerkenraad bij elke wijziging zou moeten overleggen met de gemeente (de kerkorde schrijft 'kennen in en horen over' voor bij wijziging van de plaatselijke regeling). Dat maakt het wel erg star. Het is verdedigbaar dat de kerkenraad kleine wijzigingen in de samenstelling 'opspaat' voor de eerstvolgende periodieke gemeentevergadering en dan na overleg met de gemeenteleden de plaatselijke regeling aanpast, en alleen grote wijzigingen onderwerp hoeft te maken van een gemeentevergadering, die speciaal voor dit onderwerp wordt belegd.

Ouderlingen-kerkrentmeester bekleden strikt genomen geen apart ambt (ze behoren volgens art. V-1 en 3 tot de ouderlingen).

Toch is het gebruikelijk dat zij als zodanig worden verkozen. Het gaat nu eenmaal om een specifieke taak die om specifieke gaven en deskundigheden vraagt.

De kerkenraad bepaalt de verkiezingslijst, het college van kerkrentmeesters kan –uiteraard- aanbevelingen doen.

[\(terug\)](#)

De aanbevelingen

Een aanbeveling wordt schriftelijk en ondertekend ingediend bij de kerkenraad, met vermelding welk ambt de aanbeveling betreft ('zuster Jansen voor ouderling, broeder Pietersen voor diaken').

Het valt bepaald af te raden toe te staan, dat aanbevelingen ingediend zouden kunnen worden per e-mail. De status van e-mailberichten is niet in alle gevallen duidelijk, onder meer omdat zij niet persoonlijk kunnen worden ondertekend. Een aanbeveling voor het ambt is een gewichtige zaak, hiervoor mag enige moeite worden gevraagd.

[\(terug\)](#)

Wie kunnen kandidaat zijn / komen voor verkiezing in aanmerking? – relatie met ambtstermijn; herkiesbaarheid

Rond de vraag, wie kandidaat gesteld kan worden (en dus door verkiezing ambtsdrager), zijn in de praktijk al heel wat vragen gesteld.

Hierna behandelen wij eerst het –eenvoudige- [uitgangspunt](#) (je moet stemgerechtigd lid zijn van –behoudens uitzonderingen- de (wijk)gemeente) en daarna de volgende kwesties:

- [Familierelaties](#) en leeftijd
- Geen '[vakantiegasten](#)-dispensatie'
- [Doopleden als ambtsdrager?](#)
- Ambtstermijn, [herkiesbaarheid](#)

Het uitgangspunt is ord. 3-6-1: verkiezing geschiedt uit de stemgerechtigde leden van de (wijk)gemeente.

In bijzondere individuele gevallen kan de kerkenraad een kandidaat stellen van buiten de (wijk)gemeente. Daarvoor is toestemming nodig van het breed moderamen classicale vergadering (BMCV).

Maar wie is lid van de (wijk)gemeente?

a) Lid van een (wijk)gemeente is in principe iemand, die lid is van de Protestantse Kerk in Nederland èn woont op het grondgebied van de betreffende (wijk)gemeente (het zgn. 'geografisch principe' – ord. 2-2-2).

b) Men kan ook lid van een (wijk)gemeente door zich te laten overschrijven. Zie voor de procedure ord. 2-5-3.

Let op: hoe lang men lid is van de (wijk)gemeente doet formeel niet ter zake.

Wie in het register van de gemeente staat ingeschreven als belijdend lid, is vanaf dat moment stemgerechtigd en dus verkiesbaar. Dat geldt zowel bij verhuizing als bij overschrijving vanuit een andere gemeente.

[terug naar wie kan kandidaat zijn?](#)

Familierelaties en leeftijd

Een sinds de inwerkingtreding van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland in mei 2004 nog zeer vaak gestelde vraag gaat over

- familierelaties in de kerkenraad en
- een al dan niet bestaande leeftijdsgrens

Korter en preciezer dan de 'Toelichting op de kerkorde' kunnen we het niet formuleren, dus een citaat:

'In de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland zijn geen bepalingen opgenomen ten aanzien van leeftijdsgrenzen van ouderlingen of diakenen. Er zijn evenmin beperkingen aangebracht met betrekking tot bloedverwantschap of aanverwantschap. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om daar met wijsheid mee om te gaan. Voorkomen moet worden dat de bevoegdheden in een gemeente berusten bij (de leden van) slechts enkele families. Ook is een goede spreiding van de leeftijden van de ambtsdragers in het belang van de gemeente ...'

[terug naar wie kan kandidaat zijn?](#)

Geen 'vakantiegasten-dispensatie'

Kerkelijke gemeenten in streken van Nederland, die zich mogen verheugen in de komst van vakantiegangers vragen zich nog wel eens af of daaruit geen ambtsdragers gerekruteerd zouden kunnen worden. Biedt de dispensatie van ord. 3-6-1 daarvoor een mogelijkheid? Het antwoord is ontkennend. Dit blijkt uit de tekst van het artikel: het gebruik van het begrip '(wijk)gemeente' geeft aan dat toch met name gedacht is aan geografische nabijheid; dit heeft ook met de historie van die kerkordeartikel te maken (vergelijk ord. 3-11-3 *hervormde kerkorde*, dat uitgaat van een aangrenzende gemeente).

Hierbij moet bedacht worden, dat het moeilijk is pastorale verantwoordelijkheid te dragen voor een gemeente, die men slechts van één of twee jaargetijden kent.

[terug naar wie kan kandidaat zijn?](#)

Doopleden als ambtsdrager?

Regelmatig wordt de vraag gesteld of doopleden, dus leden van de gemeente, die wel gedoopt zijn, maar geen openbare geloofsbelijdenis hebben gedaan, ambtsdrager kunnen worden.

Het antwoord is:

- ja,
- onder bepaalde voorwaarden
- maar daarmee worden zij belijdend lid: je kunt niet ambtsdrager zijn en tegelijkertijd bezwaar houden tegen het zijn van belijdend lid.

Het uitgangspunt is te vinden in de kerkorde (de Romeinse artikelen), artikel V-5. Dit luidt: *'Een ambt in de kerk kan uitsluitend worden vervuld door hen die daartoe naar de orde van de kerk geroepen zijn, belijdenis van het geloof hebben afgelegd en in het ambt bevestigd zijn, onder aanroeping van de Geest'*.

Hoe zit het dan met de verkiezing van doopleden tot ambtsdrager? Het antwoord hierop is te vinden ord. 9-5-4, dat luidt: *Zij die als dooplid verkozen zijn tot ambtsdrager en zich bereid verklaard hebben deze verkiezing te aanvaarden, worden onder de belijdende leden van de gemeente opgenomen door beantwoording van een daartoe strekkende vraag voorafgaand aan hun bevestiging tot ambtsdrager in de betreffende kerkdienst.*

Praktisch gezien gaat dat zo: in de bevestigingsdienst wordt aan de kandidaat-ambtsdrager een aanvullende vraag gesteld, en door het 'Ja' op deze en de bevestigingsvraag wordt betrokken belijdend lid en ambtsdrager. De kerkorde geeft geen aanwijzingen voor de precieze tekst van deze aanvullende vraag.

De voorwaarde voor dit alles is dat in de verkiezingsregeling van de gemeente (onderdeel van de plaatselijke regeling) het kiesrecht is opengesteld voor doopleden. De mogelijkheid hiertoe wordt genoemd in ord. 3-2-3. Het gaat hier om het actieve kiesrecht -het mogen kiezen- maar dat betekent ook het passieve -het verkozen mogen worden, zie [hiervoor](#)). Omdat doopleden, als zij eenmaal ambtsdrager worden, hoe dan ook belijdend lid worden, bepaalt ord. 3-6-4, dat doopleden pas op de verkiezingslijst kunnen worden opgenomen als zij met inachtneming van ord 9-4-1 en 2 onder de belijdende leden opgenomen kunnen worden. Ord. 9-4-1 gaat over de *voorbereiding* op de geloofsbelijdenis, ord. 9-4-2 over het zgn. '*aannemingsgesprek*'. Daar moet in dit geval een 'op maat gesneden' vorm aan gegeven worden.

[terug naar wie kan kandidaat zijn?](#)

Ambtstermijn, herkiesbaarheid

Zittende ambtsdragers, die aan het einde zijn gekomen van hun termijn, kunnen opnieuw kandidaat zijn, indien zij nog niet 12 jaar aaneengesloten ambtsdrager zijn geweest. De nieuwe termijn is ten minste 2 en ten hoogste 4 jaar (ord. 3-7-1, zie [hiervoor](#))
[terug naar wie kan kandidaat zijn?](#)

Opstellen verkiezingslijst

Na het inwinnen van de aanbevelingen gaat de kerkenraad over tot de kandidaatstelling (ord. 3-6-2).

In het gewone systeem (zie [hiervoor](#)) geldt:

- a) De kerkenraad is *verplicht* personen, die door meer dan 10 gemeenteleden zijn aanbevolen, kandidaat te stellen.
- b) Daarnaast kan de kerkenraad andere personen (met minder dan 10 aanbevelingen en eigen kandidaten van de kerkenraad) kandidaat stellen.

Met de verplichting voor categorie a) wil de kerkorde voorkomen, dat de kerkenraad de keuzes van de gemeente niet respecteert.

Het is denkbaar, dat hierdoor enigszins 'ingewikkelde' situaties ontstaan. Een extreem voorbeeld is dat de kerkenraad weet dat de aanbevolene tuchtwaardig is.

Minder vreemd is de situatie, dat de kerkenraad weet dat een aanbevolene vanwege persoonlijke omstandigheden door een verkiezing in grote verlegenheid gebracht zou worden. Ook komt het natuurlijk wel voor, dat de kerkenraad weet dat de aanbevolene eenvoudigweg geen ambtsdrager wenst te worden.

In het eerste geval kan de kerkenraad naar de persoon zelf toe gaan en zeggen dat de kerkenraad meent dat hij het ambt niet behoort te dragen. Als hij dan verkozen wordt, kan de persoon in kwestie (als die verstandig is) zelf bedanken. Als hij de verkiezing toch aanvaardt kan de kerkenraad zelf een bezwaar tegen belijdenis en wandel indienen.

Zo is dat vroeger in een herderlijk schrijven 'Ambt en avondmaalsmijding' geadviseerd, als een gemeentelid dat nooit aan het avondmaal ging werd verkozen en zijn verkiezing aanvaardde. Ook toen werd gezegd: de kerkenraad heeft niet de bevoegdheid hem van de lijst te halen, maar wel de plicht om achteraf tegen deze verkiezing bezwaar aan te tekenen. Toen dat bekend werd, werden zulke personen niet meer verkozen, of ze bedankten zelf al. Zo'n gesprek met betrokkene heeft dus preventieve werking.

In het tweede geval kan gedacht worden aan de volgende oplossing: laat de persoon in kwestie zelf melden (mondeling of schriftelijk) aan de stemmingsbijeenkomst dat hij/zij een

verkiezing niet overweging kan nemen, zodat de gemeente daaruit zelf de conclusie kan trekken dat het verstandig is de persoon in kwestie niet te verkiezen. Daarbij moet het –voor alle duidelijkheid- een mededeling van de persoon zelf zijn, en niet van de kerkenraad.

Bij het dubbeltalsysteem geldt, dat de kerkenraad nimmer verplicht is een door de gemeente aanbevolene kandidaat te stellen. Daar staat tegenover dat indien de gemeente aanbevelingen doet, de kerkenraad verplicht is een dubbeltal te stellen.

[\(terug\)](#)

Altijd verkiezingen, tenzij ...

‘Er worden in onze gemeente nooit ambtsdragersverkiezingen gehouden’ is een veelgehoorde mededeling.

Welnu, dat is dus niet juist (we krijgen overigens ook regelmatig vragen waaruit - in andere gemeenten - een levendige verkiezingspraktijk blijkt!), tenzij in de gevallen waarin de kerkorde dat goedkeurt.

Dat zijn de gevallen, dat

	in het gewone verkiezingssysteem	in het dubbeltallensysteem	
	het aantal kandidaten gelijk is of kleiner dan het aantal vacatures	voor een bepaalde positie één persoon	of geen
		wordt aanbevolen	
dan kan de kerkenraad	betrokkenen verkozen verklaren	deze verkozen verklaren of met een eigen kandidaat toch nog een dubbeltalverkiezing beleggen	zelf voorzien.

[\(terug\)](#)

Verkiezingen – hoe?

Ord. 4-5 gaat over de besluitvorming in kerkelijke lichamen. Een gemeentevergadering is geen kerkelijk lichaam, maar ord. 4-5-5 bepaalt dat de leden 1, 2 en 3 van dit artikel toch van toepassing zijn (zie hierna), tenzij de gemeente dit in haar plaatselijke regeling anders regelt. Wat betreft dit andere regeling schrijft de kerkorde niet veel voor.

Elke vorm die eenduidig uitwijst wie verkozen is, is geschikt. Stemmen kan tijdens een gemeentevergadering, of door een stembusverkiezing. Er zal op enigerlei wijze voor gezorgd moeten worden, dat alleen de stemgerechtigde leden hun stem kunnen uitbrengen, en wel slechts één keer.

[\(terug\)](#)

Het systeem van ord. 4-5 voor een ambtsdragersverkiezing tijdens een gemeentevergadering.

Als de gemeente het niet anders regelt is het systeem ord. 4-5 van toepassing op de ambtsdragersverkiezing tijdens een gemeentevergadering. Dan geldt onder meer:

- a) Indien er meer kandidaten zijn dan er verkozen moeten worden, zijn van hen verkozen
 - diegenen op wie de meeste stemmen zijn uitgebracht *en*
 - die de meerderheid van de uitgebrachte stemmen hebben behaald.
- b) Indien voor (een) vacature(s) geen van de kandidaten een meerderheid heeft behaald, vindt een herstemming plaats *tussen de twee kandidaten die de meeste stemmen behaalden*.
- c) Staken de stemmen, dan vindt herstemming plaats.
- d) Staken de stemmen weer, dan beslist het lot.

Het bepaalde onder a) en b) roept nog wel eens vragen op. Onderstaand een voorbeeld.

Veronderstel dat er aan de verkiezing 100 stemgerechtigden deelnemen.

Zij mogen uit 8 kandidaten voor het ambt van ouderling 5 ouderlingen kiezen.

Oftewel: 100 stembiljetten, waarop per stembiljet 5 kruisjes mogen worden geplaatst.

Als alle stemgerechtigden inderdaad 5 kruisjes plaatsen brengen zij dus totaal 500 stemmen uit.

Een kandidaat kan maximaal 100 stemgerechtigden achter zich krijgen. Bij maximaal 100 stemmen is 51 een meerderheid.

In de tabel zijn een aantal mogelijke uitkomsten weergegeven:

optie	A	B	C
kandidaat			
1	100	100	100
2	100	80	80
3	100	70	65
4	100	80	66
5	100	85	48
6		20	45
7		30	47
8		35	49
	500	500	500

Toelichting:

In geval A hebben de 100 stemgerechtigden elk een stembiljet ingeleverd met de eerste vijf kandidaten aangekruist. De kandidaten 6 t/m 8 hebben geen stem verworven.

Voor kandidaten 1 t/m 5 geldt dat zij een meerderheid hebben (namelijk meer dan 51) en ook de meeste stemmen. Zij zijn verkozen.

In geval B liggen de zaken niet wezenlijk anders.

In geval C treedt er een variatie op:

- kandidaten 1 t/m 4 hebben een meerderheid en de meeste stemmen. Voor de vijfde vacature is geen kandidaat die 51 of meer stemgerechtigden achter zich heeft weten te verzamelen.

Dan treedt regel b) in werking: van de overgebleven kandidaten wordt bepaald welke het hoogste aantal stemmen heeft: kandidaten 5 en 8.

Tussen hen vindt een herstemming plaats.

In het voorgaande had elke stemgerechtigde een briefje met 5 kruisjes ingeleverd.

Dat is echter niet noodzakelijk. Een stemgerechtigde kan van mening zijn, dat van de 8 kandidaten slechts 4 geschikt zijn en dus maar 4 kruisjes plaatsen. Sterker: een stemgerechtigde kan van mening zijn, dat maar 1 kandidaat geschikt is en maar 1 kruisje plaatsen.

Dergelijke stembiljetten zijn niet ongeldig. De bedoeling is immers duidelijk.

Een stembiljet is pas ongeldig, indien er meer dan 5 kruisjes zijn geplaatst. Een stembiljet is blanco, indien *geen* kruisje is geplaatst.

Gedeeltelijk ingevulde biljetten beïnvloeden het totaal aantal uitgebrachte stemmen. Dat kan dus variëren van maximaal 500 tot (het uiterste geval) 100 (in dit uiterste geval heeft elke stemgerechtigde slechts 1 kandidaat geschikt geacht).

De meerderheid is dan nog steeds 51. Immers, nog steeds kan een kandidaat 100 stemmen verwerven. Het aantal kandidaten dat beneden de 51 blijft wordt op deze manier wel groter.

Er moet dan dus meer herstemd worden.

Ongeldige en blanco biljetten verlagen wel het aantal dat als meerderheid geldt. Immers, indien er bijvoorbeeld 20 blanco biljetten zijn ingeleverd, kan een kandidaat nog maar maximaal 80 stemmen verwerven. Een meerderheid is dan 41.

[\(terug\)](#)

Bedanken door verkozenen – hoe verder?

Wat als de verkozen kandidaat-ambtsdrager voor zijn benoeming bedankt?

Er blijft op die manier een vacature. Moet de kerkenraad dan weer 'helemaal opnieuw beginnen' – dus aanbevelingen vragen, een kandidatenlijst opstellen en een verkiezing beleggen?

Of mag de kerkenraad dan 'gewoon een ander benoemen'?

Het zal ervan afhangen.

We noemen ter bepaling van de gedachten enkele mogelijkheden:

a) Tijdens de verkiezingen volgens het gewone systeem was er een kandidaat (A) die op zich ook de meerderheid had, maar afviel, omdat de andere kandidaat (B) meer stemmen had.

Als B dan bedankt is het mogelijk om alsnog A verkozen te verklaren. A had immers ook een meerderheid.

b) Als in hetzelfde voorbeeld ook C kandidaat was, maar C geen meerderheid had, kan C niet alsnog benoemd worden. Daarvoor kreeg hij onvoldoende draagvlak.

c) Als er nog voldoende 'ongebruikte' aanbevelingen zijn kan de kerkenraad daarmee nogmaals een verkiezing beleggen.

d) Als er geen 'ongebruikte' aanbevelingen meer zijn, maar de gemeente wel animo heeft getoond door aanbevelingen te doen, zal de kerkenraad opnieuw aanbevelingen moeten vragen (en vervolgens verkiezingen beleggen).

e) Als de gemeente eerder ook al geen aanbevelingen deed kan de kerkenraad zelf voorzien.

[\(terug\)](#)

Bezwaren

Ord. 3-6-7 spreekt over de bekendmaking van de namen. Na die bekendmaking is het mogelijk om bezwaren in te dienen. Het gaat daarbij om de bekendmaking van degenen, die hun verkiezing hebben *aanvaard*. Bezwaar is dus niet mogelijk vóór aanvaarding of bekendmaking.

Bezwaren tegen gekozen ambtsdragers kunnen de verkiezingsprocedure betreffen, of de persoon van de betrokkene. Deze laatste worden ook wel genoemd 'bezwaren tegen leer en leven'. Bezwaren dienen uiterlijk vijf dagen na de bekendmaking schriftelijk en ondertekend bij de kerkenraad te worden ingediend.

Het bezwaarschrift moet binnen veertien dagen doorgezonden worden, tenzij de kerkenraad het bezwaar weet weg te nemen.

Dit betekent dat de kerkenraad tot de dertiende dag mag wachten met doorzenden (er wordt niet gesproken over 'onverwijld' doorzending).

In die periode mag de kerkenraad proberen bezwaarde te overtuigen.

Indien bezwaarde de klacht intrekt –en daartoe is opnieuw een schriftelijk stuk nodig (een briefje aan de kerkenraad)- is er geen klacht meer en hoeft er niets meer doorgezonden te worden.

Indien bezwaarde niet intrekt zal de kerkenraad uiterlijk op de dertiende dag het bezwaarschrift moeten doorzenden.

Als de kerkenraad het bezwaarschrift al eerder heeft doorgestuurd – om wat voor reden dan ook- zal het bericht, dat bezwaarde het bezwaarschrift intrekt ook aan het regionaal college (bezwaren en geschillen c.q. opzicht) kenbaar gemaakt moeten worden door middel van een schriftelijk bericht van bezwaarde.

[\(terug\)](#)

Bevestiging van ambtsdragers, verbintenis met aansluitend herkozen ambtsdragers

De ordinantietekst (ord. 3-6-10) maakt onderscheid tussen personen, die voor de eerste maal tot ambtsdrager zijn verkozen en personen, die aansluitend zijn herkozen.

De eersten worden bevestigd als ambtsdrager, dit kan onder handoplegging geschieden; voor de laatsten geldt de term 'verbintenis'.

In het Dienstboek wordt -in het formulier voor de bevestiging van ambtsdragers- over de laatsten gesproken als over ambtsdragers die hun dienst voortzetten of hervatten, en die reeds *'eenmaal in het ambt in deze gemeente zijn bevestigd'*. Zij krijgen na hun gelofte een handdruk.

[\(terug\)](#)

Ambtswissel?

Kan een ouderling tussentijds, dus gedurende de termijn waarvoor hij als ouderling is gekozen, diaken worden, of omgekeerd, of een ouderling ouderling-kerkrentmeester? De kerkorde onderscheidt zeer duidelijk drie verschillende ambten (predikant, ouderling, diaken). Het dienstwerk van een ouderling is verschillend van het dienstwerk van de diaken (ordinantie 3-10 en 3-11). Uitgangspunt is dan ook dat de ambtsdrager de gemeente dient in het ambt, waarin hij geroepen en verkozen is. Derhalve kan men niet zomaar 'switchen'. Bij een gewenste wijziging van ambt is een nieuwe verkiezing nodig door de gemeente. Daarbij nodigt de kerkenraad overeenkomstig de gewone gang van zaken de gemeente uit om voor de desbetreffende vacature aanbevelingen in te dienen. Daarnaast kan de kerkenraad zelf de ambtsdrager, die van ambt wenst te veranderen aanbevelen. Wanneer er verder geen geschikte kandidaten zijn kan de kerkenraad de kandidaat verkozen verklaren (ord. 3-6-3), anders volgt de gewone verkiezingsprocedure.

Tussentijds veranderen van ambt betekent waarschijnlijk een verstoring van het rooster van aftreden. Dat betekent dus zowel bij het ambt dat betrokkene 'achterlaat' als in zijn nieuwe ambt passen en meten.

Bij een verandering van ouderling naar ouderling-kerkrentmeester of vice versa spelen vergelijkbare overwegingen, maar liggen de zaken toch wat anders.

Het ouderling-kerkrentmeesterschap wordt door de kerkorde niet beschouwd als een afzonderlijk ambt. Ord. 3-10-2 spreekt over 'ouderlingen die in het bijzonder zijn aangewezen tot kerkrentmeester'.

In die zin is tussentijds veranderen minder bezwaarlijk. Niettemin zijn pastoraat en vermogensrechtelijke aangelegenheden, om van elk ambt een kernwoord te noemen, heel verschillende zaken, die ook heel verschillende talenten en vaardigheden vergen. Om die reden wordt de gemeente meestal ook uitgenodigd om apart voor ouderlingen en ouderlingen-kerkrentmeester kandidaten te noemen en kandidaten te verkiezen.

Er is dan ook alle reden om bij een voorgenomen wijziging de gemeente tenminste in de gelegenheid te stellen zelf kandidaten te noemen voor een (kennelijk aanwezige) vacature en om bezwaar te maken.

[\(terug\)](#)

Duoambt?

Een bekende vraag is die van het 'duo-ambt': men heeft twee personen gevonden, veelal een echtpaar (zie ook [Familiërelaties](#)), die bereid zijn samen één ambt te vervullen. Men wil wel ambtsdrager worden, maar ziet op tegen de volledige belasting van bijvoorbeeld èn vergaderingen èn bezoekwerk en stelt dan voor die taken te verdelen.

Het antwoord op deze vraag is dat de kerkorde niet zoiets kent als het vervullen van één ambt als 'duobaan' - het ambt is ongedeeld- maar dat ambtsdragers wel hun werkzaamheden onderling kunnen verdelen.

In het algemeen geldt, dat het altijd mogelijk is om het geheel van het ambtswerk van een kerkenraad zo over alle ambtsdragers te verdelen, dat de belasting voor een individuele ambtsdrager wordt beperkt.

Daarnaast noemt ord. 3-8-2 de mogelijkheid dat de kerkenraad een ambtsdrager een bepaalde taak toevertrouwt en hem/haar op grond daarvan van een deel van de overige taken vrijstelt.

In de toelichting op de kerkorde ('toelichting op de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland, Boekencentrum 2004, redactie P. van den Heuvel') wordt opgemerkt (pag. 135): 'Van de verantwoordelijkheid die de ambtsdrager *als lid van de kerkenraad* heeft kan men overigens niet worden vrijgesteld. De vrijstelling heeft dan ook geen betrekking op de kerkenraadsvergaderingen en op de ambtelijke tegenwoordigheid in de eredienst'.

[\(terug\)](#)

Ambtsdragers met een bijzondere opdracht

Vanaf januari 2013 geeft ord. 3-6-5 de mogelijkheid voor elke kerkenraad om een ambtsdrager met een bepaalde opdracht te laten verkiezen.

Voorheen bestond die mogelijkheid alleen in de AK.

In een algemene kerkenraad (AK) hebben in meerderheid ambtsdragers zitting afkomstig uit de wijkkerkenraden. Daarnaast kunnen er boventallig ambtsdragers met een bepaalde opdracht worden toegevoegd. Hierover zegt ord. 4-9-2 dat zij door de AK zelf kunnen worden

- 1) aangewezen uit de ambtsdragers, die zitting hebben in de wijkkerkenraden of
- 2) verkozen worden uit de stemgerechtigde leden van de gemeente.

Verder zegt ord. 4-9-2, dat indien de preses en/of scriba als boventallige leden van de AK zijn toegevoegd dat is gebeurd voor hun gehele ambtstermijn.

'Boventallig' betekent hier dat deze ambtsdragers geen deel uitmaken van de ambtsdragers, die vanuit de wijkkerkenraden zijn aangewezen.

Het gaat hier om de situatie, dat men een gemeentelid op het oog heeft voor een specifieke taak die men als ambtsdrager met een bepaalde opdracht wil verkiezen (bijvoorbeeld scriba of jeugdouderling).

Het kan overigens ook op de manier van ord. 3-8-2:

'de kerkenraad kan een ambtsdrager een bepaalde taak toevertrouwen en deze op grond daarvan van een deel van de in artikel 9, 10 of 11 genoemde taken vrijstellen.'

In dat geval is dus eerst iemand als ambtsdrager gekozen, bijvoorbeeld diaken, en krijgt zij vervolgens de bijzondere taak om het werelddiaconaat onder de aandacht van de gemeente te krijgen en te houden.

Dit heeft het voordeel, dat taken binnen de kerkenraad vrij eenvoudig herverdeeld kunnen worden. Als betrokkene ontdekt dat de taak haar toch niet zo goed ligt kan de taak op eenvoudige wijze aan een andere worden toebedeeld.

In 'De Toelichting op de kerkorde', wordt nog gesteld: *'van de verantwoordelijkheid die de ambtsdrager als lid van de kerkenraad heeft, kan men overigens niet worden vrijgesteld. De vrijstelling heeft dan ook geen betrekking op de kerkenraadsvergaderingen en op de ambtelijke tegenwoordigheid in de eredienst'.*

[\(terug\)](#)

Boventallige ambtsdragers in de algemene kerkenraad – enkele aspecten

- a) Zittingsduur boventallig lid algemene kerkenraad
- b) Verkiezing van ambtsdrager met bijzondere opdracht door AK met dispensatie voor grondgebiedseis.

b) Zittingsduur boventallig lid algemene kerkenraad

Voor boventallige leden van de AK geldt in het algemeen gesproken de gewone bepaling omtrent de zittingsduur: de mogelijkheid van verschillende termijnen, met een maximum van 12 aaneengesloten jaren (ord. 3-7-1, zie [hiervoor](#)).

Voor ambtsdragers die rechtstreeks door de AK worden verkozen is dit uitgangspunt duidelijk. Voor ambtsdragers uit een wijkkerkenraad, die door de AK worden aangewezen als boventallig lid ligt dit anders: voor hun zittingsduur geldt de termijn van hun ambt in de wijkkerkenraad.

Concreet: als een ouderling in de wijkkerkenraad met een termijn van vier jaar na zijn derde zittingsjaar wordt aangewezen als boventallig lid van de AK kan hij dat nog één jaar zijn.

Indien betrokkene in de wijkkerkenraad wordt herkozen is die termijn weer bepalend voor zijn termijn binnen de AK.

c) Verkiezing van ambtsdrager met bijzondere opdracht door AK met dispensatie voor grondgebiedseis.

Stel dat een AK een specifieke taak heeft maar daarvoor niet binnen de gemeente (dus binnen geen van de wijkgemeenten) een geschikte persoon kan vinden. Denk aan de wens om een voorzitter te vinden met veel bestuurlijk gewicht, omdat er een ingrijpende reorganisatie van de gemeente wordt voorzien.

Of denk aan de wens om voor een verpleeghuis in de regio een ouderling met een bijzondere opdracht aan te stellen, die regelmatig beschikbaar kan zijn voor de kerkdiensten in het verpleeghuis.

Wat als men een geschikt persoon buiten de gemeentegrenzen gevonden heeft. Kan deze dan door de AK worden verkozen?

Het antwoord is dat dit door combinatie van het bepaalde in ord. 4-9-2 (AK kiest zelf boventallige ambtsdragers uit leden van de gemeente) en ord. 3-7-1 (dispensatie van 'gebiedseis') mogelijk is.

Daarvoor moet dan wel aan de voorwaarden zijn voldaan, die in beide artikelliden worden genoemd. Deze zijn:

- de eigen gemeenteleden mogen eerst zelf kandidaten aanbevelen;
- indien de AK van mening is dat deze niet geschikt zijn, dient de AK instemming aan het BMCV te vragen om kandidaten buiten de eigen gemeente te zoeken;
- is een kandidaat gevonden, dan kan deze worden verkozen, maar de gemeente moet dan tenminste in de gelegenheid gesteld worden om een (eventueel) bezwaar te maken.

Een en ander betekent, dat de AK in dezen goed moet communiceren met de gemeente en de gemeente alle ruimte moet geven om haar opvattingen kenbaar te maken.

[\(terug\)](#)

3.4. De samenstelling van het college van kerkrentmeesters in een gemeente met wijkgemeenten.

[terug](#)

Zie de modellen voor plaatselijke regelingen, PR2 plust de Toelichting op PR2

3.5. Geheimhouding

De kerkorde bevat een algemene regeling betreffende de geheimhouding in ord. 4-2:

Artikel 2. Geheimhouding

1. Zij die een ambt dragen, zij die een dienst of functie vervullen en zij die vanwege gemeente of kerk een taak vervullen, zijn geheimhouding verplicht ten aanzien van alle zaken die hun in de uitoefening van hun ambt, dienst, functie of taak ter kennis komen en een vertrouwelijk

karakter dragen.

In de bevestigingsdienst van ambtsdragers wordt de geheimhoudingsplicht genoemd. Niet iedereen die een taak in de kerkenraad enz. verricht, wordt echter bevestigd. Denk aan een notulist, of aan de kerkrentmeester-niet-ouderling.

Het is dan zinvol om de geheimhoudingsplicht toch wat extra accent te geven. Dat kan bijvoorbeeld door in een vergadering (bijvoorbeeld van het college van kerkrentmeesters), waarin betrokkene officieel zijn functie ontvangt hieraan uitdrukkelijk aandacht te besteden en dat vast te leggen in de notulen. Het kan ook door aan betrokkene iets in schriftelijke vorm uit te reiken (instructie o.i.d.) waarin dit kerkordeartikel wordt geciteerd.

[terug](#)

3.6. Secundusleden AK?

Leden van de classicale vergadering hebben een vaste vervanger, de zogenaamde 'secundus' (ord. 4-14-4). Hetzelfde geldt voor de generale synode (ord. 4-25-4). Wie vertrouwd is met dit systeem zou wellicht dezelfde kerkordelijke regeling verwachten tussen de wijkkerkenraden de algemene kerkenraad, maar die regeling is er niet.

Het gaat hierbij niet om een principiële, maar om een praktische kwestie.

Voor vergaderingen van de classicale vergadering en van de generale synode is hiervoor een formele regeling getroffen, omdat voor deze ambtelijke vergaderingen 'de lijnen langer zijn' en dan is het belangrijk om de vervanging goed te organiseren.

Op plaatselijk niveau zijn 'de lijnen kort' en is er geen noodzaak voor een kerkordelijke regeling.

Indien degene die door de wijkkerkenraad is aangewezen als lid van de algemene kerkenraad voor een bepaalde vergadering verhinderd is, is er geen reden waarom de wijkkerkenraad in dat geval niet een ander wijkkerkenraadslid zou mogen aanwijzen om deel te nemen aan de AK-vergadering.

[terug](#)

Bijlage 4 De (rechts)positie van de predikant

Deze bijlage besteedt aandacht aan de volgende onderwerpen:

1	(bijzonderheden) emeritaat
2.	(bijzonderheden) colloquium
3.	(bijzonderheden) consulentschap
4.	Het verrichten van het dienstwerk van een predikant - ord. 3-27-6
5.	Predikant in tijdelijke dienst
6.	Bijzonderheden beroepingsprocedure
7.	vrijstelling werkzaamheden tijdens wachtperiode ontheffing
8.	De positie van de predikant in een combinatie van gemeenten
9.	Bijzonderheden hulpdiensten
10.	Overkomst predikanten
11.	Bijzonderheden betreffende status van predikant (beroepbaarheid, behoud bevoegdheden)
12.	Een 'mix' van predikanten en kerkelijk werkers in een (kleine) gemeente?
13.	<i>gereserveerd</i>
14.	Predikant in deeltijd – bijzonderheden
15.	De akte van losmaking in het geval van een predikant met bijzondere opdracht.
16.	<i>gereserveerd</i>
17.	Emeritaat wegens arbeidsongeschiktheid
18.	<i>gereserveerd</i>
19 .	solvabiliteitsverklaring, beperkte geldigheidsduur, beroepingswerk, approbatie door BMCV
	<i>terug naar de schematisch overzicht</i>

1. Bijzonderheden emeritaat

[a\) predikant en functioneel leeftijdsontslag \(m.n. bij krijgsmacht\)](#)

[b\) later met emeritaat gaan dan op 65-jarige leeftijd in gemeente met wijkgemeenten](#)

[c\) Emeritusverklaring ziekenhuispastor](#)

[terug](#)

a. predikant en functioneel leeftijdsontslag (m.n. bij krijgsmacht)

Predikanten in dienst van de *krijgsmacht* (ord. 3-23) krijgen bij een bepaalde leeftijd (55) zogeheten 'functioneel leeftijdsontslag'. Dit is een vorm van pensionering.

Hoe gaat het dan verder? De 55-jarige leeftijd is immers niet een leeftijd dat men in andere maatschappelijke sectoren al met pensioen gaat. Als gemeentepredikant zou betrokkene nog 10 jaar kunnen werken.

1. In ord. 3-25 wordt gesteld, dat een predikant, die recht heeft op volledige pensionering (lid 1 eerste streepje), op eigen verzoek emeritus wordt verklaard.

Dat zou dus een optie kunnen zijn voor de krijgsmachtspredikant met functioneel leeftijdsontslag.

Hij moet dan zijn emeritaat aanvragen bij de kleine synode.

Aan de positie van emeritus is de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten verbonden (ord. 3-27-1).

Indien betrokkene later alsnog als predikant, bijvoorbeeld gemeentepredikant, werkzaam zou willen zijn, dient hij door de kleine synode beroepbaar gesteld te worden overeenkomstig ord. 3-27-2.

2. In ord. 3-23-4 staat:

Na [A] ontslag uit de dienstbetrekking zonder voorafgaande ontheffing van of zonder voorafgaande ontzetting uit het ambt wordt de betrokken predikant [B] ontheven van de werkzaamheden. Betrokkene behoudt als [C] predikant van de kerk de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten, en is, [D] tenzij deze de kleine synode laat weten dat de omstandigheden het onmogelijk maken een beroep in overweging te nemen, [E] beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.

Het functioneel leeftijdsontslag zou ook opgevat kunnen worden als ‘ontslag uit de dienstbetrekking’ (letter A).

Zo opgevat heeft het als gevolgen: de predikant wordt geacht een van de werkzaamheden ontheven predikant te zijn (B), die dus predikant van de kerk is (C), bevoegd is tot de bediening van Woord en sacramenten en ook beroepbaar (E), tenzij hij de kleine synode laat weten dat dat laatste niet zo is.

Een praktische toepassing van enerzijds ord. 3-25-1 en anderzijds ord. 3-23-4 is om de keuze in dit geval bij de predikant te leggen.

Hij kan emeritaat aanvragen volgens ord. 3-25-1, met de consequenties van dien, of hij doet dat niet, en dan geldt ord. 3-23-4, met de consequenties daarvan.

[terug](#)

b) later met emeritaat gaan dan op 65-jarige leeftijd in gemeente met wijkgemeenten

Ord. 3-25-1 bepaalt, dat

*‘...Een predikant voor gewone werkzaamheden uiterlijk bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar emeritus wordt verklaard, tenzij de betrokken kerkenraad en predikant, met inachtneming van het in de generale regeling bepaalde, een later tijdstip overeenkomen.
...’*

In een gemeente met wijkgemeenten moet onder ‘kerkenraad’ worden verstaan: de wijkkerkenraad en de algemene kerkenraad.

Dit volgt uit de volgende overwegingen:

- de AK is verantwoordelijk voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente in haar geheel;
- de AK mag er bij zijn meerjarenbeleid van uitgaan dat er in een wijkgemeente een vacature ontstaat als haar predikant 65 wordt, omdat emeritaat bij het bereiken van die leeftijd nog altijd uitgangspunt is en afwijking daarvan niet zonder toestemming van de kerkenraad kan;
- het ontstaan van een vacature is normaal gesproken het moment, dat de AK kan bezien welke predikantsformatie (nog) mogelijk is, omdat een wijkkerkenraad alvorens het beroepingswerk pas het beroepingswerk mag beginnen als daarvoor instemming van de AK is verkregen (ord. 3-3-3).

Bij de beslissing die beide kerkenraden moeten nemen geldt de verdeling, dat de AK beziet of er financiële ruimte is om een later tijdstip voor emeritaat over een te komen, en de wijkkerkenraad beslist, of hij met deze predikant 'verder wil'.

[terug](#)

c) Emeritusverklaring ziekenhuispastor

Ord. 3-25 spreekt over de emeritusverklaring, en lid 2 zegt dat deze geschiedt door het breed moderamen van de classicale vergadering (BMCV) indien de predikant aan de gemeente is verbonden, en in alle overige gevallen door de kleine synode.

Een predikant met een bijzondere opdracht, bijvoorbeeld een ziekenhuispastor, kan deze opdracht van verschillende ambtelijke vergaderingen krijgen: een (algemene) kerkenraad, een classicale vergadering, de evangelisch-lutherse synode of de generale synode. In het eerste geval is er sprake van 'verbonden met de gemeente' als bedoeld in ord. 3-25-2 (zie hiervoor ook ord. 3-2-6, tweede volzin) en verleent het BMCV de emeritus-verklaring.

[terug](#)

2. Bijzonderheden colloquium

a) Colloquium predikanten en predikanten-geestelijk verzorgers

[b\) Colloquium en lidmaatschap gemeente Protestantse Kerk in Nederland](#)

[terug](#)

a) Colloquium predikanten en predikanten-geestelijk verzorgers

Om colloquium te kunnen doen dient betrokkene een aantal zaken te overleggen. O.a. 'een bewijs dat met goed gevolg de opleiding tot predikant *respectievelijk* tot predikant-geestelijk verzorger (GV) is gevolgd aan de PThU' (ord. 13-16).

Na het colloquium wordt een testimonium uitgereikt, waarop wordt aangetekend dat betrokkene beroepbaar is tot predikant respectievelijk predikant-GV (ord. 13-17-3).

Indien betrokkene na uitreiking van het colloquium beroepbaar wil zijn in de categorie, waarvoor hij/zij *geen* aantekening heeft, kan dit langs de weg van ord. 3-4-1a c.q. ord. 3-23-2a geregeld worden: in deze bepalingen is geregeld, dat de kleine synode hem/haar beroepbaar kan stellen in de andere categorie, indien althans betrokkene de daarvoor vereiste *aanvullende* opleiding heeft voltooid. Voor dit laatste kan een *onthefing* door de kleine synode worden verleend, indien betrokkene reeds voldoende relevante bekwaamheden heeft verworven.

[terug](#)

b) Colloquium en lidmaatschap gemeente Protestantse Kerk in Nederland

Om predikant te zijn in de Protestantse Kerk in Nederland moet men –uiteraard- (belijdend) lid zijn van de Protestantse Kerk in Nederland, oftewel lid van een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland.

Dit laatste betekent dat men ook bij een gemeente als zodanig is ingeschreven.

Dit gegeven speelt om te beginnen bij het colloquium. Kan iemand die geen lid is van een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland eigenlijk wel colloquium doen? Het wordt concreet duidelijk bij de 'verklaring omtrent belijdenis en wandel'.

Om colloquium te kunnen doen is **een verklaring omtrent belijdenis en wandel** nodig (zie ord. 13-16-2).

Deze moet bij de colloquiumaanvraag overlegd worden.

De verklaring moet afgegeven worden door de kerkenraad van de gemeente van de aanvrager.

Hij/zij moet tenminste twee jaar belijdend lid van die gemeente zijn geweest.

Deze termijn van twee jaar kan in een bijzonder geval door de kleine synode⁴ verkort worden.

Met gemeente wordt hier natuurlijk bedoeld: gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland.

Het bovenstaande leidt in bepaalde gevallen tot minder wenselijke uitkomsten. Zo belemmert het de overkomst van predikanten uit een ander kerkgenootschap en hetzelfde geldt voor het colloquium, dat afgelegd kan worden door personen, die lid zijn van een gemeente van de Evangelisch-altreformierte Kirche te Niedersachsen, waarmee de Protestantse Kerk in Nederland een associatieovereenkomst heeft.

In deze gevallen geldt daarom ten eerste, dat een verklaring omtrent belijdenis en wandel *van de gemeente van het andere kerkgenootschap*, waartoe betrokkene behoort / behoorde, ook goed is.

Ten tweede geldt dat deze personen, dus overkomende predikanten, maar ook voor de leden van de EAK die colloquium willen doen, dat zij pas lid van de Protestantse Kerk in Nederland behoeven te worden op het moment dat er zicht is op een beroep op de gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland, mits hiervoor een toestemming van het moderamen van de generale synode is verkregen. Zie hiervoor onder [Overkomst predikanten](#)

[terug](#)

3. consulentschap

a) Kan een werkgemeenschap een consulent van buiten de eigen kring aanstellen?

[b\) Bijwonen consulent kerkenraadsvergaderingen](#)

c) emeritus als consulent?

d) [besluitvorming in de kerkenraad](#)

[terug](#)

a) Kan een werkgemeenschap een consulent van buiten eigen kring aanstellen?

Het aanwijzen van een consulent was vanouds uitdrukking van de verantwoordelijkheid van de classis voor de gemeenten, die tot zijn ressort behoren.

Zie hierover bijvoorbeeld de uitvoerige passages over de consulent in de Toelichting van Van den Heuvel op de *hervormde* kerkorde (1^e druk, pag. 234-236). Daaruit blijkt dat het consulentschap van oudsher in het gereformeerd kerkrecht gezien moet worden in het licht van de zorg van de classis voor de gemeenten.

Onder de hervormde kerkorde moest daarom de consulent aangewezen worden *uit* het betreffende breed-ministerie. Dit volgde uit uitdrukkelijke kerkordelijke bepalingen.

⁴ In 2004 is door de generale synode een document aanvaard, waarin allerlei taken zijn beschreven van de generale en kleine synode en waarin wordt vermeld, dat deze taken door het moderamen van de generale synode verricht kunnen worden.

Deze kwestie wordt derhalve behandeld door het moderamen.

Hoewel er in de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland geen bepalingen meer zijn met een zodanig uitdrukkelijke strekking, is de achtergrond van het consulentenschap daarmee niet verdwenen. Om die reden kon een BMCV—toen deze nog de consulent aanwees (vóór 2013)- niet zonder meer een predikant uit een andere classis aanwijzen als consulent. Wèl kon een BMCV overleggen met het BMCV van een naburige classis of deze daarmee akkoord ging. Dan werd het een soort ‘hulp’ van de ene aan de andere classis.

Nu niet meer het BMCV, maar de werkgemeenschap de consulent aanwijst kan de vraag of de werkgemeenschap een consulent kan aanwijzen *niet* uit het eigen midden langs dezelfde lijnen beantwoord worden. Oftewel: in overleg met de werkgemeenschap waartoe betrokkene behoort kan het.

[terug](#)

b) Bijwonen consulent kerkenraadsvergaderingen

Ord. 4-12-3 bepaalt, dat de consulent wordt uitgenodigd voor de vergaderingen van de kerkenraad en zijn moderamen.

In de praktijk zal een consulent niet alle vergaderingen bijwonen, maar het van de agenda laten afhangen en overleg met de kerkenraad laten afhangen.

Dat neemt niet weg, dat de consulent wel voor alle vergaderingen wordt uitgenodigd en daar ook moet worden toegelaten (zie ook *Toelichting, pag. 174*)

[terug](#)

c) emeritus als consulent?

Ord. 4-12 spreekt over de bijstand door een ‘predikant der kerk als consulent’.

‘Predikant der kerk’ is volgens ord. 3-15 de meest omvattende categorie. Als volgt:

predikanten van de kerk	dienstdoende	voor gewone werkzaamheden
		algemene dienst
		bijzondere opdracht
	buiten vaste bediening	emeritus
		beroepbare
		overige van werkzaamheden ontheven

In ord. 4-18-2 is geregeld dat de werkgemeenschap de consulent aanwijst (vóór 2013 was dit het BMCV), en daar klinkt iets in door van: 'het draagt deze taak aan de predikant op'. De werkgemeenschap kan echter moeilijk opdrachten verlenen aan een emeritus, omdat deze niet meer de kerkordelijke plicht heeft daaraan te voldoen. In die zin kan een emeritus niet een (verplicht aangewezen) consulent zijn.

De inschakeling van een emeritus is dus een mogelijkheid, maar geen plicht aan de zijde van de emeritus.

De emeritus heeft alle bevoegdheden om deze taak op zich te nemen. Een consulent heeft niet meer de plicht om in de kerkenraad de plaats van de pastor loci in te nemen (zoals vroeger het geval was). Hij is meer een adviserende en begeleidende figuur geworden.

[terug](#)

d) besluitvorming in de kerkenraad

De vraag wordt nogal eens gesteld of er in een kerkenraad, waarbinnen de positie van de predikant vacant is, (rechtsgeldige) besluiten genomen kunnen worden, indien de consulent niet ter vergadering aanwezig is.

Het antwoord is als volgt:

1. De kerkenraad is één van de bestuurlijke organen van de gemeente (de andere zijn: het college van kerkrentmeesters en het college van diakenen).

In ord. 4-6 gaat het over de samenstelling van de kerkenraad.

Lid 3 van ord. 4-6 luidt:

3. Met het oog op de vervulling van de door de kerkenraad te verrichten taken stelt de kerkenraad het aantal ambtsdragers vast met dien verstande dat in de kerkenraad alle ambten aanwezig zijn en wel naast de predikant ten minste twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, twee ouderlingen die tevens kerkrentmeester zijn en drie diakenen.

Dit artikellid zegt dat in een kerkenraad alle ambten aanwezig moeten zijn, maar dat staat in een context, namelijk die van de vaststelling door de kerkenraad van het aantal ambtsdragers. Oftewel: een kerkenraad kan het aantal ambtsdragers niet zó vaststellen, dat daar een bepaalde ambtsgroep aan ontbreekt.

Bovendien moet de kerkenraad dan ook nog letten op bepaalde minimum-aantallen.

Vervolgens kunnen er in deze kerkenraad bepaalde vacatures ontstaan. Dat kunnen vacatures ouderling zijn, diaken, maar ook een predikantsvacature. Voor al deze vacatures geldt, dat hierdoor niet het nemen van besluiten onmogelijk wordt.

De kerkorde kent wel een 'quorum-bepaling': ord. 4-5-4. Deze luidt:

4. Geen besluiten kunnen worden genomen indien niet ten minste de helft van het aantal leden van het kerkelijk lichaam ter vergadering aanwezig is.

Wanneer in een vergadering het quorum niet aanwezig is, kan ten aanzien van een op die vergadering ingediend voorstel een besluit worden genomen op een volgende vergadering die ten minste twee weken later wordt gehouden, ook wanneer dan het quorum niet aanwezig is.

Als er vacatures zijn kan dat problemen met het quorum geven.

Ook is er een bepaling voor het geval het aantal vacatures leidt tot een kritische onderbezetting van de kerkenraad, ord. 4-6-5:

5. Wanneer de helft van het aantal ambtsdragers ontbreekt of buiten functie is, bepaalt het breed moderamen van de classicale vergadering na overleg met de nog functionerende ambtsdragers en na in daarvoor in aanmerking komende gevallen de evangelisch-lutherse synode te hebben gehoord, op welke wijze de in de ordinanties genoemde taken kunnen worden verricht.

Maar dit alles laat onverlet, dat er bij vacatures gewoon besluiten genomen kunnen worden, en dat die ook rechtsgeldig zijn.

2. Nu is er ook de andere regel, dat er in het geval van een vacature een consulent moet zijn (ord. 4-12).

Uit de Toelichting op de kerkorde (pag. 174) citeren wij de volgende passage:

6.2.6 *Consulent en vervanging*

In de kerkenraad zijn alle ambten aanwezig, stelt ord. 4-6-3. Toch kunnen er zich omstandigheden voordoen dat er geen predikant aan de gemeente of aan de wijk-gemeente verbonden is (vanwege een vacature) of dat deze niet beschikbaar is (vanwege langdurige ziekte, als de predikant op non-actief is gesteld of als er een tuchtmaatregel getroffen is).

In dat geval wordt de gemeente bijgestaan door een consulent (ord. 4-12-1). Deze wordt aangewezen door het breed moderamen van de classicale vergadering (ord. 4-16-6) of het ringverband (ord. 4-17-2).

Als er om andere dan de zojuist genoemde redenen behoefte is aan de begeleiding door een consulent, moet het breed moderamen of het ringverband het verzoek daartoe beoordelen.

Over de taken die door de consulent worden verricht, moeten onderling afspraken worden gemaakt. In elk geval behoren het adviseren van de kerkenraad en het begeleiden van het beroepingswerk tot diens taak. Het zal niet altijd noodzakelijk zijn dat de consulent alle vergaderingen van de kerkenraad en het moderamen bijwoont. Om te kunnen beoordelen wanneer zijn of haar aanwezigheid gewenst is, wordt de consulent wel als adviseur voor alle vergaderingen uitgenodigd en ontvangt hij of zij alle stukken.

3. Hoe moeten nu deze zaken op elkaar betrokken worden? Als volgt:

a) De kerkenraad moet de noodzaak van de consulent serieus nemen. Dus: altijd stukken toezenden; bij belangrijke beslissingen altijd tenminste overleggen, indien de consulent aanwezig wil zijn, hem/haar altijd toelaten enz.

b) Indien binnen dit kader een consulent tijdens een bepaalde vergadering niet aanwezig is, kunnen de gewone regels voor vacatures en besluitvorming toegepast worden en (rechtsgeldige) besluiten genomen worden.

[terug](#)

4. Het verrichten van het dienstwerk van een predikant – ord. 3-27-6

Volgens ord. 3-27-6 mag in een kleine gemeente een beroepbaar predikant of emeritus het werk verricht als van een predikant.

Rond deze mogelijkheid zijn in de praktijk de volgende vragen gesteld:

a) Wordt een gemeente, waarin een emeritus o.g.v. ord. 3-27-6 actief is, nog beschouwd als vacant of moet het BMCV daar nog iets aan doen?

[b\) Hoe zit het met de consulent?](#)

[terug](#)

ad a) (is zo'n gemeente toch nog vacant?)

Het Bureau Predikanten hanteert het volgende beleid.

Als een gemeente vacant is, betaalt zij een vacaturebijdrage. Deze bedraagt € X⁵ per fte op jaarbasis. Indien een gemeente niet meer als vacant wordt beschouwd, betaalt zij een beschikbaarheidsbijdrage van € Y⁶ per jaar (te voldoen per maand). Als een gemeente de vacature dus niet meer wil vervullen is het dus zinvol om hierover een 'officiële verklaring' te krijgen.

Een gemeente gaat de beschikbaarheidsbijdrage betalen vanaf de dag waarop het breed moderamen van de classicale vergadering (BMCV) *verklaart dat de gemeente op een andere wijze in het pastoraat voorziet* dan door het beroepen van een predikant voor gewone werkzaamheden.

Een beslissing van het BMCV uit hoofde van

- artikel 7 lid 4 generale regeling kerkelijk werkers of
- ord. 3-27-6

is een dergelijke verklaring (informatie Bureau Predikanten, nadere informatie aldaar).

Oftewel: een gemeente waarbinnen een emeritus werkt o.g.v. ord. 3-27-6 wordt niet meer beschouwd als vacant.

[terug](#)

ad b) Hoe zit het met de consulent?

Voor een vacante gemeente wordt een consulent aangewezen, maar geldt een gemeente waar een emeritus ex ord. 3-27-6 (of een kerkelijk werker ex art. 7-4 generale regeling) werkzaam is nog als vacant?

Het antwoord is, dat ook al is er een voorziening getroffen, en voor de gemeente het lagere tarief van de beschikbaarheidsbijdrage geldt, de gemeente nog steeds 'formeel' vacant is.

De bemoeienis van een consulent blijft dan 'formeel' vereist, maar de consulent kan in de praktijk met de emeritus of kerkelijk werker de afspreken, dat hij de gewone werkzaamheden overlaat aan hem. Indien de gemeente toch weer zou willen gaan beroepen, herleeft het bepaalde in ord. 4-12, dat zij daarin door de consulent wordt begeleid.

[terug](#)

5. Predikant in tijdelijke dienst

In deze paragraaf komen de volgende punten aan de orde:

a) Predikant in principe voor onbepaalde tijd, maar voor bepaalde tijd is mogelijk.

b) Tijdelijke dienst: 'in bijzondere omstandigheden'

c) Financiële krapte is geen reden voor tijdelijke dienst

⁵ een bedrag van enkele duizenden euro's, dat per jaar wordt vastgesteld

⁶ Y is beduidend lager dan X

d) Bijzondere omstandigheden betreffen *de gemeente*

De verlenging van de tijdelijke dienst

- e) de rol van het RCBB daarbij

- f) geen nieuw beroep nodig

g) Tijdelijke dienst en tussentijds beroep

terug

a) *Predikant in principe voor onbepaalde tijd, maar voor bepaalde tijd is mogelijk.*

Het uitgangspunt van de kerkorde is dat een (wijk)gemeente kan beschikken over een eigen predikant, die zijn werktijd volledig aan het predikantswerk kan besteden en pas weg hoeft, als hij –simpel gezegd- een andere roeping ontvangt (naar een andere gemeente of naar ander soort predikantswerk).

Er kunnen echter redenen zijn om zijn om het beroep voor een bij voorbaat afgebakende periode te doen.

Dit wordt behandeld in ord. 3-18. Hierin wordt onder meer bepaald:

- a) De duur van de tijdelijke dienst is tenminste 4 jaar;
- b) Voor het uitbrengen van een dergelijk beroep is toestemming nodig van het breed moderamen van de classicale vergadering (BMCV);
- c) De dienst kan niet worden verlengd met opnieuw een tijdelijke periode;
- d) Indien geen verlenging plaatsvindt wordt de predikant beroepbaar predikant.

In de Toelichting op de kerkorde ('Toelichting op de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland, Boekencentrum 2004, redactie P. van den Heuvel') wordt over het beroep in tijdelijke dienst gesproken op pag. 147. Omdat het een toelichting bevat op de achtergrond van het principe geven wij deze passage hier weer:

...

Het artikel over de predikanten in tijdelijke dienst begint – opvallend genoeg – met de bepaling dat een predikant voor gewone werkzaamheden beroepen wordt voor onbepaalde tijd (ord. 3-18-1). Dat is kerkordelijk de hoofdregel. Die regel is niet alleen van belang vanuit rechtspositioneel oogpunt. Iedereen wil graag wat zekerheid op langere termijn.

De achtergrond van de bepaling is veelmeer dat voorkomen moet worden dat de predikant beperkt zou worden in de uitoefening van zijn of haar ambt als dienaar des Woords. Als een predikant bij zijn werk gehinderd zou worden door de gedachte dat hij straks herkozen moet worden voor een nieuwe termijn, zou dat een ernstige bedreiging kunnen zijn voor zijn geestelijke en ambtelijke vrijheid. Daarom kan van de regel dat men beroepen wordt voor onbepaalde tijd, alleen in bijzondere omstandigheden worden afgeweken.

b) *Tijdelijke dienst: in bijzondere omstandigheden*

Voor welke situaties dient de tijdelijke dienst gebruikt te worden? Kort gezegd: voor situaties die naar hun aard *daadwerkelijk tijdelijk* zijn en waarvoor om die reden een beroep voor onbepaalde tijd onjuist zou zijn ('projecten').

c) *Financiële krapte is geen reden voor tijdelijke dienst*

De financiële positie van de gemeente staat niet altijd een beroep in volledige dienst en voor onbepaalde tijd toe. De oplossing is dan een beroep in deeltijd –voor onbepaalde tijd- maar een gemeente geeft soms de voorkeur voor een voltijds beroep in tijdelijke dienst. Kan dat ook?

Nee, want financiële krapte is niet een bijzondere omstandigheid die ord. 3-18 verplicht stelt voor toepassing van beroep voor beperkte tijd.

Om te beginnen zou een gemeente, die aldus redeneert, enigszins ‘misrekenen’. Na het verstrijken van de tijdelijke dienst heeft een predikant namelijk recht op wachtgeld ten laste van de gemeente ⁷.

Maar er is meer. Er zijn namelijk in de kerk andere belangen dan die van de gemeente alleen. Het is ook in het belang van de kerk in haar geheel, dat haar predikanten niet onnodig in de situatie terecht komen, dat zij recht hebben op een wachtgeld.

Het wachtgeld wordt immers voor een deel ook uit de algemene middelen betaald (centrale kas) en het is het belang van de gehele kerk, dat daarop zo min mogelijk een beroep wordt gedaan. Door een beroep in tijdelijke dienst wordt meteen al het vooruitzicht op een wachtgeldsituatie gecreëerd (uiteraard kan de predikant dit zelf als het zo ver komt voorkomen door een beroep naar elders aan te nemen, maar het is nu eenmaal niet zeker dat dit lukt).

Los van het financiële argument geldt, dat de kerk ernaar moet streven, dat haar predikanten zo min mogelijk in een situatie van werkloosheid komen te verkeren.

De bovenplaatselijke organen van de kerk, die toestemming moeten geven voor het beroepingswerk, RCBB en BMCV, zullen in deze situatie dan ook niet meewerken aan een beroep in tijdelijke dienst.

De kerkorde biedt andere ‘instrumenten’ om in situatie van financiële krapte tot een oplossing te komen.

1) Het voornaamste instrument om aan een gemeente met onvoldoende financiële middelen toch een predikant te verbinden is het beroep in deeltijd (ord. 3-17).

Door een beroep in deeltijd wordt met de middelen die de gemeente wél heeft bereikt, dat een predikant voor onbepaalde tijd aan de gemeente verbonden kan worden.

⁷ zie art. 28 GRPT:

V. WACHTGELD

Artikel 28. Algemeen

1. De uitvoering van de wachtgeldregelingen:

a. ...

b. *bij afloop van de tijdelijke dienst als bedoeld in ordinantie 3-18,*

...

en art. 34, dat zegt dat dit wachtgeld ten laste komt van de gemeente:

Artikel 34. Afloop van tijdelijke dienst

1. Na afloop van de tijdelijke dienst als bedoeld in ordinantie 3-18, wordt aan de predikant een wachtgelduitkering verstrekt van 3 maanden per periodieke verhoging, naar het aantal geldend op het moment van afloop van de tijdelijke dienst, met een maximum van 24 maanden.

2. De wachtgelduitkering bedraagt 70% van het laatst genoten traktement als bedoeld in artikel 5.

3. De kerkenraad die tijdens de tijdelijke dienst verantwoordelijk was voor het traktement blijft verantwoordelijk voor de wachtgelduitkering tot 70% van het basistraktement.

4. De periodieke verhogingen zijn geregeld in art. 6. Na elk dienstjaar (waaronder tevens wordt gerekend een eerste jaar, dat vóór 1 juli is aangevangen) volgt er een, met een maximum 19 (*de hoofdregel*).

Als men derhalve een proponent in tijdelijke dienst beroepen heeft deze 3 of 4 periodieken aan het einde van zijn dienst, en dus 9 of 12 maanden wachtgeld.

Het is dus juist, dat tijdelijke dienst geen soelaas biedt indien een gemeente maar beperkte financiële middelen heeft, doch uit dit voorbeeld blijkt, dat de wachtgeldverplichting ook niet al te zwaar hoeft te zijn.

2) Andere instrumenten zijn nog het verlenen van hulpdiensten (ord. 3-27-5), al dan niet in de vorm van 'detachering', en het 'verrichten van dienstwerk van een predikant' (ord. 3-27-6). Met deze instrumenten is niet langer sprake van een 'eigen predikant'. Het zijn in wezen noodoplossingen, maar in de praktijk kan er toch mee gewerkt worden.. In de sfeer van tijdelijke mogelijkheden ligt ook de optie van het tijdelijk ophogen van een deeltijdpercentage (ord. 3-17).

3) Tenslotte kan gewezen worden op mogelijkheden als combinatie van gemeenten, samenvoeging e.d. Gemeenten die aan het einde gekomen zijn van de mogelijkheid om zelfstandig voort te bestaan kunnen samen met andere gemeenten nieuwe wegen inslaan.

d) 'Bijzondere omstandigheden' zijn bijzondere omstandigheden van de gemeente

Men zou ord. 3-18 zo kunnen lezen, dat de bijzondere omstandigheden die nodig zijn om ord. 3-18 toe te passen, ook de predikant zouden kunnen betreffen. Wie het kerkelijk leven vergelijkt met het bedrijfsleven –dat komt voor- zou tot de gedachte kunnen komen, dat men een predikant bij twijfel (een bijzondere omstandigheid) eerst een 'tijdelijk contract' zou willen aanbieden.

Dat is echter niet bedoeld. Dit blijkt ook hieruit, dat de vraag of in tijdelijke dienst beroepen mag worden, al behandeld moet zijn voordat er concreet een bepaalde predikant 'in het vizier' is.

De wens van de gemeente om de gelegenheid te krijgen om te kijken of de predikant voldoet is dus geen reden voor een beroep in tijdelijke dienst.

[terug](#)

De verlenging van de tijdelijke dienst

e) de rol van het RCBB daarbij

Ord. 3-18 spreekt over de mogelijkheid dat na een beroep in tijdelijke dienst besloten wordt tot verlenging, en stelt dat dit dan alleen voor onbepaalde tijd kan zijn. Met dit verlengingsbesluit gaat de gemeente een financiële verplichting aan voor in principe onbepaalde tijd.

Net als bij het gewone beroepingswerk dient de kerkenraad over dit besluit het RCBB te informeren in verband met de financiële mogelijkheden van de gemeente.

Ord. 3-3-2 handelt over de zgn. 'solvabiliteitsverklaring' (de verklaring van het RCBB, dat de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen). Voor beroep in tijdelijke dienst van een huidige predikant dient ook een dergelijke verklaring te worden gevraagd en verkregen en deze betreft dan slechts de beperkte tijd, bij verlenging moet daarom opnieuw een verklaring aangevraagd dient te worden.

Hetzelfde volgt ook uit ord. 11-8-5:

'5. Ten behoeve van een goede uitoefening van de taak van het regionale college verschaffen het college van kerkrentmeesters en het college van diakenen aan het college de inlichtingen en gegevens waar het om vraagt en stellen zij het college op de hoogte van besluiten waaraan voor de gemeente financiële gevolgen verbonden zijn welke niet bij vastgestelde begroting zijn voorzien.'

Op basis van deze bepaling dient de gemeente het RCBB op de hoogte te stellen van een besluit om de tijdelijke dienst te verlengen. Het RCBB bevoegd is om op basis van dergelijke informatie op te treden, indien het de verlenging financieel niet verantwoord acht (in de lijn van ord. 11-8, leden 1 en 2), dit komt inhoudelijk neer op het opnieuw aanvragen van een solvabiliteitsverklaring.

Voor de verlenging is *geen* bemoeienis van het breed moderamen van de klassicale vergadering nodig.

f) geen nieuw beroep nodig

Bij verlenging is sprake van een op zich reeds aangegane relatie, die echter om bijzondere redenen niet meteen voor onbepaalde tijd aangegaan kon worden. Daarom is tussen de gemeente/kerkenraad en de predikant een eenvoudige schriftelijke verklaring (door kerkenraad, college van kerkrentmeesters en door de predikant ondertekend) voldoende, een nieuw beroep is niet nodig.

Evenmin is een nieuwe verkiezingsvergadering nodig. Het gaat hier zeer waarschijnlijk echter om een wijziging in het beleidsplan, en de kerkenraad is verplicht de gemeente daarin te kennen en haar daarover te horen (ord. 4-8-5). Hoe de kerkenraad dat doet heeft deze – als het goed is- vastgelegd in de plaatselijke regeling (ord. 4-8-6). Een gemeentevergadering lijkt hoe dan ook een goede vorm.

Los van de ‘formaliteiten’ op dit punt is het uiteraard belangrijk, dat de kerkenraad goed weet hoe de gevoelens op dit punt in de gemeente liggen en daarover communiceert.

Een voorbeeld: veronderstel dat de gemeente destijds akkoord gegaan is met het beroep van de predikant en de daarbij behorende financiële commitment in de wetenschap, dat dit (slechts) voor vier jaar zou zijn. Dan is het van belang, dat er goede communicatie met de gemeente is op een wijziging op dit punt.

Voor het overige zijn er geen kerkordelijke voorschriften. Het is wel van belang, dat de kerkenraad de verlenging doorgeeft aan het Bureau Predikanten en het synodesecretariaat, zodat de status van de predikant correct verwerkt kan worden in de administratie.

Omdat de relatie tussen de predikant en de gemeente al (langer dan) vier jaar bestaat is de predikant van meet af aan na de verlenging beroepbaar.

[terug](#)

g) Tijdelijke dienst en tussentijds beroep

Een predikant is pas na vier jaar beroepbaar en kan eerder dan dat alleen een beroep naar elders overwegen met instemming van het BMCV (ord. 3-4-2). Bij een tijdelijke dienst is dit niet anders: het feit dat voor bepaalde tijd is beroepen wil niet per se zeggen, dat de predikant niet voor het einde daarvan ‘weg’ kan, maar ook dan is er instemming van het BMCV nodig.

Het BMCV zal bij de beoordeling van het verzoek een aantal aspecten tegen elkaar moeten afwegen:

1) Het is mogelijk begrijpelijk dat een predikant in tijdelijke dienst een dergelijk tussentijds beroep zou willen overwegen. Het staat immers vast dat de huidige dienst zal aflopen, en dan is het vooruitzicht op een vaste dienst elders aantrekkelijk. Bovendien heeft niet alleen de predikant, maar hebben ook de gemeente en de landelijke kerk een belang (deze laatste twee krijgen anders met wachtgeldverplichtingen te maken).

En wil de predikant daadwerkelijk *aansluitend* een andere positie kunnen krijgen, moeten er in het vooruit al dingen in gang gezet worden. Dat kan ertoe leiden, dat een beroep eerder komt dan ‘precies’ op het moment, dat de tijdelijke dienst is verlopen.

2) Bij is een beroep in tijdelijke dienst het aflopen daarvan een gegeven, dat van tevoren bekend is.

Dat enkele feit is dan ook niet *zonder meer* reden zijn om toestemming te verlenen om tussentijds te ‘vertrekken’.

3) Een beroep in tijdelijke dienst zal in principe alleen uitgebracht kunnen worden omdat de werkzaamheden een project betreffen.

De uitwerking van het project conform het daarvoor opgestelde plan is een reëel belang (met name van de betreffende gemeente).

Indien tussentijds vertrek van de predikant deze uitwerking onmogelijk zal maken of zal bemoeilijken zal dit een argument kunnen zijn om de toestemming niet te geven. Indien het project ook zonder de predikant kan worden afgerond is dit bezwaar niet aanwezig.

4) Verder geldt, dat hoe eerder –in relatie tot de lengte van de tijdelijke dienst- het de predikant een beroep naar elders wil aannemen, hoe terughoudender het BMCV zal zijn.

5) Voor het overige gelden de 'gewone' argumenten om al dan niet toestemming voor eerder vertrek te verlenen.

Deze 'gewone' argumenten zijn

- dat gemeente en predikant niet goed kunnen samenwerken, of
- dat er in de persoonlijke omstandigheden van de predikant zaken voordoen, waardoor van hem/haar in redelijkheid niet verlangd kan worden, dat hij/zij aanblijft (bijvoorbeeld: partner verhuist vanwege werk naar ander deel van het land).

[terug](#)

6. Bijzonderheden beroepingsprocedure

a) betrokkenheid gemeente bij profielschets van de te beroepen predikant?

b) Wanneer mag het beroepingswerk aangevangen worden?

[terug](#)

a) betrokkenheid gemeente bij profielschets van de te beroepen predikant?

Een onderdeel van de voorbereiding van het beroepingswerk is het opstellen van een profielschets van de te beroepen predikant.

Sommigen vinden het logisch, dat bij het opstellen van een profielschets ook de gemeente betrokken wordt. Daarover spreekt de kerkorde echter niet. Het is dan ook niet kerkordelijk verplicht en zeker ook niet in alle gemeenten gebruikelijk.

De kerkorde spreekt als het gaat om betrokkenheid van gemeenteleden bij het beroepingswerk over slechts enkele punten te weten:

- er heeft een aantal gemeenteleden zitting in de beroepingscommissie (ord. 3-3-5 – de uitdrukking 'in de regel', die hier gebruikt wordt, betekent dat het regel *is*);
- de gemeenteleden verkiezen de door de kerkenraad kandidaat gestelde predikant (ord. 3-4 leden 5 en 6).

b) Wanneer mag het beroepingswerk aangevangen worden?

Een vacante gemeente beroept een predikant. Vaak gaat het zo, dat eerst de vacature ontstaat, en daarna het beroepingswerk wordt aangevangen, met als elementen

- 1) de consulent betrekken;
- 2) de aanvragen/verkrijgen solvabiliteitsverklaring;
- 3) advies vragen aan landelijke commissie;
- 4) instellen plaatselijke beroepingscommissie.

Soms is echter al ruim van tevoren bekend, dat er een vacature zal ontstaan, met name als de predikant met emeritaat gaat.

Kan dan het beroepingswerk al worden begonnen terwijl er nog geen vacature is, en zo ja, hoe ver kan men gaan? Denkbaar is, dat de beroepingscommissie al contacten legt, al een advies aan de kerkenraad kan uitbrengen, en dat er zelfs al een verkiezing door de gemeente wordt belegd.

Essentieel is, dat met zekerheid vaststaat, dat de predikant daadwerkelijk met emeritaat gaat, en dat deze op de daartoe genomen beslissing niet terug kan komen. Die zekerheid is er eigenlijk pas, als er een beslissing van het BMCV inzake het emeritaat is.

De volgorde moet daarom zijn:

- emeritaatsverklaring van het BMCV, en dan
- de rest: verkiezing, beroep enzovoort.

Helemaal zonder 'risico' is deze benadering niet: indien de predikant voor de emeritaatsdatum zou overlijden mogen de partner en de kinderen nog een half jaar in de

pastorie mogen wonen. Wij vermelden het voor de volledigheid, maar het risico is niet 'groot' en men mag ervan uitgaan, dat er dan in onderling overleg wel een oplossing gevonden kan worden.

[terug](#)

7. Vrijstelling werkzaamheden gedurende wachtperiode ontheffing predikant

[terug](#)

In ord. 3-20 is bepaald dat het generale college voor de ambtsontheffing kan uitspreken dat een predikant zijn gemeente niet langer met stichting kan dienen; het GCA bepaalt daarbij een termijn voor het aanvaarden van een beroep naar elders dan wel om ontheffing te verzoeken. Gedurende die termijn is de predikant niet zonder meer vrijgesteld van werkzaamheden.

Voor vrijstelling van werkzaamheden is ook dan een beslissing van het breed moderamen van de classicale vergadering (BMCV) op grond van ord. 3-19 nodig; de vrijstelling geldt dan voor de duur en voor de werkzaamheden, die door het BMCV zijn bepaald;

In de praktijk gaat het vaak zo, dat de predikant ook zonder die vrijstelling geen enkel werk meer verricht; dit berust dan kennelijk op een soort stilzwijgende wederzijdse afspraak tussen predikant en kerkenraad.

De preekbeurten elders die de predikant gedurende de wachtperiode vervult vallen, zoals alle nevenwerkzaamheden, onder het bepaalde in artikel 26 generale regeling predikantstraktementen:

Artikel 26. Nevenwerkzaamheden

1. Voor het verrichten van nevenwerkzaamheden als bedoeld in ordinantie 3-24 vraagt de predikant vooraf schriftelijk toestemming aan de kerkenraad.
2. De kerkenraad deelt de predikant schriftelijk mede of hij met het oog op de verenigbaarheid van de nevenwerkzaamheden met het ambt van predikant en met het oog op het belang van de gemeente en de kerk de gevraagde toestemming al dan niet verleent.
3. Indien de nevenwerkzaamheden verricht worden binnen de werktijd als predikant, spreken kerkenraad en predikant af of vermindering van werktijd zal plaatsvinden dan wel in welke mate de inkomsten uit die werkzaamheden in mindering zullen worden gebracht op het basistraktement. De afspraken die worden vastgelegd in een overeenkomst, die wordt ondertekend door preses en scriba van de kerkenraad, voorzitter en secretaris van het college van kerkrentmeesters en de predikant, worden jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast.³⁰

Een gangbaar aantal preekbeurten, die door de predikant elders worden vervuld is niet per se onderwerp van een overeenkomst als bedoeld in art. 26 lid 3.

Indien een predikant in de wachtperiode voorafgaande aan de ontheffing uit het ambt veel preekbeurten verricht zou dat wèl onderwerp van verrekeningsafspraken kunnen zijn; of de kerkenraad dat ook daadwerkelijk *wil* is een kwestie van afweging (er zijn immers al spanningen tussen gemeente en predikant, anders was de ontheffing van werkzaamheden niet uitgesproken).

Gedurende de wachtgeldperiode, die volgt op de daadwerkelijke ontheffing van werkzaamheden (ord. 3-20-4) is de predikant gehouden zijn neveninkomsten, ook uit preekbeurten, aan de Beleidscommissie Predikanten op te geven (art. 28-7 generale regeling). Deze worden ingehouden voor het deel, waarmee neveninkomsten *plus* wachtgeld het laatst genoten traktement te boven gaan.

[terug](#)

8. De positie van de predikant in een combinatie van gemeenten

Zie voor de combinatie van gemeenten in het algemeen de Toelichting op de kerkorde. Hier bespreken wij de volgende twee zaken:

- a) Combinatie indien de predikant al aan één van de gemeenten was verbonden
[b\) Ontbinding van de combinatie en positie van de predikant](#)
[c\) Ontheffing van werkzaamheden/losmaking \(ord. 3-20\) ingeval predikant verbonden is aan een combinatie.](#)
[terug](#)

a) Combinatie indien de predikant al aan één van de gemeenten was verbonden

Eén van de manieren om ord. 2-15 toe te passen is dat twee gemeenten, die beide vacant zijn, en geen van beide voldoende middelen hebben om een predikant te beroepen, eerst een combinatie vormen, en dan gezamenlijk een predikant beroepen.

Het kan echter ook zijn, dat twee gemeenten een combinatie vormen, terwijl aan één van beide al een predikant is verbonden.

In dat geval dient nadrukkelijk ook met de betrokken predikant overlegd te worden (ord. 2-15-5) – daarnaast is er –logischerwijs- overleg tussen de kerkenraden en worden de gemeenteleden in staat gesteld hun mening te geven.

Van een formeel ‘beroep’, dat door de predikant aanvaard dient te worden, waarna een bevestiging plaatsvindt, is in dit geval geen sprake. Uiteraard kan aan het feit, dat de predikant na de combinatievorming ook predikant van de tweede gemeente is, op enigerlei wijze feestelijk aandacht geschonken worden.

Een vraag die in een dergelijke situatie kan ontstaan is die naar de termijn, waarbinnen de betrokken predikant mag worden beroepen.

1. Ord. 3-4-2 bepaalt:

‘Predikanten voor gewone werkzaamheden zijn pas beroepbaar wanneer zij ten minste vier jaar de gemeente waaraan zij verbonden zijn, hebben gediend.

Afwijking hiervan is slechts mogelijk met instemming van het breed moderamen van de classicale vergadering van de classis waartoe de gemeente behoort waaraan de betrokken predikant verbonden is.’

Ord. 2-15-1 luidt:

‘Twee of meer gemeenten kunnen een combinatie van gemeenten vormen. In een combinatie van gemeenten is de predikant verbonden aan de gemeenten gezamenlijk.’

Begint nu de termijn, dat de predikant geen beroep in overweging mag nemen opnieuw als hij door de combinatievorming aan de andere gemeente ‘verbonden’ wordt?

Het antwoord is ontkennend.

De vier-jaarstermijn heeft vooral (het is niet het enige) de achtergrond, dat het beroepen van een nieuwe predikant nu eenmaal de nodige investeringen in tijd en geld voor een gemeente met zich meebrengt; het zou bezwaarlijk zijn voor een gemeente, indien een predikant dan al spoedig weer een beroep naar elders zou aannemen.

Die bescherming behoeft in dit geval niet geboden te worden, want de predikant is al enige jaren aan de ene gemeente verbonden en voor de andere gemeente zijn er aan de vorming van de combinatie wat dat betreft geen kosten.

[terug](#)

b) Ontbinding van de combinatie en positie van de predikant

De combinatie kan door de classicale vergadering worden beëindigd (zie ord. 2-15-8). Er dient dan o.m. een ‘redelijke oplossing’ gevonden te zijn ten aanzien van de predikant. Indien de predikant verbonden blijft aan één van de gemeenten kan dit gewoon geregeld worden in het combinatiebesluit. Het is dan niet nodig, dat de predikant formeel wordt losgemaakt van de combinatie en beroepen door de gemeente, waaraan hij verbonden blijft.

[terug](#)

c) *Ontheffing van werkzaamheden/losmaking (ord. 3-20) ingeval predikant verbonden is aan een combinatie.*

Indien een predikant verbonden is aan een combinatie kan hij van een van beide gemeenten losgemaakt worden.

Dit is ooit beslist door de hervormde Generale Commissie voor de Behandeling van Bezwaren en Geschillen beslist⁸. Er is geen reden om aan te nemen dat deze jurisprudentie onder de protestantse kerkorde geen gelding zou hebben.

Het ligt voor de hand dat in een dergelijk geval ook de combinatie wordt opgeheven, door de classicale vergadering.

Een combinatie kan ook meer dan twee gemeenten omvatten. Indien de predikant dan losgemaakt zou worden van één daarvan zou de combinatie van de andere gemeenten in stand kunnen blijven.

De kern van het besluit tot vorming van een combinatie wordt gevormd door de voorzieningen met betrekking tot enkele essentiële aspecten van de samenwerking:

- verdeling van de kerkdiensten;
- indeling van het pastorale werk;
- het aandeel van elke gemeente in de keuze van de predikant;
- het aandeel van elke gemeente in de kosten.

Een ontheffing van werkzaamheden in één van de bij de combinatie betrokken gemeenten zal ertoe moeten leiden dat de classicale vergadering –of de kerkenraden daartoe nu verzoeken of niet- beziet of

- of de combinatie van de overblijvende gemeenten kan blijven voortbestaan en zo ja,
- de voorzieningen aangepast dienen te worden *dan wel*
- de combinatie moet worden beëindigd, onder regeling van de gevolgen daarvan, alles uiteraard in goed overleg met alle betrokken kerkenraden en de predikant.

Overigens dient in een dergelijk geval van losmaking van 'een deel van de combinatie' de relatie tussen de predikant en de betreffende gemeente 'gewoon' op de wijze van ord. 3-20 te worden afgewikkeld. Dus: eerst krijgt de predikant gedurende zekere tijd de gelegenheid om te zien naar iets anders (dat zou eventueel ook kunnen zijn: verhoging van de werktijd bij de andere gemeenten van de combinatie) of voor het betreffende deel van de werktijd ontheffing te vragen. Na het verstrijken van de vastgestelde termijn volgt ontheffing en losmaking, met een wachtgeldverplichting voor de betreffende gemeente.

[terug](#)

9. Bijzonderheden hulpdiensten

- a) Enkele algemene opmerkingen
- b) Periode van bezinning: tijdelijke afwezigheid predikant?

[terug](#)

a) Enkele algemene opmerkingen

De hulpdiensten zijn geregeld in ord. 3-27-5. De salariëring van een predikant, die hulpdiensten verricht, is gelijk aan die van een gemeentepredikant, maar er is geen verzekering voor arbeidsongeschiktheid en geen pensioenopbouw.

⁸ geciteerd in Toelichting op de hervormde kerkorde (P. van den Heuvel, Boekencentrum 1991, pag. 70)

Dit is uiteraard minder aantrekkelijk voor predikanten; het ligt voor de hand dat een predikant niet akkoord zal gaan met langlopende contracten.

In art. 37 lid 2 generale regeling predikantstraktementen is bepaald, dat het bij hulpdiensten om maximaal *een derde* van de volledige werktijd mag gaan.

Dit is *alleen anders*

- in het geval van *tijdelijke afwezigheid* van een predikant, dan wel
- in een gemeente als bedoeld in ord. 3-27-6 (minder dan 300 leden enz.).

Onder tijdelijke afwezigheid mag verstaan worden een vacatureperiode.

→ Zie voor meer uitgebreide informatie de Gids Arbeidsvoorwaarden van het Bureau Predikanten.

b) Periode van bezinning: tijdelijke afwezigheid predikant?

Het kan gebeuren dat een gemeente een vacature voor een langere periode wil laten voortbestaan teneinde zich te diepgaand te bezinnen op de toekomstige koers. Men wil dan gedurende die periode een predikant een opdracht tot hulpdiensten verlenen voor meer dan 1/3 van de werktijd, zodat het pastoraat toch doorgang kan vinden.

Valt zoiets nu onder het begrip 'tijdelijke afwezigheid van een predikant'?

De wens zich te bezinnen kan alleszins verstandig zijn en het antwoord is dan ook *positief* indien de gemeente kan aantonen -en dat zal dan toch met behulp van een uitgeschreven en onderbouwd plan moeten zijn- dat zij een bepaalde periode gaat gebruiken om structureel beleid te ontwikkelen ten aanzien van de predikants- (of eventueel andere personeels-) formatie in de periode daarna.

Omdat voor een dergelijke periode de variant van 'detachering' gunstiger is voor de predikant dan 'hulpdiensten' zal bij voorkeur deze variant gekozen moeten worden. Zie hiervoor opnieuw de Gids Arbeidsvoorwaarden.

[terug](#)

10. Overkomst predikanten

[terug](#)

Predikant in de Protestantse Kerk in Nederland kunnen worden personen die daarvoor de juiste opleiding gevolgd hebben, geschikt zijn bevonden en colloquium hebben gedaan. Na het laatste zijn zij *proponent* en kunnen zij worden beroepen door een gemeente.

Het komt voor, dat predikanten van andere kerkgenootschappen predikant in de Protestantse Kerk in Nederland willen worden. Meestal is dat een individuele beslissing van betrokkene zelf, maar het komt ook wel voor, dat er al contact is met een protestantse gemeente, en dan is soms de kerkenraad van de gemeente die vraagt wat er nodig is.

Deze zgn. 'overkomst van predikanten' is geregeld in ord. 13-12.

De inhoud van deze bepaling is (puntsgewijs en in 'spreektaal'):

om wie gaat het?

- a) het gaat om personen die
 - als predikant/geestelijke bij een andere kerk –in of buiten Nederland- dienst hebben gedaan; *of*
 - daar zijn toegelaten tot het ambt *en*
- b) predikant willen worden in de Protestantse Kerk in Nederland.

wie beslist en in samenspraak met wie?

- c) In dat geval beoordeelt het moderamen van de synode ⁹;
- d) na het *college van bestuur* van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) gehoord te hebben *over*
- e) de kwaliteit van de ontvangen opleiding *en nadat*
- f) een geschiktheidsonderzoek is ingesteld (ord. 13-9),

wat wordt beslist?

g) of betrokkene colloquium kan doen.

N.B. 'Overkomst' houdt niet in dat betrokkene meteen (beroepbaar) predikant in de Protestantse Kerk in Nederland is, maar dat hij/zij *colloquium kan gaan doen*.

h) Eventueel kan de kleine synode daarbij voorwaarden stellen.

wat beoordeelt het college van bestuur? – zie hiervoor punt d) (ord. 13-9-2)

Het college van bestuur stelt vast of een masterexamen aan de PThU nodig is.

Als dat zo is bepaalt het college tevens, welke vrijstellingen kunnen worden verleend voor het masterexamen.

Het secretariaat van de generale synode hanteert een stappenplan voor de overkomst van predikanten, dat gebaseerd is op bovenstaande punten en kan daarover nadere informatie verstrekken.

Enigszins andere gang van zaken bij 'bijzondere betrekkingen'.

De Protestantse Kerk in Nederland onderhoudt 'bijzondere betrekkingen' met de Remonstrantse Broederschap en de Algemene Doopsgezinde Sociëteit.

Het gaat hier om betrekkingen die al bestonden met de rechtsvoorgangers van de Protestantse Kerk in Nederland, zij zijn nu geregeld in:

ord. 14-4-3	gastlidmaatschap, attestaties, 'bevoegdheid tot bediening Woord en sacramenten', afgevaardigden naar synoden e.d. <i>en</i>
ord. 14-4-4	bevoegdheid tot andere werkzaamheden, bevoegdheid (voor predikanten) om zich beroepbaar te stellen in de Protestantse Kerk in Nederland.

De bevoegdheid om zich beroepbaar te stellen wordt in de praktijk op dezelfde wijze uitgeoefend als de overkomst, zij het dat alle 'formaliteiten' ter beoordeling van het moderamen zijn:

- 1) er een gesprek is met het moderamen; *en er ter beoordeling van het moderamen*
- 2) wordt een onderzoek naar de kwaliteit van de gevolgde opleiding ingesteld;
- 3) wordt een onderzoek naar de geschiktheid ingesteld;
- 4) volgt een gesprek met de colloquiumcommissie;

Dit was in elk geval de praktijk in de NHK - de Protestantse Kerk in Nederland heeft deze bijzondere betrekkingen van de NHK en de GKN 'geërfd'.

Overkomende predikant – nog geen lid van de Protestantse Kerk in Nederland – al wel colloquium doen.

⁹ In 2004 is door de generale synode een document aanvaard, waarin allerlei taken zijn beschreven van de generale en kleine synode en waarin wordt vermeld, dat deze taken door het moderamen van de generale synode verricht kunnen worden.

Deze kwestie wordt daarom behandeld door het moderamen.

Overkomende predikanten zijn al predikant in een ander kerkgenootschap, met daar geldende bevoegdheden (bijvoorbeeld om kerkdiensten te leiden). Die bevoegdheden verliezen zij zodra zij lid worden van de Protestantse Kerk in Nederland, maar in onze kerk hebben zij nog geen bevoegdheden zolang zij nog niet beroepen en bevestigd zijn. Maar om [colloquium](#) te doen moet iemand lid zijn van de Protestantse Kerk in Nederland. De *hervormde* kerkorde had hier een oplossing voor (ord. 7-11-2a HKO), die erop neerkwam dat zodra een contact met een gemeente van de NHK serieus ging worden betrokkene zich moest laten overschrijven naar de NHK. Om van deze regeling gebruik te maken was toestemming van het moderamen van de generale synode nodig. In de Protestantse Kerk in Nederland hanteert het moderamen dezelfde regeling, ook al is deze niet meer opgenomen in de kerkorde.

[terug](#)

11. Bijzonderheden betreffende 'status' van predikant (beroepbaarheid, behoud bevoegdheden)

[terug](#)

1. Ord. 3-15, zoals dit sinds januari 2013 luidt, onderscheidt de predikanten als volgt:

predikanten van de kerk	dienstdoende	voor gewone werkzaamheden enz.
	buiten vaste bediening	emeritus
		beroepbare
		overige van werkzaamheden ontheven

Ord. 3-15 onderscheidt predikanten in: dienstdoende, beroepbare en emeritus predikanten. Een dienstdoende predikant is o.a. een predikant voor gewone werkzaamheden, verbonden aan een gemeente (zie verder ord. 3-15).

2. Behalve door het emeritaat kunnen de ambtelijke werkzaamheden van de predikant door allerlei omstandigheden worden onderbroken, en wat is dan zijn status? In de kerkorde is hierover het nodige te vinden.

In een schema:

	A	B	C	D	E
1.	X: dienstdoend predikant				
2.	↓		↓	↓	↓
3.	<ul style="list-style-type: none"> • ontheffing van werkzaamheden (ord. 3-20); • idem, op eigen verzoek (ord. 3-26-2) • einde tijdelijke dienst; • einde bijzondere opdracht 	is beroep mogelijk?		ontheffing van het ambt (ord. 3-21 of 3-26-1)	ontzetting uit het ambt (10-9-7d)

	• einde algemene dienst				
4.		ja	nee		
5.		↓	→		
6.	a) beroepbaar predikant		b) overige van werkzaamheden ontheven predikant van de kerk		c) geen bevoegdheid
7.		↑	↕	↓	↓
8.	verlenging: ord. 3-20-4, ord. 3-26-2 (beide door moderamen synode)		status geldt voor onbepaalde tijd		
9.	geen verlenging?				
10.		→			
11.			hernieuwde beroepbaarstelling door moderamen synode (ord. 3-27-2)		
12.		←	←		
13.				verzoek tot nieuwe toelating (ord. 3-26-1a)	opheffen middel kerkelijke tucht (ord. 10-9-7) en verzoek om hernieuwde toelating
14.		←	←	←	←

Toelichting:

- regel 3, kolom A behalve bij emeritaat kan een dienstdoend predikant op vijf manieren zijn status van dienstdoend predikant 'verliezen'.
- regel 3, 4, kolom B: In de ordinantieteksten wordt steeds de vraag gesteld wordt: kan de predikant een beroep aannemen? Zo ja, dan wordt hij beroepbaar predikant, zo niet, dan blijft hij predikant van de kerk, en behoudt hij daarom de bevoegdheid tot bediening van Woord en sacramenten, maar dan komt hij in de categorie 'overige van de werkzaamheden ontheven'.
- regel 5/6 dan is zijn vervolgstatus:
- beroepbaar predikant (a) *of*
- '(overige van de werkzaamheden ontheven) predikant van de kerk' (b)
- regel 6, kolom D en E Als een predikant wordt ontheven of ontzet uit het ambt heeft hij geen enkele bevoegdheid meer.
- regel 7/8 de vervolgstatus kan verlengd worden (steeds voor 4 jaar)
regel 9/10 Indien verzuimd wordt de status 'beroepbaar predikant' te verlengen heeft de predikant de status 'overige van de werkzaamheden ontheven predikant van de kerk'.
- regel 11/12, kolom C: wie vanuit status b) terug wil naar status a) kan dit verzoeken aan het moderamen van de synode.
regel 13/14 Wie door ontheffing geen ambt meer heeft kan opnieuw om toelating verzoeken; datzelfde geldt voor de ontzetting uit het ambt, waarbij dan

bovendien de tuchtmaatregel opgeheven moet worden.

Als bijzonderheid vermelden wij nog de situatie, die een enkele keer voorkomt, dat een predikant als predikant bij een kerkgenootschap in het buitenland gaat werken.

De bepalingen van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland zijn geschreven voor onze kerk. Verhuizing naar het buitenland om daar te gaan werken bij een ander kerkgenootschap betekent geen lid meer kunnen zijn van de Protestantse Kerk in Nederland, ook niet meer onder het opzicht van onze kerk staan, en daarom de noodzaak om het ambt binnen de onze kerk neer te leggen (ord. 3-21-1).

Als betrokkene terugkeert en weer predikant wenst te worden binnen de Protestantse Kerk in Nederland loopt dit via ord. 13-12 (toelating tot het ambt van iemand die bij een andere kerk in of buiten Nederland als predikant dienst heeft gedaan).

Het moderamen van de synode voert eerst een gesprek en vraagt advies aan de PThU. Het is goed gebruik dat in zo'n geval een testimonium van de andere kerk wordt gevraagd. Het moderamen kan op grond van deze gegevens iemand rechtstreeks toelaten tot het colloquium, of nascholing opleggen.

[terug](#)

12. Een 'mix' van predikanten en kerkelijk werkers in een (kleine) gemeente?

[terug](#)

12.1. Als een gemeente geen fulltime predikant meer kan betalen stelt de kerkenraad nog wel eens de vraag of de pastorale bezetting misschien anders ingevuld kan worden dan door alleen een parttime predikant: kan het ook met een parttime predikant en een parttime kerkelijk werker? Die laatste kost immers minder en dan er een grotere (gezamenlijk) formatie bereikt worden.

12.2. Het antwoord is, dat een gemeente—zolang zij over de financiële middelen beschikt—een predikant dient te hebben.

De kerkorde beschouwt een werktijd van 33% als het minimum (ord. 3-17); zolang een gemeente een 33%-predikant heeft voldoet zij aan het kerkordelijk uitgangspunt.

De gemeente zou dan de overige financiële ruimte kunnen aanwenden voor een kerkelijk werker.

Echter, voor aanstelling van een predikant in deeltijd is toestemming nodig van het BMCV. Het BMCV zal bij een voorstel van een gemeente om een predikant gedeeltelijk 'in te ruilen' voor een kerkelijk werker goed naar de argumenten kijken.

12.3. Bij een dergelijke constructie kan ook de vraag gesteld worden of de kerkelijk werker een preekconsent kan krijgen.

Of een kerkelijk werker een preekconsent krijgt, is geregeld in art. 6 *generale regeling preekconsent*.

Eén van de voorwaarden is dat er sprake is van *een bijzondere situatie voor de gemeente*, namelijk:

- * in een combinatie van gemeenten of een streekgemeenten;
- * in een gemeente die niet kan beroepen vanwege financiële redenen en waar op grond daarvan een kerkelijk werker is aangesteld (art. 7-4 *generale regeling kerkelijk werkers*);
- * in een gemeente die een gemeenschappelijke regeling heeft getroffen (bijvoorbeeld gemeenten die in een regionaal verband samenwerken).

Als er naast de kerkelijk werker ook een parttime-predikant is, staat daarom niet zomaar vast, dat de kerkelijk werker een preekconsent kan krijgen.

12.4. In het kader van de verwerking van het project evaluatie kerkorde is een verruiming van de regeling voor toekenning van preekconsenten in voorbereiding (beoogde invoering: januari 2013). De strekking van deze verruiming is, dat er meer vrijheid komt voor de kleine

synode (in de praktijk: de Commissie Preekconsenten) om een preekconsent toe te kennen, indien dat –kort gezegd- nodig is met het oog op de preekvoorziening. Maar ook na deze verruiming is een preekconsent nog niet vanzelfsprekend.

[terug](#)

14 Predikant in deeltijd – bijzonderheden

14.1 Bij verhoging van deeltijdpercentage tot 100% is geen werkplan nodig.

14.2. Vast verband in deeltijd plus tijdelijke verhoging.

[terug](#)

14.1 Bij verhoging van deeltijdpercentage tot 100% is geen werkplan nodig.

Een gemeente kan een predikant onder bepaalde omstandigheden als parttimer beroepen. Dit is geregeld in ord. 3-17. Onder meer is bepaald dat toestemming nodig is van het BMCV. De gemeente dient in een werkplan te omschrijven hoe zij denkt het beperkte werkpercentage te gaan invullen: wat moet de predikant doen, maar vooral: wat moet hij laten.

Het BMCV zal bij het geven van de toestemming goed kijken naar het realiteitsgehalte van het werkplan.

Een letterlijke lezing van ord. 3-17 zou betekenen, dat indien een gemeente in de omstandigheden komt te verkeren, dat zij het werktijdpercentage kan uitbreiden van parttime naar fulltime, ook daarvoor een werkplan ingediend zou moeten worden.

Dit is echter niet het geval. Ook voor deze uitbreiding is toestemming nodig, waarbij ook betrokkenheid van het RCBB nodig is (ord. 11-8-5), maar een werkplan kan achterwege blijven. Immers: een fulltime predikant wordt geacht het volledige gebruikelijke takenpakket te vervullen. Dat hij daarbij planmatig te werk moet gaan is duidelijk.

14.2. Vast verband in deeltijd plus tijdelijke verhoging.

Predikanten gaan vaak voor lange tijd een verbinding met een gemeente aan. Dat een predikant na vier of zes jaar een beroep naar elders aanneemt is niet meer zo gebruikelijk als het vroeger wellicht was.

De situatie van geen enkele gemeente zal gedurende vele jaren volledig stabiel zijn, maar in deze tijd is de financiële teruggang soms onverwacht snel. Dat betekent dat een kerkenraad verstandig moet omgaan met de financiële ruimte, die ruimte voor een meerjarenperiode conservatief moet inschatten en incidentele meevallers niet voor structurele formatie moet inzetten.

Daarbij moet bedacht worden, dat de gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. De wachtgelden voor een predikant worden immers uit de centrale middelen betaald. Dat betekent dat elke gemeente met het beroepen van predikanten zo moet handelen, dat insolventie op lange termijn met een wachtgeldverplichting ten laste van de centrale kas zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Een gemeente met een parttime predikant, waar zich tussentijds een incidentele meevaller voordoet (bijvoorbeeld een erfenis of legaat) kan deze meevaller beter aanwenden voor een tijdelijke verhoging van het deeltijdpercentage (ord. 3-17-2- eventueel tot fulltime) dan een aanvullend beroep in tijdelijke dienst (ord. 3-18) uitbrengen.

Als de meevaller is 'opgesoupeerd' kan de werktijd zonder extra kosten (ord. 3-17 spreekt niet van een wachtgeldverplichting) worden teruggebracht naar het oorspronkelijke deeltijdpercentage, terwijl er bij de tweede optie sprake zou zijn van een wachtgeldverplichting voor het deel van de werktijd, waarvoor het aanvullend beroep is uitgebracht.

Let wel: met de predikant moet een en ander worden afgesproken. Immers, bij onvrijwillige werktijdvermindering is er wel sprake van recht op wachtgeld, maar dan gaat het om een andere procedure, namelijk die van artikel 20-5 generale regeling predikantstraktementen.

De praktijk is vindingrijk. Gemeenten die voorzien dat hun structurele ruimte op den duur bijvoorbeeld 80% zal worden, maar voor de eerste twee jaar nog 100% is, vragen of zij een gedifferentieerd beroep mogen uitbrengen: voor onbepaalde tijd van 80%, en dan nog voor bepaalde tijd 20% extra.

De kerkorde heeft dit alles niet in detail geregeld (de bedoeling van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland was 'deregulering').

Het is belangrijk de hoofdlijnen in het oog te houden. Daartoe behoren: stabiliteit voor de predikant (en zijn gezin) voor een langere termijn en het voorkomen van wachtgeldverplichtingen voor de kerk in haar geheel. Allerlei 'lapwerk' met arbeidstijden en deel-dienstverbanden verdraagt zich niet met de hoofdlijnen.

Indien een predikant vrijwillig en bewust van de consequenties bereid is mee te werken aan tijdelijke constructies is er waarschijnlijk wel wat mogelijk in de combinatie van ord. 3-17 en eventueel ord. 3-24, maar het is beter dat een gemeente met beperkte financiële middelen samenwerking met andere gemeenten zoekt (combinatie, detachering e.d.) om een stabiele situatie voor de lange termijn te scheppen.

[terug](#)

15. De akte van losmaking in het geval van een predikant met bijzondere opdracht.

[terug](#)

Wanneer een predikant van de ene naar de andere werkkring gaat, wordt een akte van losmaking afgegeven. Schematisch:

Als een predikant een beroep krijgt en verbonden is aan	wordt de akte afgegeven:	vermeld in:
een gemeente als predikant voor gewone werkzaamheden	<i>door de kerkeraad</i>	ord. 3-5-5-1 ^e
aan een ambtelijke vergadering als predikant in algemene dienst	<i>door de ambtelijke vergadering;</i>	ord. 3-5-5-2 ^e , dit wordt herhaald in ord. 3-22-3

Indien een predikant een bijzondere opdracht krijgt is –aldus 3-23-5- ord. 3-5-5 van toepassing.

Dat betekent dus, dat wat in dit schema staat ook geldt indien het beroep een positie als predikant met bijzondere opdracht betreft.

Maar als een predikant vanuit een bijzondere opdracht naar elders vertrekt stelt de kerkorde geen akte van losmaking verplicht. Wellicht is dit vanwege het feit dat de betekenis van de akte van losmaking vooral rechtspositioneel is: uit de akte blijkt dat er geen financiële verplichtingen meer zijn (en vanaf welke datum dat is ingegaan). Bij ord. 3-23 liggen de financiële verplichtingen nu juist bij een instelling buiten de kerk.

[terug](#)

17. Emeritaat wegens arbeidsongeschiktheid

[terug](#)

17.1 Bevoegdheden

[17.2. Gang van zaken bij beëindiging emeritaat wegens einde arbeidsongeschiktheid](#)

17.1 Bevoegdheden

Op een emerituspredikant, ook op de predikant die vanwege arbeidsongeschiktheid emeritus is verklaard, is van toepassing ord. 3-27-1 [= ordinantie 3 artikel 27 lid 1]:

1. Een emeritus predikant en een beroepbaar predikant behouden de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten.

Ook is van toepassing ord. 3-27-7:

7. De kleine synode is bevoegd, met instemming van het generale college voor de ambtsontheffing, om de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten in te trekken dan wel aan de bevoegdheid beperkende voorwaarden te stellen indien het belang van de kerk dit vereist.

Conclusie: een emerituspredikant heeft de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten, deze hoeven niet vierjaarlijks te worden verlengd. Wel kunnen de bevoegdheden onder omstandigheden worden ingetrokken of beperkt.

17.2. Gang van zaken bij beëindiging emeritaat wegens einde arbeidsongeschiktheid
Wanneer een arbeidsongeschikte predikant wegens herstel goedgekeurd wordt, wordt hij geacht weer aan het arbeidsproces te gaan deelnemen. Het emeritaat stopt per de datum van goedkeuring.

Wanneer betrokkene weer als predikant aan de slag zou gaan, moet hij allereerst de kleine synode (in de praktijk: het moderamen) vragen hem opnieuw beroepbaar te stellen. Daarnaast dient betrokkene voor de tijd dat hij nog niet opnieuw een werkkring heeft gevonden een wachtgeld aan te vragen bij het bureau predikanten. Hij krijgt dan een sollicitatieplicht totdat hij een nieuwe werkkring vindt.

Is dat als predikant, maar voor minder dan het wachtgeld bij volledige werkloosheid, dan blijft hij voor het verschil wachtgeld ontvangen, maar behoudt hij ook daarvoor ook de sollicitatieplicht.

Als de nieuwe baan een andere is dan die van predikant is betrokkene geen beroepbaar predikant, maar behoudt de bevoegdheden tot bediening van Woord en sacrament gedurende 4 jaar, welke bevoegdheden elke 4 jaar door het breed moderamen van de classicale vergadering op zijn verzoek verlengd kunnen worden.

[terug](#)

19. Solvabiliteitsverklaring, beperkte geldigheidsduur, beroepingswerk, approbatie door BMCV

[terug](#)

19.1. Ord. 3-2-2 gaat over de zgn. 'solvabiliteitsverklaring' en geeft daarvoor een eenvoudige regel:

- de kerkenraad begint alleen aan het beroepingswerk
- als de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen
- blijktens een verklaring van het RCBB.

19.2. Op deze eenvoudige regel is in de praktijk voortgebouwd.

Om te beginnen dat het RCBB natuurlijk nooit een verklaring 'voor de eeuwigheid' af kan geven. Een solvabiliteitsverklaring heeft daarom een beperkte geldigheidsduur.

19.3. Wat echter indien het beroepingswerk nog niet is afgerond terwijl de solvabiliteitsverklaring is verlopen? De regel van ord. 3-2-2 is bedoeld om te voorkomen, dat een predikant wordt verbonden aan een gemeente, die hem niet kan betalen. Daarom kan de gemeente in die situatie een nieuwe solvabiliteitsverklaring aanvragen.

19.4. De instantie die als laatste controleert of aan alle kerkordelijke voorschriften van het beroepingswerk is voldaan is het BMCV, bij gelegenheid van het afgeven van de approbatie (ord. 3-5-6). Die controle dient het BMCV te kunnen baseren op een up-to-date dossier. Er dient daarom in elk geval op dat moment nog een geldige solvabiliteitsverklaring te zijn. Als in de periode *tussen de approbatie en de bevestiging* de solvabiliteitsverklaring afloopt staat dat niet aan de bevestiging in de weg.

Het is natuurlijk denkbaar dat er juist in die periode een financieel probleem ontstaat. Het blijft dan natuurlijk aan de kerkenraad om verantwoordelijk te handelen.

[terug](#)

Bijlage 5 Bijzonderheden bij de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten en de bevoegdheid om voor te gaan

Algemeen

In de zondagse eredienst gaat een predikant voor, de eigen, of een gastpredikant. Het is echter ook mogelijk dat iemand voorgaat, die geen dienstdoend predikant is, maar als 'predikant van de kerk – buiten vaste bediening' wèl bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten heeft (behouden). Zie daarover meer de Toelichting op de kerkorde. In deze bijlage gaan we in op enkele aspecten van deze bevoegdheid.

In deze bijlage:

1.	Verlies van de bevoegdheid door het verzuim verlenging aan te vragen.
2.	Bevoegdheden in een kerkdienst
3.	De bevoegdheid om voor te gaan in een trouwdienst
	terug naar de schematisch overzicht

1. Verlies van de bevoegdheid door het verzuim verlenging aan te vragen.

1.1. 'Een predikant die door bijzondere omstandigheden het ambt niet langer kan vervullen, wordt op eigen verzoek eervol van de werkzaamheden ontheven', zo opent ord. 3-26-2.

Een predikant die op eigen verzoek eervol van de werkzaamheden wordt ontheven blijft 'predikant van de kerk';

- indien hij een beroep in overweging kan nemen wordt hij beroepbaar predikant voor vier jaar;
- laat hij de kleine synode weten dat hij geen beroep in overweging kan nemen *niet* – hij wordt dan 'predikant buiten vaste bediening'- maar hij behoudt als 'predikant van de kerk' de bevoegdheid tot bediening van Woord en sacramenten.

Na een losmaking gelden dezelfde opties. Zie ord. 3-20-4.

1.2. De tweede status behoeft niet verlengd te worden, de eerste wel, en dat geschiedt door de kleine synode (in de praktijk: het moderamen), steeds voor vier jaar.

Bij een tijdig verzoek om verlenging neemt het moderamen de volgende stappen:

- het vraagt een verklaring van belijdenis en wandel op bij de kerkenraad van betrokkene;
- het vraagt bij betrokkene na wat deze tot op heden heeft gedaan met bevoegdheden;
- een vraagt een advies aan bij het Mobiliteitsbureau van de dienstenorganisatie.

1.3. De kerkorde houdt het kennelijk niet voor mogelijk, dat betrokkene vergeet zijn bevoegdheid tijdig te laten verlengen en heeft hiervoor geen regeling getroffen. In de praktijk gebeurt het echter nogal eens en is hiervoor inmiddels een procedure afgesproken.

Als de aanvraag niet tijdig is geschied onderzoekt het moderamen *aanvullend*

- hoe / om welke redenen betrokkene de status van 'beroepbaar predikant' heeft verkregen;
- waarom is er niet tijdig verlengd en
- wat het belang is van de kerk.

[terug](#)

2. Bevoegdheden in een kerkdienst

1. Wie is bevoegd om welke handelingen te verrichten in een eredienst van een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland? Het antwoord op deze vraag is te vinden in enkele kerkordebepalingen, die onderstaand schematisch zijn weergegeven. Daarnaast zijn de besluiten van april 2008 van de generale synode inzake de oecumene van belang (zie hierna onder punt 2).

Kerkdiensten van een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland	
Alle handelingen	<p>Ord. 5-1</p> <p>1. In een kerkdienst van een tot de Protestantse Kerk in Nederland behorende gemeente zijn bevoegd voor te gaan:</p> <p>A. de predikanten van de kerk; en</p> <p>B. de voorgangers die behoren tot een kerkgemeenschap in Nederland of daarbuiten waarmee de Protestantse Kerk in Nederland bijzondere betrekkingen onderhoudt, naar de bevoegdheden die deze voorgangers hebben in hun eigen kerkgemeenschap en naar regels door de generale synode gesteld.</p>
<p>Alleen voorgaan, zonder</p> <ul style="list-style-type: none"> – de bediening van doop en avondmaal, – het afnemen van de belijdenis van het geloof, – de bevestiging van ambtsdragers <i>en</i> – het leiden van – trouwdiensten en het uitspreken van de zegen. 	<p>Ord. 5-2</p> <p>C. zij die als proponent de bevoegdheid hebben te staan naar het ambt van predikant in de Protestantse Kerk in Nederland;</p> <p>D. zij die in het kader van de opleiding tot predikant de bevoegdheid hebben verkregen een kerkdienst te leiden; en</p> <p>E. zij aan wie volgens de bepalingen van de generale regeling voor het verlenen van consent tot het leiden van kerkdiensten, een preekconsent is verleend in de Protestantse Kerk in Nederland en wel in de kerkdiensten van die gemeenten waarop het preekconsent betrekking heeft.</p>
<p>De oecumenische kerkdienst</p> <p>Ord. 5-2-3: De kerkenraad kan besluiten tot het houden van een oecumenische kerkdienst met andere kerkelijke gemeenschappen ter plaatse. In deze diensten kan worden afgeweken van het in artikel 1-3 en 4 * bepaalde. In deze kerkdiensten kunnen voorgaan zij die in de eigen kerkgemeenschap bevoegdheid tot voorgaan in de eredienst hebben ontvangen.</p> <p>*: Deze afwijking houdt in, dat een oecumenische kerkdienst gehouden kan worden op een ander plaats en tijd, en volgens een andere dan de gebruikelijke orde.</p>	

2. Een bijzondere toelichting op dit schema is nodig bij **Ord. 5-1-B**

In april 2008 heeft de Generale synode besloten de beleidsnota Oecumene (getiteld 'Meegaan in de beweging van de Heilige Geest') te aanvaarden als basis voor het oecumenisch beleid.

Besluit 11 luidde:

'Predikanten en anderen die de bevoegdheid hebben tot de bediening van Woord en sacramenten,

- a. van de kerken waarmee voor 1 mei 2004 een 'bijzondere betrekking' werd onderhouden,
- b. van kerken van de kerkengemeenschap van Leuvenberg en
- c. van 'zendingskerken'

hebben in een kerkdienst van een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten (in de zin van ord. 3-9-1). De bevestiging van ambtsdragers blijft voorbehouden aan diegenen die als predikant verbonden zijn (geweest) aan de Protestantse Kerk in Nederland.'

Bij de oecumene-nota waren enkele bijlagen gevoegd. Bijlage 2 bij de nota ('Notitie bevoegdheid predikanten') werkt besluit 11 uit.

Bij a) wordt het volgende lijstje genoemd (punt 14 notitie) ¹⁰:

1. De Bond van Vrije Evangelische Gemeenten (NHK, GKN)
2. De Algemene Doopsgezinde Sociëteit (NHK)
3. de Remonstrantse Broederschap (NHK)
4. Verenigde Protestantse Kerk in België (NHK, gedeeltelijk GKN)
5. Evangelische Broedergemeenten in Nederland (ELK)
6. lidkerken van de Lutherse Wereld Federatie (bevoegdheid om voor te gaan)

Aangevuld met enkele 'los-vaste-relaties' ¹¹

7. Molukse kerken in Nederland (pentasynode)
8. Hervormde kerk van Suriname (NHK)
9. Church of Scotland (NHK)
10. Hervormde/Gereformeerde kerk van Hongarije (NHK/GKN)

Ad b) In de notitie wordt de beleidslijn als volgt uitgewerkt (punt 19), dat

- predikanten en anderen die de bevoegdheid hebben tot de bediening van Woord en sacramenten (dus, niet preekconsenthouders),
- van andere kerken die behoren tot de *kerkengemeenschap van Leuenberg* (er is een lijst van kerken die deel uitmaken van de kerkengemeenschap van Leuenberg ¹²)
- in een kerkdienst van een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland de bevoegdheid hebben tot de *bediening van Woord en sacramenten*.

Ad c) Het gaat hier om kerken waarmee de Protestantse Kerk in Nederland (of de voorgangers daarvan) een zendingsrelatie heeft (gehad).

Als voorgangers van deze kerken tijdelijk in Nederland verblijven hebben zij dezelfde bevoegdheden als voorgangers van de kerkengemeenschap van Leuenberg.

[terug](#)

3. De bevoegdheid om voor te gaan in een trouwdienst

Tussen alle erediensten neemt de trouwdienst een belangrijke plaats in, in elk geval in de beleving van het echtpaar en de familie.

Er wordt met regelmaat de vraag gesteld wie in een trouwdienst mag voorgaan. Daarbij gaat het er meestal om, dat het echtpaar een bepaald persoon op het oog heeft, met wie men een bepaalde band heeft (familielid, vriend).

Het kan zijn dat betrokkene predikant is van een andere gemeente, een ander kerkgenootschap, of zelfs in het geheel geen predikant.

¹⁰ Zie voor (nog meer) details de notitie zelf

¹¹ 'los-vast' in de zin, dat de bevoegdheid wordt verondersteld, '... zonder dat er een expliciet besluit van de generale synode is dan wel zonder dat de voorgeschreven procedure geheel is afgerond ...' (punt 14 notitie).

¹² zie http://www.leuenberg.net/side.php?news_id=6138&part_id=0&navi=4

Een trouwdienst is een 'kerkdienst' ('eredienst') zoals ordinantie 5 daarover spreekt (zie ord. 5-3-1). Dat betekent dat voor het antwoord van deze vragen volledig kan worden verwezen naar het schema van de vorige paragraaf.

Als op basis van dit schema geconcludeerd moet worden, dat de gewenste voorganger niet bevoegd is, kan nog worden gedacht aan een vorm, dat deze in een kerkdienst, die overigens wordt geleid door een predikant, een 'overweging' uitspreekt, indien uiteraard de betrokken predikant daarmee instemt.

[terug](#)

Bijlage 6 Kerkelijke rechtspraak – bijzonderheden

Er zijn verschillende vormen van kerkelijke rechtspraak, uitgeoefend door verschillende colleges. We noemen

- het opzicht, uitgeoefend door regionale en het generaal college voor het opzicht,
- de behandeling van bezwaren en geschillen, waarvoor eveneens regionale en een generaal college zijn en
- de ambtsontheffing (generaal college voor de ambtsontheffing).

Een en ander wordt beschreven in ord. 10, ord. 12 respectievelijk ord. 3-20 / 21 en in de generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak.

De betekenis van de kerkelijke rechtspraak en de werkwijze van de colleges wordt beschreven in de Toelichting op de kerkorde.

In deze bijlage gaan wij in op enkele bijzonderheden.

Eerst echter nog een algemene overweging.

Het is goed dat de kerk haar eigen rechterlijke procedures heeft. Indien nodig is het goed om de weg naar de kerkelijke rechter te nemen. Het is echter ook goed om binnen de kerk niet nodeloos te juridiseren. Het zij in alle voorzichtigheid gezegd.

De bijzondere onderwerpen zijn:

1.	Behandeling verzoek spoedvoorziening in het kader van een bezwaar of geschil
2.	Aspecten van een opzichtzaak door het college van predikant(en) en ouderlingen (CPO)
3.	Revisie (ord. 12-12) alleen mogelijk bij besluiten, niet bij uitspraken
4.	De bezwaarprocedure bij het geschiktheidsonderzoek van ord. 13-9
5.	Bezwaren en geschillen bij de Waalse gemeenten
6.	Bezwaren tegen de diverse adviezen en besluiten in een ord. 3-20-procedure
	terug naar de schematisch overzicht

1. Behandeling verzoek spoedvoorziening in het kader van een bezwaar of geschil

Bij de behandeling van bezwaren en geschillen heeft het indienen van een bezwaarschrift *geen* schorsende werking op het besluit, waartegen het bezwaar zich richt.

Dat betekent dat de instantie die het besluit heeft genomen, bijvoorbeeld een kerkenraad, het besluit gewoon kan uitvoeren. Als de bezwaarde dat wil voorkomen, dient deze apart aan de voorzitter van het bezwaarcollege vragen aan zijn bezwaar schorsende werking toe te kennen, of een andere spoedvoorziening te treffen. Zie ord. 12-3-5.

1.2. In art. 22 van de generale regeling kerkelijke rechtspraak is bepaald, dat het verzoek om een spoedvoorziening

- in principe volgens de normale procedure wordt behandeld; *maar*
- dat de voorzitter ook kan kiezen voor een versnelde procedure: *niet* horen, of *slechts telefonisch* horen.

Nu het hier om 'spoed' gaat kan de voorzitter meteen na ontvangst van het bezwaarschrift zijn maatregelen nemen, zonder dat –bijvoorbeeld- eerst het bezwaarschrift in schriftelijke vorm ter kennis van de verweerder gebracht hoeft te worden.

1.3. Voor het hoger beroep bij bezwaren en geschillen geldt hetzelfde: aan een beroepschrift op zich komt geen schorsende werking toe. Ook hier kan de voorzitter, indien dit wordt verzocht, een spoedvoorziening treffen.

Deze spoedvoorziening wordt niet genoemd in art. 22 van de generale regeling kerkelijke rechtspraak. Dit artikel is echter ook hier van toepassing.

[terug](#)

2. Aspecten van een opzichtzaak door het college van predikant(en) en ouderlingen (CPO)

Over het opzicht worden met zekere regelmaat vragen gesteld. Helaas komen er nu eenmaal in gemeenten wel eens situaties voor, die de vraag oproepen *‘Wat kunnen we hier aan doen, als kerkenraad, of als individuele gemeenteleden’* en dan kan een opzicht(=tucht)procedure een mogelijkheid zijn.

1. Deze paragraaf gaat over het opzicht over gemeenteleden (en niet over ambtsdragers; ambtsdragers zijn weliswaar ook gemeenteleden, maar het opzicht over hen is toch anders geregeld – zie voor een en ander ordinantie 10).

Het opzicht over leden van de gemeente wordt uitgeoefend door de (wijk)kerkenraad, dan wel, indien er gesproken moet worden over een tuchtmaatregel, door het college van predikant(en) en ouderlingen ‘gehoord het regionale college voor het opzicht’ (ord. 10-7-1).

2. De uitdrukking ‘gehoord het regionale college voor het opzicht’ (hierna: ‘RCO’) geeft ruimte als het gaat om het bepalen van het tijdstip waarop het RCO gehoord wordt en in welke mate dit geschiedt.

Het is verstandig om in een vroeg stadium contact op te nemen met het RCO en daarbij een aantal momenten af te spreken voor verder contact. Heb in elk geval contact vóór het geven van de beslissing.

3. Uit de formuleringen van ord. 10 en de generale regeling kerkelijke rechtspraak (GRKR) blijkt, dat het college van predikant(en) en ouderlingen (hierna: ‘CPO’) dient te voldoen aan de (procedure)voorschriften van ordinantie 10 en de GRKR. Het CPO en de procedure die het toepast valt namelijk onder ord. 10-9, en daarmee onder de begripsbepalingen van art. 1 sub a en b GRKR.

4. De mogelijkheden die ordinantie 10 biedt zijn:

- a) het onderlinge omzien naar elkaar in de gemeente, en alles wat daarbij hoort, zoals ook het vermaan, genoemd in ord. 10-1-2; dit is geen tuchtmaatregel, en het kan ‘beoefend’ worden door alle gemeenteleden, maar ook door predikanten en ouderlingen;
- b) de pastorale samenspreking en het vermaan, als bedoeld in ord. 10-6-2; dit is wèl een vorm van opzicht (‘Toelichting op de kerkorde’ (uitgeverij Boekencentrum, red. P. van den Heuvel, pag. 231); maar nog geen tuchtmaatregel (daarover gaat het immers pas in ord. 10-6-3); dit betekent dat deze pastorale samenspreking en het vermaan onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad in zijn geheel plaatsvindt en kan geschieden zonder raadpleging van het RCO.
- c) de tuchtmaatregelen;
als het hierom gaat, ligt de verantwoordelijkheid bij het CPO in samenspraak met het RCO.

De tuchtmaatregelen tegenover gemeenteleden vindt u in ord. 10-9-6 en als uiterste in ord. 10-9-8:

- “6. Ten aanzien van degene die zich schuldig maakt aan onchristelijke belijdenis of levenswandel of aan een andere wijze van verstoren van de orde in het leven en werken van de kerk, kan gebruik gemaakt worden van de middelen van kerkelijke tucht:
- a. de vermaning om terug te keren van een belijdenis of wandel waarin kennelijk niet geluisterd wordt naar wat Christus door Zijn Geest en Woord tot ons zegt,
 - b. de ernstige vermaning dat de kennelijke verharding tegen het Woord het op waardige wijze eten van het brood en drinken van de beker des Heren voor de betrokkene verhindert, waardoor de gemeenschap wordt geschaad,

c. de schorsing voor bepaalde of onbepaalde tijd in de bevoegdheid tot uitoefening van het actief en passief kiesrecht.

...

8. Zij die zijn belast met de beslissing over het toepassen van een middel van kerkelijke tucht, kunnen als uiterste middel van kerkelijke tucht, bij ergerniswekkende hardnekkigheid in een onchristelijke belijdenis of levenswandel op grond waarvan reeds één of meer middelen van kerkelijke tucht zijn toegepast, uitspreken dat zij daardoor de gemeenschap van betrokkene met gemeente en kerk verbroken achten.

De toepassing van dit middel kan, indien een beslissing daartoe wordt genomen door het college van predikant(en) en ouderlingen, alleen plaatsvinden in overleg met het betrokken regionale college voor het opzicht.

...

Oftewel:

a) de vermaning

b) de afhouding van het Heilig Avondmaal

c) de schorsing in het passief en actief kiesrecht (verkozen mogen worden c.q. meedoen met verkiezingen)

d) beëindiging lidmaatschap van de gemeente/ de kerk.

De kerkorde noemt deze maatregelen. Terughoudendheid is geboden. In de praktijk komen de zwaardere maatregelen niet of nauwelijks voor.

5. Bij dit alles moet bedacht worden, dat het gaat om 'opbouw van het geestelijk leven van de gemeente', het 'behoud van hen die dwalen', de 'verzoening van dezen met de gemeente en hun naasten' en 'de bewaring van de orde in het leven en werken van gemeente en kerk' (ord. 10-6-1), alsmede om het 'omzien naar elkaar', het 'opbouwen van elkaar' en 'het elkaar de vergeving van God aanzeggen' (ord. 10-1-2; dit laatste artikel spreekt veelzeggend niet alleen over het 'zo nodig elkaar vermanen', maar ook over 'dit vermaan ter harte nemen').

Kortom, de inspanningen zullen er niet op gericht zijn dat 'X of Y eens goed op zijn vet krijgt', maar dat de onderlinge verhoudingen weer goed zullen zijn, hoe moeilijk dat wellicht dat ook is.

Dit betekent ook, dat indien een tuchtprocedure kan worden voorkomen doordat met de lichtere vorm van de pastorale samenspreking veel meer bereikt kan worden, dit de voorkeur heeft.

Het is van belang dat ook een indiener van een opzichtklacht dit goed beseft.

6. Als het gaat om de procedurevoorschriften waarmee CPO moet rekenen alsmede de procedurele middelen die het ter beschikking staan zijn de volgende punten van belang (*N.B. De onderwerpen zijn slechts schetsmatig aangeduid, gelieve zelf de genoemde bepalingen goed na te lezen!*):

	procedurevoorschriften	vindplaats
1.	Onverwijld aanvang behandeling, in ieder geval binnen 2 maanden na ontvangst opzichtklacht, <i>nl. door: ...</i>	ord.10-10-6
2.	kennisgeving aan klager en 'beschuldigde' van ...	ord.10-10-6
3.	- termijn voor schriftelijke reactie van 'beschuldigde' - verdere verloop van de procedure; met de verwachte termijnen.	ord.10-10-6; 3-1 GRKR
4.	communicatie met het RCO	ord. 10-7-1
5.	'beschuldigde' tijdig op de hoogte brengen van	ord.10-10-1 1 ^e

	mondelijke behandeling	
6.	op verzoek verstrekking van afschriften van de stukken	ord.10-10-1 2 ^e
7.	'beschuldigde' kan zich laten horen door CPO – eventueel met raadsman	ord.10-10-1 3 ^e
8.	minimaal 2/3 meerderheid is vóór tuchtmaatregel	ord.10-10-2
9.	<i>schriftelijke uitspraak</i>	5-1 GRKR
10.	adequate formulering tuchtmaatregel	ord. 10-10-3; 5-2 GRKR
11.	toezending maatregel binnen 30 dagen aan diverse partijen en instanties; <i>aangetekend</i>	10-10-4; 5-1 GRKR
12.	idem beslissing <i>geen</i> maatregel te nemen	10-10-5
13.	in uitspraak beroepsmogelijkheid vermelden: door wie, bij wie en binnen welke termijn	6 GRKR
14.	onafhankelijkheid van het CPO	7 GRKR
15.	zaken zo spoedig mogelijk afhandelen	3-3 GRKR
	middelen	
16.	bijstand van deskundigen	ord.10-9-2
17.	tussentijds advies tot 'terughoudendheid'	ord.10-9-3
18.	verlengen van (de aan betrokkenen genoemde) termijnen	3-2 GRKR
19.	(eventueel – bij spoed) uitspraak alvast mondeling meedelen	5-3 GRKR
20.	(eventueel – bij spoed) uitspraak vast meedelen, gronden later formuleren	5-4 GRKR

Als gezegd valt ook een opzichtzaak bij een CPO onder de GRKR. Het moge echter duidelijk zijn, dat de artikelen van de GRKR meer geschreven lijken te zijn voor een echt rechtsprekend college, zoals het RCO. In die zin zal het in een concreet geval wellicht nog enigszins zoeken zijn naar de juiste gang van zaken. Dat neemt niet weg dat bovenstaande zaken horen bij een ordentelijke rechtsgang, en ook een kwestie, die behandeld wordt door een CPO, verdient dat.

[terug](#)

3. Revisie (ord. 12-12) alleen mogelijk bij besluiten, niet bij uitspraken

Revisie is alleen mogelijk bij *besluiten*. Aldus ord. 12-12, dat over de revisie handelt. Revisie is niet mogelijk bij *uitspraken*.

Artikel 1 van de generale regeling kerkelijke rechtspraak maakt een onderscheid tussen enerzijds een '(bestreden) *besluit*' en anderzijds een '*uitspraak*'.

'Uitspraken' zijn de beslissingen van rechtsprekende colleges binnen de kerk.

'Besluiten' zijn beslissingen van andere kerkelijke lichamen.

In art. 1 sub e / f wordt een uitwerking van dit onderscheid gegeven, die als volgt schematisch kan worden weergegeven:

besluit =		uitspraak:
andere beslissing, dan een	beslissing op - een ingebrachte beschuldiging, - een ingediend bezwaar of - een ingesteld beroep en dat in een procedure bij een kerkelijk college wordt aangevochten	– ord. 3-20/3-21 – ord. 10-9 t/m 10-12 – 11-22-4 – ord. 12

revisie is mogelijk		revisie niet mogelijk

Men kan dus niet rechtsprekende colleges vragen om revisie van hun beslissingen. Ord. 10-12 en ord. 12-11 kennen wel de 'herziening', maar dat is niet hetzelfde als revisie.

[terug](#)

4. De bezwaarprocedure bij het geschiktheidsonderzoek van ord. 13-9

Aan de toelating tot het ambt van predikant gaat het zgn. 'geschiktheidsonderzoek' vooraf. Tegen de uitkomsten van dat onderzoek kan betrokkene bezwaar maken. Dit is op basis van ord. 13-9-4, dat luidt:

4. De generale synode geeft, gehoord de generale raad van advies, een regeling door wie en op welke wijze het onderzoek plaatsvindt naar de geschiktheid voor het ambt van predikant van hen die verlangen toegelaten te worden tot het predikantschap in de kerk en wanneer een verklaring inzake de geschiktheid tot het ambt van predikant wordt afgegeven. **De generale synode bepaalt in deze regeling tevens op welke wijze - indien de desbetreffende verklaring niet wordt afgegeven - daartegen bezwaar kan worden gemaakt.**

Met betrekking tot deze procedure geldt het volgende:

Kerkordelijke regeling

1. In ord. 13-9-4 is bepaald dat de generale synode een regeling geeft inzake het onderzoek naar de geschiktheid voor het ambt van predikant, waarin tevens is bepaald 'op welke wijze - indien de desbetreffende verklaring niet wordt afgegeven - daartegen bezwaar kan worden gemaakt'.
2. In het rapport van de vervolgcommissie geschiktheidsonderzoek toekomstige predikanten is het volgende vastgesteld ten aanzien van de bezwaarprocedure:
 - indien een student bezwaar heeft tegen de werkwijze van de geschiktheidscommissie, kan hij/zij zich wenden tot het generale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen en is ten aanzien van de procedure en de behandeling van dit bezwaar het bepaalde in ordinantie 12 van toepassing;
 - indien een student bezwaar heeft tegen het oordeel van de geschiktheidscommissie van de geschiktheidscommissie kan hij/zij schriftelijk bezwaar indienen bij het moderamen van de geschiktheidscommissie t.a.v. de coördinator en een verzoek indienen tot revisie door een ander gespreksteam;
 - tegen het oordeel van het andere gespreksteam staat voor de betrokken student beroep open bij de kleine synode: (het moderamen van) de kleine synode hoort de student, neemt kennis van de motivering van de geschiktheidscommissie, wint indien nodig of wenselijk alsnog een extern advies in en neemt een beslissing; tegen deze beslissing is geen verder beroep mogelijk.
3. Bij de behandeling van het rapport van de vervolgcommissie heeft de generale synode het volgende besloten: 'Bezwaren - inhoudelijk en procedureel - tegen de besluiten of werkwijze van de commissie worden behandeld door de kleine synode, waarna tegen een besluit van de kleine synode beroep open staat bij het generaal college voor de behandeling van bezwaren en geschillen volgens het bepaalde in ordinantie 12 van de kerkorde'.

Uit deze beschrijving blijkt, dat de kleine synode in dezen optreedt als beroepsinstantie. Hieruit volgt, net als uit de omschrijving van ord. 13-9-4, dat tegen de beslissing van de kleine synode bezwaar mogelijk is; een verzoek om revisie is niet mogelijk. De beslissing van de kleine synode dient aangemerkt te worden als een 'uitspraak'.

[terug](#)

5. Bezwaren en geschillen bij de Waalse gemeenten

Ord. 12-3-1 bepaalt, dat een bezwaar wordt ingediend bij het regionaal college voor de behandeling van bezwaren en geschillen (RCBG), binnen welks rechtsgebied de kwestie speelt. In het algemeen wordt daarbij gedacht aan het geografisch gebied, maar dat is voor de Waalse gemeenten anders geregeld. De Réunion Wallonne wordt in haar geheel genoemd onder Noord-Brabant-Limburg (jaarboek Protestantse Kerk in Nederland). Om die reden is het RCBG Noord-Brabant-Limburg het bevoegde college voor de behandeling van bezwaren en geschillen in Waalse gemeenten.

[terug](#)

6. Bezwaren tegen de diverse adviezen en besluiten in een ord. 3-20-procedure

6.1. Ord. 3.20 beschrijft volgens welke procedure een predikant wordt losgemaakt van zijn gemeente.

Dit gebeurt door een beslissing van het generaal college voor de ambtsontheffing (GCA). Aan deze beslissing gaan zaken vooraf, zoals een verzoek van het breed moderamen van de classicale vergadering (BMCV) en een advies van het regionaal college voor de visitatie. Het is denkbaar dat een van de betrokkenen (de predikant, de kerkenraad) van oordeel is dat het verzoek van het BMCV of het advies van het visitatiecollege op een onjuiste wijze tot stand is gekomen. Men zou daar dan wellicht een bezwaar tegen willen maken.

Dit is echter niet mogelijk in een afzonderlijke procedure. Deze bezwaren moeten worden gemaakt in de procedure bij het GCA. Dit is bepaald in art. 8 lid 5 generale regeling kerkelijke rechtspraak:

5. Bezwaren tegen een in lid 1 bedoeld verzoek van het breed moderamen van de classicale vergadering of de kerkenraad respectievelijk advies van het regionale college voor de visitatie kunnen niet - naar het bepaalde in ordinantie 12 - worden ingediend bij een regionaal college voor de behandeling van bezwaren en geschillen, maar kunnen uitsluitend worden behandeld in het kader van de behandeling van de aan het generale college voor de ambtsontheffing voorgelegde zaak.

6.2. Van een uitspraak van het GCA kan beroep ingesteld worden bij het generale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen (GCBG – zie weer ord. 3-20-1, laatste volzin). Zie voor de zaken waartegen de predikant respectievelijk de kerkenraad beroep kan instellen art. 11 generale regeling kerkelijke rechtspraak.

Dit beroep kan ook weer gaan over het verzoek van het BMCV of het advies van het visitatiecollege. Hierover heeft GCBG overwogen (zaak 20/12):

Ingevolge het bepaalde in artikel 8, lid 5 van de generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak staat eveneens ter toetsing of het GCA de op grond van dat artikel mede beoordeelde bezwaren tegen het inleidend verzoek van het BMCV en tegen het visitatierapport terecht heeft verworpen. Een volledige inhoudelijke beoordeling van dat verzoek en rapport maakt, gelet op de aan het BMCV en het regionale college voor de visitatie toekomende kerkordelijke bevoegdheden, van die toetsing geen deel uit. Van belang is uitsluitend of het verzoek en rapport qua totstandkoming en inhoud zodanige gebreken vertonen dat zij niet aan de procedure ex ordinantie 3-20 ten grondslag hadden mogen worden gelegd.

[terug](#)

Bijlage 7 Werken in de gemeente: kerkelijk werker en de medewerker

In 2012 zijn door de generale synode belangrijke besluiten genomen m.b.t. de positie van de HBO-theoloog / kerkelijk werker. Deze wijzigingen zijn ingegaan per januari 2013. In de brief van 7 januari 2013 van de afdeling HRM aan de gemeenten en de kerkelijk werkers werd de betekenis van deze wijzigingen uiteengezet.

Onderstaand is deze brief integraal overgenomen:

Geachte lezer,

Met de vaststelling in tweede lezing van de kerkordewijziging van ordinantie 3-12 tot en met 14 en in eerste en enige lezing van de generale regeling kerkelijk werkers is een langdurig en intensief proces afgesloten van herbezinning op de positie van de kerkelijk werker.

Met ingang van 1 januari 2013 zijn de nieuwe regelingen van kracht. In dit schrijven willen we een toelichting geven op de achtergronden en gaan we in op voor u van belang zijnde uitvoeringsaspecten van de nieuwe regeling.

Wie is kerkelijk werker?

Bij aanvang van deze bezinning werd de vraagstelling primair bepaald door de vraag naar de continuïteit van de professionele ondersteuning van gemeenten, maar gedurende het proces werd deze verbreed met de constatering van het ontbreken van een zichtbare en gewaardeerde plek voor de kerkelijk werker. Dit manifesteerde zich in een onbevredigende relatie van de kerkelijk werker tot de ambten, de reikwijdte van de bevoegdheden en het ontbreken van volwaardige arbeidsplaatsen.

Basis voor de verdere besluitvorming werd gevormd door **de keuze voor een duidelijke beroepsdefinitie van 'kerkelijk werker'**. Een kerkelijk werker is iemand die:

- a. de HBO opleiding Godsdienst Pastoraal Werk (GPW) heeft behaald aan een erkende instelling;
- b. belijdend lid is van de Protestantse Kerk in Nederland;
- c. na toelating is ingeschreven in het register van kerkelijk werkers.
- d. Werkzaam is op het gebied van pastoraat, gemeentevorming, geestelijke vorming, missionair of diaconaal werk.

Belangrijk is dat iemand binnen de Protestantse Kerk alleen nog werkzaam kan zijn, c.q. in het ambt of de bediening gesteld worden als kerkelijk werker, die is ingeschreven in het register en dus voldoet aan de onder a. en b. genoemde vereisten. Degene die een universitaire opleiding tot predikant volgt of gevolgd heeft komt niet in aanmerking voor inschrijving in het register.

Met de erkende opleidingen zijn afspraken gemaakt over de inhoud en kwaliteit van de vereiste opleiding. We vragen uw aandacht voor het belang voor de kerk van het voortbestaan van deze (door de overheid bekostigde) beroepsopleidingen. Dat kan alleen als er voldoende arbeidsmarktperspectief voor deze beroepsgroep bestaat door handhaving door alle partijen van de door de synode genomen besluiten.

Maar ook vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap is naleving van de regelgeving voorwaarde. Aanstellingen vinden plaats conform de arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk. Voor meer informatie en advies verwijzen wij u naar de website: www.pkn.nl/actief-in-de-kerk/arbeidsvoorwaarden.

Plaats in de gemeente

Vervolgens is besloten dat de kerkelijk werker in de gemeente een duidelijke plaats krijgt. **De hoofdregel is dat de kerkelijk werker wordt bevestigd in het ambt van ouderling of diaken met bepaalde opdracht voor de duur van de aanstelling**, indien hij/zij:

- a. voldoet aan de gestelde voorwaarden;
- b. werkzaam is op de taakvelden pastoraat, gemeenteopbouw, geestelijke vorming, missionair of diaconaal werk;
- c. een aanstelling heeft van minimaal 12 uur per week gedurende minimaal 1 jaar.

Deze kerkelijk werkers maken daarmee deel uit van de leiding van de plaatselijke gemeente. Tevens vallen zij onder de regeling permanente educatie (waaronder werkbegeleiding).

Er kunnen zwaarwegende redenen zijn om te besluiten de kerkelijk werker niet tot ouderling of diaken te verkiezen. Zo'n zwaarwegende reden kan zijn:

- dat betrokkene meent op grond van bezwaren tegen de vrouw in het ambt zelf het ambt niet te kunnen aanvaarden;
- dat de gemeente die overtuiging is toegedaan;

In die gevallen wordt de kerkelijk werker in de bediening gesteld.

Bij een aanstelling van zeer beperkte omvang zou het deel uitmaken van de kerkenraad een onevenredig deel van de werktijd uitmaken. Om die reden wordt de kerkelijk werker die voldoet aan bovengenoemde onder a. en b., maar een aanstelling heeft van minder dan 12 uur of een aanstelling voor 1 jaar of minder in de bediening gesteld.

In afwijking van andere ambtsdragers wordt de kerkelijk werker bevestigd als ambtsdrager voor de duur van de aanstelling.

Kerkelijk werkers die aan de gestelde eisen voldoen en die 1 januari 2013 als zodanig werkzaam zijn, al dan niet in de bediening zijn gesteld, kunnen vanaf die datum bevestigd worden als ambtsdrager. De bevestiging in het ambt is in ord. 3-6-10 geregeld. Vooral snog wordt voor de bevestiging de gebruikelijke orde van dienst /formulieren voor de bevestiging van ambtsdragers gehanteerd.

De kerkorde kent de mogelijkheid van ambtsdragers die elders wonen (ord. 3-6-1). Is dit aan de orde dan is betrokkene in de kerkenraad volwaardig stemhebbend lid.

Met betrekking tot het samengaan van werknemerschap en ambt wordt binnen de kerkenraad op gelijke voet samengewerkt. De kerkenraad is in zoverre opdrachtgever dat hij vóór de benoeming vaststelt wat de taak is die aan de kerkelijk werker wordt toevertrouwd. Voor het overige wordt de werkgeversrol vervuld door het college van kerkrentmeesters resp. het college van diakenen.

Een kerkelijk werker kan niet worden bevestigd als ouderling-kerkrentmeester en dus geen lid zijn van het college van kerkrentmeesters. Wie bevestigd is als diaken in een gemeente die niet in wijkgemeenten is ingedeeld, is wel lid van het college van diakenen.

Het is uiteraard niet de bedoeling dat de kerkelijk werker binnen de kerkenraad of het college van diakenen meebeslist over de eigen rechtspositie.

Bij benoeming en verkiezing gaat het om één besluit. Het gaat wel om verschillende zaken: de benoeming (en vervolgens aanstelling) heeft betrekking op de arbeidsrechtelijke kant, de verkiezing op de ambtelijke kant.

Een kerkelijk werker kan in meer dan één gemeente werkzaam zijn en dan ook in meer dan één gemeente een ambt bekleden of in de bediening staan.

De ouderling- of diaken-kerkelijk werker kan afgevaardigd worden naar meerdere vergaderingen. Betrokkenen zijn voluit ouderling resp. diaken.

De ambtsdrager-kerkelijk werker en de kerkelijk werker in de bediening hebben beiden een zelfde verantwoordelijkheid voor het werk dat hen is toevertrouwd. Alleen de rol in en tegenover de kerkenraad verschilt.

Kerkelijk werker met bijzondere opdracht

De nieuwe regelgeving is ook van toepassing op een geregistreerd kerkelijk werker aan wie een bijzonder opdracht is verleend en die werkzaam is in een instelling, als mede een geregistreerd kerkelijk werker die naar het bepaalde in ord. 2-18a-6 in dienst is van een missionaire organisatie met het oog op de opbouw van een missionaire (wijk)gemeente.

Een bijzondere opdracht kan aan een kerkelijk werker worden verleend door de (algemene) kerkenraad of de classicale vergadering binnen het gebied waarvan de instelling gelegen is. Wanneer de bijzondere opdracht is verleend door de (algemene) kerkenraad wordt de kerkelijk werker in de regel door de betreffende kerkenraad boventallig voor de duur van de werkzaamheden verkozen tot ouderling met een bepaalde opdracht.

Overgangsmatregelen

Een aantal personen die nu ingeschreven staan in het register en eventueel als kerkelijk werker werkzaam zijn, voldoen niet aan de vereisten die in de toekomst aan kerkelijk werkers worden gesteld. Het betreft allereerst doopleden en leden van andere kerken. De synode heeft besloten dat de registratie van doopleden en van leden van andere kerken die op 1 januari 2013 staan ingeschreven in het register van kracht blijft zolang zij aan de overige daarvoor geldende vereisten voldoen. Zij kunnen zolang zij geen belijdend lid zijn, niet in het ambt worden verkozen of in de bediening worden gesteld.

Kerkelijk werkers die geen theologische opleiding hebben ontvangen zijn niet langer kerkelijk werker in de nu bedoelde zin. De synode heeft besloten dat de inschrijving van degenen die op

31 december 2012 staan ingeschreven in het register van kerkelijk werkers maar niet de vereiste theologische opleiding hebben ontvangen vervalt per 1 januari 2013. Kerkelijk werkers worden verzocht hun inschrijving in het register op dit punt op juistheid te controleren en, indien dit aan de orde is, onjuistheden via het contactformulier van het register te melden.

Kerkelijk werkers die niet de vereiste theologische opleiding hebben ontvangen en op 31 december 2012 een kerkelijke aanstelling hebben, zijn met ingang van 1 januari 2013 medewerker als bedoeld in ord. 3-14.

Preekconsent voor kerkelijk werker

Door de kleine synode kan aan belijdende leden die zijn ingeschreven in het register een preekconsent worden verleend, met inachtneming van het bepaalde in de generale regeling preekconsent. Het volgen van een aanvullende homiletische en liturgische vorming is als voorwaarde voor de verlening van het preekconsent toegevoegd (GR Preekconsent, art. 6-1). De aanvraag voor een preekconsent als hier bedoeld wordt door de kerkenraad, die wenst dat betrokkene een preekconsent ontvangt, omdat men hem/haar wil laten voorgaan, ingediend bij de scriba van de classicale vergadering, waartoe de gemeente behoort.

Bijzondere bevoegdheden

Een kerkelijk werker met preekconsent kan in een gemeente in een bijzondere situatie als ouderling- of diaken-kerkelijk werker ter plaatse de bevoegdheden ontvangen van een predikant.

Aan een kerkelijk werker, die voldoet aan de gestelde voorwaarden, kan het breed moderamen van de classicale vergadering, indien de gemeente waarin de kerkelijk werker is aangesteld in bijzondere omstandigheden verkeert, de bevoegdheid toekennen om in deze gemeente:

- doop en avondmaal te bedienen,
- de belijdenis van het geloof af te nemen
- ambtsdragers te bevestigen
- trouwdiensten te leiden
- de zegen uit te spreken.

Van bijzondere omstandigheden is sprake indien de volgende drie omstandigheden gezamenlijk bestaan:

- a. de gemeente heeft niet genoeg financiële middelen om een predikant voor ten minste een derde van de volledige werktijd te beroepen;
- b. kerkordelijke vormen van samenwerking, zoals de vorming van een combinatie of streekgemeente, dan wel samenvoeging met een andere gemeente, zijn niet toepasbaar of leiden er niet toe dat alsnog een predikant kan worden beroepen;
- c. de gemeente is, al dan niet in samenwerking met andere gemeenten, wel in staat om voor ten minste 36 maanden een kerkelijk werker voor tenminste een derde van de volledige werktijd aan te stellen; een en ander ter beoordeling van het breed moderamen van de classicale vergadering, dat daartoe het advies van het regionaal college voor de behandeling van beheerszaken inwint, en in daarvoor in aanmerking komende gevallen van de evangelisch-lutherse synode.

De bevoegdheid wordt voor de duur van vier jaar toegekend en kan daarna telkens op verzoek van de kerkenraad voor vier jaar door het breed moderamen van de classicale vergadering worden verlengd, indien de gemeente nog steeds in de bijzondere omstandigheden verkeert.

De kerkelijk werker aan wie de bevoegdheid is toegekend, ontvangt supervisie van een door het breed moderamen van de classicale vergadering aangewezen predikant.

De bevoegdheid is bedoeld voor de plaats waar de kerkelijk werker werkt. Indien dit een wijkgemeente is (b.v. in situaties als bedoeld in ord. 2-18 en 2-18a) geldt de bevoegdheid dus alleen die wijkgemeente. Als de ouderling-kerkelijk werker de gemeente waarvoor de bevoegdheid is verleend verlaat, vervalt ook de bevoegdheid.

De regel is dat degenen die de bevoegdheden van een predikant hebben gekregen verplicht zijn deel te nemen aan de werkgemeenschap. Voor anderen geldt die verplichting niet. Het zal afhangen van de precieze opdracht of deelname zinvol is. In ieder geval worden allen wel uitgenodigd voor de werkgemeenschap en zijn dus gerechtigd de bijeenkomsten bij te wonen.

Kerkmusicus

Naast de kerkelijk werker blijft het ook mogelijk dat de kerkmusicus in de bediening kan worden gesteld.

Voor eventuele nadere informatie verwijzen wij u naar de website www.pkn.nl, maar kunt u zich ook wenden tot het landelijk dienstencentrum. Voor uw informatie volgen hieronder de contactgegevens:

Voor vragen over inschrijving in het register van een kerkelijk werker

Landelijk Dienstencentrum Protestantse Kerk in Nederland
Synodese Secretariaat
Postbus 8399
3503 RJ Utrecht.
e-mail: h.hoogenhout@pkn.nl
tel. (030) 880 1900 - Dhr. H. Hoogenhout
Bereikbaar op woensdag en donderdag

Voor vragen over aanstellingen en arbeidsvoorwaarden

Landelijk Dienstencentrum Protestantse Kerk in Nederland
Afd. HRM, team arbeidsvoorwaarden
Postbus 8504
3503 RM Utrecht
e-mail: arbeidsvoorwaarden@pkn.nl
tel. (030) 880 1669

Voor vragen over (registratie van) opleiding en nascholing

Landelijk Dienstencentrum Protestantse Kerk in Nederland
Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie
Postbus 8504
3503 RM Utrecht
e-mail: toerustingeneducatie@pkn.nl
tel. (030) 880 1560

Voor vragen bij vacatures of het zoeken van een baan

Landelijk Dienstencentrum Protestantse Kerk in Nederland
Mobiliteitsbureau voor predikanten en kerkelijk werkers
Postbus 8504
3503 RM Utrecht
e-mail: arbeidsbemiddeling@pkn.nl
tel. (030) 880 15 05

terug naar de [schematisch overzicht](#)